

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

**109 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

T.C. YÜKSEKOĞRETİM KURULU
DOKÜMANASYON MERKEZİ

Yüksek Lisans Tezi

102480

Muhammet H. DEMİRSOY
Hazırlayan

Prof. Dr. Necmi ÜLKER
Danışman

İZMİR-2001

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum 109
Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi adlı yüksek
lisans tezinin tarafimdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını,
tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğim
onurumla doğrularım.

25.07.2001

Muhammet H. DEMİRSOY

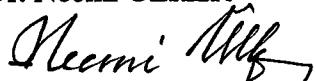
TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 25/07/2001 tarih ve 16/16 sayılı kararı ile oluşturulan jüri, Tarih (Yeniçağ) Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Muhammet H. Demirsoy'un 109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi başlıklı tezini incelemiştir ve adayı 05/09/2001 günü saat 14.00'da tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı olduğuna oybirliğiyle/oyokluğuya karar vermiştir.

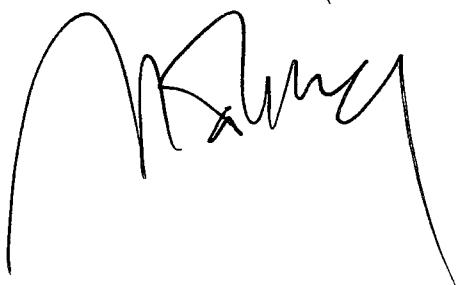
BAŞKAN

Prof. Dr. Necmi ÜLKER

ÜYE

Prof. Dr. M. Akif ERDOĞRU

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Turan GÖKÇE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I-II
KISALTMALAR	III
GİRİŞ	1-3
   Genel Olarak Mühimme Defterleri	1-3

I. BÖLÜM:

   109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Değerlendirilmesi	4-22
   A. Fiziki Özellikleri	4-5
   B. Diplomatik ve Teknik Özellikleri.....	5-8
   C. Muhteva Özellikleri.....	8-22
   1. Dönemin Siyasal Olayları ve Macar Seferi İle İlgili	
   Hükümler.....	9-14
   a. Viyana Kuşatması.....	9-10
   b. Kutsal İttifak ve Karlofça Antlaşması.....	10-14
   2. Eşkiyalık İle İlgili Hükümler	14-16
   3. Suiistimaller İle İlgili Hükümler	16-17
   4. Sahtecilik ve Kalpazanlık İle İlgili Hükümler.....	17
   5. Vakıf ve İmar İle İlgili Hükümler	18
   6. Gayr-i Müslümanlar ve Kilise İle İlgili Hükümler.....	18-19
   7. Kiptiler (Çingeneler) İle İlgili Hükümler	19-20
   8. Diğerleri	20-22
   SONUÇ.....	23-24
   KAYNAKÇA	25-26

II. BÖLÜM:

   Hükümlerin Özetleri.....	27-39
-------------------------------------	--------------

III. BÖLÜM:

   109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Yeni Harflere Çevirisi..	40-103
--	---------------

IV. BÖLÜM:

   109 Numaralı Mühimme Defteri'ndeki Belgeler
--

ÖNSÖZ

Türk tarihi içerisinde altı asırdan fazla yaşamış olan Osmanlı Devleti'nin, bütün devlet işlerinin görüldüğü, tartışıldığı ve kararlarının alındığı en üst yönetim organı “*Divân-ı Hümâyûn*”du. Bu Yüksek Yönetim Kurulu'nda alınan kararlar mutlaka defterlere kaydedilirdi. Bu defterler arasında önemli bir yere sahip olan “*Mühimme Defterleri*” Osmanlı Devleti Tarihi açısından çok önemli ve birinci elden kaynaklar arasında yer almaktadır.

Yüksek Lisans tezi olarak çalıştığımız *109 Numaralı Mühimme Defteri*, Hicri Min evâhir-i Zilkâde sene 1108-ilâ evâil-i Rebîülâhir sene 1109/11 Haziran - 26 Ekim 1697 tarihli olup, II. Mustafa'nın sultanlığı dönemine (1695-1703) rastlamaktadır. Bu defterde, XVII. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'ne ait iktisadî, sosyal, askerî ve idarî konularla ilgili hükümler bulunmaktadır.

Bu tez konusunu belirlememdeki amaç, Osmanlı Devleti'nin iç ve dış meselelerine ait siyâsî, askerî, iktisadî ve sosyal alanlardaki önemli kararları ihtiva eden Mühimme Defterlerinden “*109 Numaralı Mühimme Defteri*”ni yeni harflere çevirip, değerlendirmek suretiyle bilim dünyasına kazandırmaktır. Böylece Osmanlı Tarihi konusunda yapılmış ve ileride yapılacak olan bu tür çalışmalara bir ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmamız, defterin yeni harflere çevrilmesi ve tahlil edilmesinden meydana gelmektedir. Defter şekil ve muhteva özellikleri açısından tahlil edilmiştir. Şekil açısından incelenirken, defterin fiziksel durumu, diplomatik ve teknik özellikleri hakkında bilgiler verilmiş; muhteva kısmında ise hükümler içeriklerine göre konulara ayrılarak değerlendirilmüştür. Ayrıca genel olarak Mühimme Defterleri hakkında bilgiler de verilmiştir. Bunun yanında, çalışmamızın ilgili araştırmacılara daha yararlı olabilmesi için yeni harflere çevrilen hükümlerin özetleri hazırlanarak, çeviriye esas olan belgelerin fotokopileri eklenmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımcılarını esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Necmi ÜLKER'e, beni böyle bir çalışmaya teşvik edip yönlendiren değerli hocalarım Prof. Dr. İsmail AKA'ya, Prof. Dr. Mehmet Akif ERDOĞRU'ya ve desteklerinden dolayı Yrd. Doç. Dr. Turan GÖKÇE'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca tez çalışmam esnasında belgeleri okumamda bana yardımcılarını esirgemeyen ve bilgilerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Cahit TELCİ'ye, Yrd. Doç. Dr. Vehbi GÜNEY'a, Ali Haydar TOPRAK'a, tezimizdeki eski harfli metinlerin transkripsiyonunun hazırlanmasına ve çalışmama yardımcı olan Mehmet Ali DURMUŞ'a, çeşitli yardımcılarından dolayı Okt. Mehmet KARAYAMAN'a, Arş. Gör. Bilgin AYDIN'a, arkadaşım Ömer BIYIK'a ve emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım.

Muhammet H. DEMİRSOY

İzmir – 2001

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
bkz.	Bakınız
B.O.A.	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
Ed.	Editör
İ.A.	İslam Ansiklopedisi
s.	Sayfa
T.D.V.İ.A.	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

GİRİŞ

Genel Olarak Mühimme Defterleri

XIII. yüzyılın sonlarından XX. yüzyılın başlarına kadar altı asırdan fazla hüküm süren Osmanlı Devleti, çeşitli ırk, dil, din, gelenek ve göreneklere sahip toplulukları bünyesinde birleştirip kaynaştıran bir imparatorluktu. Osmanlı Devleti'nin, bütün devlet ve millet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı, her türlü dava ve şikayetlerin çözüldüğü, en önemli karar organı "Divân-ı Hümâyûn"du¹.

Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da tutulan defterler içinde, ilk sıradadır. Bu defterler, diploması ilmi bakımından büyük bir değer taşıdığı kadar, diplomatik konuların aydınlatılmasında da ayrı bir öneme sahiptir². Ayrıca Divân-ı Hümâyûn'un çalışma usullerinin aydınlatılmasında, kullanılan kaynaklar içerisinde en önemli olanıdır³. Bunun yanısıra Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûn toplantılarında görüşülerek karara bağlanan, devletin iç ve dış meselelerine ait siyasi, askeri ve sosyal kararları ihtiva etmektedir⁴.

XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyıla kadar olan yaklaşık 350 yıllık süre içinde, kültürel ve tarihsel bir zenginliğe sahip olan Mühimme Defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde toplam 266 adet Mühimme Defteri mevcut olup, bu defterler, Hicri 96-1323 (1553-1905) tarihleri arası döneme aittir⁵.

Mühimme Defterleri hükümlerin çıktıgı Divânlar bakımından dört ayrı grupta incelenebilir:

¹ Geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988, s. 1-387; Ahmet Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Bir Karar Organı Olarak Divân-ı Hümâyûn*, Ankara 1976; Ahmet Mumcu, "Divân-ı Hümâyûn", *T.D.V.İ.A.*, C. IX, İstanbul 1994, s. 430-432; Recep Ahiskalı "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı" *Osmanlı*, Teşkilat, C. VI, Ed. Güler Eren, Ankara 1999, s. 24-33

² Mübahat S. Kütilkoğlu, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine" *Tarih Boyunca Paleografiya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan-2 Mayıs 1986, Bildiriler*, İstanbul 1988, s. 95.

³ Nezihî Aykut, İsmet Miroğlu ve Diğerleri, *90 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul 1993, Giriş.

⁴ Mehmet Ali Ünal, *Mühimme Defteri* 44, İzmir 1995, s. V.

⁵ *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/ 1565-1566) Özeti ve İndeks*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı , Yayın Nu: 21 , Ankara 1994, s. IX.

- Mühimme Defterleri:** Padişahın İstanbul'da bulunduğu sırada sadrâzam başkanlığında toplanan Divân-ı Hümâyûn'dan çıkan mühim kararların kaydolduğu defterlerdir.
- Rikâb Mühimmesi:** Sadrâzamın seferde olduğu veya İstanbul'dan ayrıldığı zamanlarda yerine bakan Rikâb Kaymakamı'nın başkanlık ettiği Divân'da alınan kararları ihtiva eden defterlerdir.
- Ordu Mühimmesi:** Ordu ile birlikte sefer esnasında sadrâzamın topladığı Divân'da alınan kararların tutulduğu defterlerdir.
- Kaymakamlık Mühimmesi:** Hem padişahın hem de sadrâzamın İstanbul'dan ayrıldıklarında başkente vekil bırakılan kaymakamın nezaretinde toplanan Divân'da alınan kararları içermektedir⁶.

Mühimme Defterleri ait oldukları dönemin önemli konularını içermektedir⁷. Mühimme Defterlerinin zaman içerisinde şekil ve içerik yönünden değişiklik gösterdiği göze çarpmaktadır. Klasik döneme ait olan defterlerde (1553-1642) başlık bulunmamakta ve yazılar daha karmaşıktır. İlk sayfalarda olması gereken başlıklar yerine, Arapça olarak toplantılarının günü belirtilmiş ve altında da ayı ve yılı verilmiştir. Fakat daha sonra bu usul terkedilmiş ve günler; evâil, evâsit ve evâhir ifadeleriyle onar günlük zaman dilimleri şeklinde ifade edilmeye başlanılmıştır. Ayrıca XVII. yüzyıl ortalarından sonra 90 Numaralı Mühimme Defteri ile birlikte hükümlerin hangi sadrâzamın devrinde ve hangi reîs-ül küttâbin başkanlığında yazıldığı belirtilmiştir. Bu usul bundan sonraki Mühimme Defterlerinde de sürdürülmüştür⁸.

Mühimme Defterlerindeki kayıtlar herhangi bir mesele ile ilgili yazılmış olan beratların, fermanların suretleri mahiyetindedir⁹. Fermanlar “hüküm ki” ifadesiyle, beratlar ise “nişan-ı hümâyûn hükmü oldur ki” ifadesiyle başlamaktadır. Yabancı devletlere gönderilen nâme-i hümâyûnlarda ise “...’a nâme-i şerîf yazila ki” şeklinde

⁶Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 26, Ankara 1995, s. 189-190

⁷3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Özeti ve Transkripsiyon, Başbakanlık Devlet Arşivleri Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı , Yayın Nu: 12, Ankara 1993, s. XXII.

⁸3 Numaralı Mühimme Defteri, s. XXI.

⁹5 Numaralı Mühimme Defteri, s. X.

başladığı görülmektedir. Emirler ise genelde beylerbeyi, sancak beyi, kadılar ve subası gibi devlet görevlilerine gönderilmiştir¹⁰.

Divân toplantılarında alınan kararlar, padişahın onayından geçer ve sonradan kronolojik bir sıra içerisinde defterlere işlenirdi. Defterlerde bulunan bir kaydın iptali ve düzeltilmesi gerekiyorsa bu, padişahın izni dahilinde yapılındır¹¹.

Sonuç olarak, XVIII. yüzyıla gelindiğinde, devlet işlerinin Divân-ı Hümâyûn'dan Paşa Kapısı'na kaymış olduğu ve padişah fermanlarının yerini artık sadrâzam buyrultularının almaya başladığı görülmektedir. Bu buyrultular içinde yeni bir defter serisi olan Ayniyat Defterleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, Mühimme kayıtlarını tutan Divândaki görevli kâtipler, Sadâret teşkilatı içinde yer alarak, Osmanlı Devleti'nin tarih sahnesinden çekilişine kadar görevlerini sürdürmüştür¹².

¹⁰ 5 Numaralı Mühimme Defteri, s. XII.

¹¹ 5 Numaralı Mühimme Defteri, s. X.

¹² 3 Numaralı Mühimme Defteri, s. XXIII.

I. BÖLÜM

I. BÖLÜM

109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Değerlendirilmesi

A. Fiziki Özellikleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (B.O.A.) Mühimme Defterleri serisi içinde bulunan 109 numarada kayıtlı defter 25x35 cm ebadında ve ebru ciltlidir. Kalınlığı ise ciltle birlikte 1 cm olup, 71 sayfadır. Ancak defterin ilk 31 sayfasında hükümler bulunmakla birlikte sonraki sayfalar boştur. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden tarafımıza verilen fotokopilerde belgelerdeki bazı sayfa numaraları silik çıktılarından okunamamaktadır. Ayrıca kapak ile 1. sayfa arasında Hicri Fî 3 Muharrem sene 1109/Miladi 22 Temmuz 1697 tarihli Reîs-ül küttâb Vekili İzzetlü Efendi'ye yazılmış açıklayıcı bir kayıt olup, 1/1 şeklinde numaralandırılan ayrı bir sayfa mevcuttur¹³.

Defterin üst kapağında beyaz bir muhteva etiketi yer almaktadır. Burada defterin adı “*Mühimme Defteri*” biçiminde belirtilmiştir. Hemen altında kapsadığı aylar ve yılı “*Min evâhir-i Zilkâde sene 1108-ilâ evâil-i Rebiü'lâhir sene 1109*” ibaresi yer almaktadır. Defterin numarasının ise, bunların alt kısmında “109” şeklinde kaydedilmiştir. Etikette bulunan muhteva ve 1-31 sayfalardaki hükümlerin ait olduğu tarihler incelediğinde, defterin Hicri 1108-1109 senelerinde tutulduğu görülmektedir¹⁴.

Defterde teknik bir ıstılah olarak “*hüküm*” adı verilen 127 hüküm bulunmaktadır. Ancak, belgelerde bulunan hüküm numaralarının sonradan verilmiş olduğunu düşünmektedir. Biz de yapmış olduğumuz transkrip ile belgelerin araştırmacılar tarafından daha rahat karşılaştırılabilmesi için bu numaraların yanına günümüz Türkçe'sinde kullanılan karşılıklarını eklemeyi uygun bulduk. Bunun yanında, belgelerde bazı kayıtlara numara verilmediği görülmektedir. Çalışmamıza ve yararlanacak kişilere kolaylık sağlama açısından numara verilmeyen bu kayıtları bir önceki hükmün numarası ve harf sistemi ile belirttik (95/a,b – 97/a – 99/a gibi)¹⁵.

¹² 3 Numaralı Mühimme Defteri, s. XXIII.

¹³ Bkz. Hüküm No: 1/1.

¹⁴ Bkz. Hüküm No:1, 127, Etiket

¹⁵ Bkz. Hüküm 95, 95/a, 95/b, 97, 97/a, 99, 99/a, 108, 108/a, 121, 121/a, 121/b.

Bazı hükümlerin ise, bir önceki hükmün sureti olduğu ve “*bir süretili*” diye başlamasına rağmen, bunlara ayrı bir hüküm numarasının verildiği görülmektedir¹⁶.

Defter üzerinde tamamlanmayan hüküm bulunmamaktadır. Yayımlanmış ve tez çalışması yapılmış olan Mühimme Defterlerindeki hükümlerle 109 Numaralı Mühimme Defteri’ndeki mevcut hükümler karşılaştırıldığında, yazılış ve diziliş bakımından benzerlik gösterdikleri görülür. Defter sayfalarında ortalama 3-4-5 hüküm mevcuttur. Her hüküm başladığı sayfada bitmiştir. Bazı sayfalarda ise, yazılan hükmün sayfaya sığdırılabilmesi için eğik ve yan yazılmış olduğu göze çarpmaktadır¹⁷.

B. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

İncelediğimiz defter, Rikâb Mühimmesidir. Rikâb Mühimmesi, sadrâzamın seferde olduğu veya İstanbul’dan ayrıldığı zamanlarda yerine bakan Rikâb Kaymakamı’nın başkanlık ettiği Divân’da alınan kararları ihtiva eden defterlerdir¹⁸. Nitekim defterin 1. sayfasının üst kısmındaki kayıtta, defterin Edirne Kaymakamı Hasan Paşa ve Reîs-ül kütâb Yusuf Efendi zamanında tutulduğu anlaşılmaktadır¹⁹.

Hükümler hitap formülü ile başlamaktadır. Hitaplar şahsın görev yaptığı yer, makam, şahıs adı ile başlamakta ve “*hüküm ki*” ifadesiyle sona ermektedir. “*Antalya Kal’ası Dizdârı zide hifzuhuya hüküm ki*”²⁰ “*Vize Sancağı Mütesellimi’ne hüküm ki*”²¹, “*Filibé Monlasına ve Edirne Bostancı başısına ve Tatarbazarı ve Uzuncaâbad-i Hasköy Kadılarına hüküm ki*”²² gibi. Fakat 88 numaralı hükmde sadece “*Kadısına hüküm ki*” ifadesi kullanılmış ve hangi kadıya yazıldığı belirtilmemiştir²³. Ayrıca 30 numaralı hükmde “*Baba-yı Atik ve Bergos ve Çorlu Kadılarına*” denilmiş, “*hüküm ki*” ifadesi kullanılmamıştır²⁴.

¹⁶ Bkz. Hüküm 23, 36, 40, 106.

¹⁷ Bkz. Hüküm 6, 11, 18, 22, 27, 28, 32, 41, 45, 49, 54, 58, 62, 65, 72, 73, 79, 83, 84, 89, 90, 95, 104, 109, 114, 118, 123.

¹⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları*, s. 189.

¹⁹ 109 Numaralı Mühimme Defteri, s. 1.

²⁰ Bkz. Hüküm No: 1.

²¹ Bkz. Hüküm No: 58.

²² Bkz. Hüküm No: 81.

²³ Bkz. Hüküm No: 88.

²⁴ Bkz. Hüküm No: 30.

Hitaptan sonra, hükmün yazılmasına neden olan olayın yer aldığı nakil-iblâg kısmı gelir ki, burada Divân-ı Hümâyûn'a sunulan mektup, arz-ı hâl, şikayetler veyahut şahsin bizzat başvuruları yer almaktadır.

Nakil-iblâg kısmından sonra, nelerin yapılacağı veya yapılmayacağının belirtildiği açıklayıcı ve yol gösterici emir kısmı gelir. Burada bazen konu tekrar edilir, uyarılar hatırlatılır ve yapılması gerekenler ifade edilir. Bu ifadeler konunun durumuna göre bazen sert, tehdit şeklinde, bazen de yumuşak üslupla yazılmıştır.

Hükümler “*Divân-ı Edirne’de görülmek için yazılmıştır*”, “*ihtirâz eyleyesiz*”, “*ihzâr ittirilmek için yazılmışdır.*”, “*irsal eyleyesiz*”, “*kal’â-bend oluna deyü yazılmışdır*”, “*Ferman-ı âlişânum sâdir olmuşdur*”, “*kemâl-i tekâyyûd ihtmâm eylemek için yazılmışdır*”, “*hilâf-ı şer’-i şerife rencide olunmamak için yazılmışdır*”, “*arz oluna deyü yazılmışdır*” gibi ifadelerle bitmektedir.

Hükümlerin sonlarında hangi tarihte yazıldığı belirtilmiştir. Bu tarihlerin bazıları “fi” ile başlarken bazılarında “fi” bulunmamaktadır. Ayın başı evâil, ortası evâsit, sonu evâhir olarak gösterildikten sonra, hangi ayda olduğu ve senesi yazılmıştır. “*Evâhir-i Zilkâde sene 1108*”²⁵ “*fi Evâsit-i Muharrem sene 1109*”²⁶ gibi.

Defterdeki bir başka tarih belirtme türü de ; bir önceki hüküm kasdedilerek “*fi’t-târihi ’l-mezbûr*” şeklinde²⁷.

Defterdeki tarih aralığı, defterin etiket kısmında belirtilmiştir. Buna göre “*Min evâhir-i Zilkâde sene 1108- ilâ evâil-i Rebiülâhir sene 1109*” aralığını kapsamaktadır. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kataloğu’nda, 109 Numaralı Mühimme Defteri’nin tarih aralığı Hicri Za. 1108-R. 1109/Miladi 1696-1697 olarak gösterilmiştir²⁸. Ancak verilen bu hicri yıllar, aylarıyla birlikte miladiye çevrildiğinde Hicri evâhir-i Zilkâde 1108'in 11-20 Haziran 1697'ye, Hicri evâil-i Rebiülâhir 1109'un ise 17-26 Ekim 1697 olduğu anlaşılmaktadır²⁹.

Defterde bazı hükümlerin altında o hükmün nerelere yapılması gerektiğini gösteren ve “*bir sûretî*” diye başlayan suret kayıtları bulunmaktadır. Mesela; sefer

²⁵ Bkz. Hüküm No: 1.

²⁶ Bkz. Hüküm No: 71.

²⁷ Bkz. Hüküm No: 36, 40.

²⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları*, s. 197.

²⁹ Yücel Dağlı, Cumhure Üçer, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, C. IV, Ankara 1997, s. 439-440.

sırasında birliklerine katılmayan yeniçeri ve kapıkulu askerlerinin takibi için Edirne'den itibaren Rumeli'nin sağ kolunda bulunan kadılara yazılan hükmün³⁰ altında, bunun bir suretinin de Rumeli'nin sol kolunda bulunan kadılara³¹ gönderilmesi istenmiştir. Karaca adlı eşkiyanın ve yandaşlarının yakalanması için Dimetoka, Megri ve Ferecik Kadıları'na yazılan hükmün³² altında, bir suretinin de Çirmen'den yüz nefer süvari gönderilmesi için, Çirmen ve Sultanyeri Kadıları'na, önde gelenlerine ve diğer devlet görevlilerine³³ yazıldığı görülmektedir.

Defterde bazı hükümlerin üst kısımlarına sonradan o hükmle ilgili açıklayıcı mahiyette derkenarlar yazılmıştır. Mesela; El-hac Mustafa adlı kişinin çıkardığı olaylar karşısında, gönderilen huccete uymaması üzerine Kastamonu'ya kalebent olarak sürgün edildiğine dair hükmün³⁴ üstünde, adı geçen şahsın saliverilmesi derkenarla belirtilmiştir. Sahte belgelerle vergi toplayan Mehmed ile arkadaşı Mustafa ve bunları evinde saklayan Abdülbaki'nin³⁵ affedildiği, derkenarla gösterilmiştir. Yeniçerilik iddiasında bulunan ve eşkiyalık yapan sekiz neferin ıslah oluncaya kadar kalebent yapılmasıyla ilgili hükmün³⁶ üstünde, adı geçen şahısların Seddülbahir Kalesi'nde kalebent edildikleri derkenarla belirtilmiştir.

Defterdeki hükümler incelendiği zaman, hükümlerin kale dizdârlarına, kadılara, â'yan-ı vilâyet ve iş erlerine, nâiblere, mütesellimlere, Rumeli Beğlerbeği'ne, sancak beglerine, müftülere, monlalara, yeniçeri zâbitlerine, serdarlara, kurâ zâbitlerine, kaymakamlara, İstanbul Başdefterdar Vekili'ne, iskele eminlerine ve sefere memur olan hakimlere yazılmıştır. Ancak nadir olarak bazı hükümler cemâatlerin imam ve ihtiyarlarına³⁷, kişilere³⁸, çeribaşlarının vekillerine ve sekban bölükbaşısına³⁹ yazıldığı görülmektedir.

Belgelerin yeni harflere çevrilmesi esnasında, yazım bozukluğu ve mikrofilmin çekiminden dolayı okunamayan yerleri parantez içinde soru işaretî ile gösterdik.

³⁰ Bkz. Hüküm No: 22.

³¹ Bkz. Hüküm No: 23.

³² Bkz. Hüküm No: 35.

³³ Bkz. Hüküm No: 36.

³⁴ Bkz. Hüküm No: 55.

³⁵ Bkz. Hüküm No: 68.

³⁶ Bkz. Hüküm No: 71.

³⁷ Bkz. Hüküm No: 48.

³⁸ Bkz. Hüküm No: 50, 63.

³⁹ Bkz. Hüküm No: 38.

Okuyup da emin olmadığımız kelimeleri parantez içinde yazarak soru işaretini ile belirttik. Metinde yazılmayıp, yerleri boş bırakılan kelimeleri de parantez işaretini içerisinde üç nokta ile gösterdik. Hükümlerle ilgili derkenarları ise, parantez içine aldık. Ayrıca hükümleri yeni harflere çevirirken çeşitli noktalama işaretleri kullandık. Örneğin, hükümlerin sonlarında nokta, özel adlarda kesme işaretini gibi.

C. Muhteva Özellikleri

Defterde bulunan hüküm kayıtları, Divân-ı Hümâyûn'da alınan başta eşkiyalık, suistimaller, sahtecilik, kalpazanlık, vakıf, imar, kıptiler (çingeneler), Macar seferi, kilise ve gayr-i müslimler olmak üzere çeşitli konulardaki kararlardan oluşmaktadır.

Hükümler dikkatle incelendiğinde, ihtiya ettiğleri olaylar ve yazılışları açısından şikayet ve talimat hükümleri olmak üzere iki ana gruba ayrılabilir.

Şikayet hükümlerinin kişilerin bizzat Divân-ı Hümâyûn'a gelerek veya çeşitli yolları kullanarak başvuruları neticesinde hazırlandığı görülmektedir. Örneğin,... “*mektub getirüb*”⁴⁰;... “*mektub gönderüb*”⁴¹; .... “*gelüb*”⁴²;.... “*arz-i hâl olunub*”⁴³; .... “*arz-i hâl idüb*”⁴⁴ gibi ifadeler konuya açıklık getirmektedir.

Talimat hükümleri ise bir şikayeteye dayanmaksızın, merkezden bir işin yapılması gerektiğini veya yapıldığını bildiren hükümlerdir. Şam Valisi Vezîr Mustafa Paşa'nın Macar seferinde görevlendirildiği ve vilayetindeki kapı kullarından iki yüz askerle birlikte derhal orduya katılması⁴⁵, Karaca adlı şakinin yakalanması için Filibe ve Tatar bazarındaki kadı, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan⁴⁶, ve benzeri kayıtlar talimat hükümlerine örnek olarak verilebilir.

109 Numaralı Mühimme Defteri'ndeki kayıtlar incelendiğinde konular şu şekilde sıralanmaktadır:

⁴⁰ Bkz. Hüküm No: 17.

⁴¹ Bkz. Hüküm No: 6, 45, 52, 55.

⁴² Bkz. Hüküm No: 1, 2, 20, 30.

⁴³ Bkz. Hüküm No: 9.

⁴⁴ Bkz. Hüküm No: 13, 21.

⁴⁵ Bkz. Hüküm No: 19.

⁴⁶ Bkz. Hüküm No: 39.

1. Dönemin Siyasal Olayları ve Macar Seferi İle İlgili Hükümler

a. Viyana Kuşatması

Osmanlı Devleti, Köprülü Mehmed Paşa'nın 1656'da Vezîr-i âzam olmasıyla düzenli bir süreçe girmiştir. Köprülü Mehmed Paşa'nın 1661 yılında ölümüyle yerine geçen oğlu Fazıl Ahmed Paşa devleti on beş yıl yönetmiştir. Bu süre içerisinde devletin önemli makamlarını Köprülü ailesi ele geçirmiştir. Dönemin Padişahı IV. Mehmed Köprülüler ailesinin yönetiminden memnun kaldığı için, Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'nın ölümünden sonra onun yerine, bu aileden Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'yı sadrâzamlığa getirmiştir⁴⁷.

Sadrâzam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa döneminin en önemli olayı, Osmanlı Devleti'ni kökten sarsacak olan II. Viyana kuşatmasıdır. Altmış bir gün süren Viyana Kuşatması Avusturya'yı derinden etkilemiş ve uzun süre hafızalardan silinmemiştir. 1683 yılına "Türk Yılı" ismini vermeleri de kuşatmanın Avusturya için önemli olduğunu bir göstergesidir⁴⁸. Bu esnada, Osmanlı kaynaklarında Orta Macaristan denilen yerde katolik-protestan çatışması sürmekteydi⁴⁹. Orta Macaristan soylularından olan İmre Tökeli de Erdel gibi Osmanlı Devleti'ne tâbi olup, Avusturya'nın hakimiyetinden ayrılmak amacıyla Osmanlı Devleti'ne başvurdu. Bu başvuru Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından uygun bulunarak Avusturya'ya karşı sefer açıldı. 1682 yılında İstanbul'a gelen Avusturya elçisinin Vasvar Antlaşması'nın yenilenmesi teklifine karşılık Osmanlı Devleti, Viyana ile Budin arasında önemli bir konumda bulunan Yenikale'nin Osmanlı idaresine terk edilmesini şart koşmuştur. Osmanlı Devleti'nin isteği reddedilince de savaş iki taraf içinde kaçınılmaz olmuştur⁵⁰.

*"Edirne'de büyük bir ordu toplanırken İmparator da bu tehdide karşı koymak için yeni bir Avrupa koalisyonu araştırıyordu. En önemli müttefiki Lehistan Kralı Jan Sobiesky idi. Papa XI. Innocentius yeni bir Haçlı seferi çağrısında bulundu. Hatta İran Şahı'ndan bile yardım istedi. Fransızların muhalefetine karşı Portekiz, İspanya, Lehistan ve çeşitli Alman prensliklerinden Habsburglar'a destek sağlandı"*⁵¹. Osmanlı

⁴⁷ Metin Kunt "Siyasal Tarih 1600-1789", *Türkiye Tarihi*, yayın yönetmeni Sina Akşin, C. III, İstanbul 1997, s. 40.

⁴⁸ İsmail Hami Danışmend, *Izahî Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C. III, İstanbul 1961, s. 456.

⁴⁹ M. Cavit Baysun, "Mehmet IV", I.A., C. VII, Eskişehir 1997, s. 552.

⁵⁰ Metin Kunt, a.g.e., s. 41.

⁵¹ Stanford Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C. I, İstanbul 1994, s. 294-295.

ordusunun Viyana seferi, özellikle Almanya'da büyük yankı yapmıştır. Viyana'nın surları onarılmış ve imparator on gün öncesinden kuvvet bırakarak, bir çok muhacirle birlikte şehri terk etmiş, Viyana'ya almiş saat uzaklıktaki Lenz Kasabası'na gitmiştir. Von Starhemberg'i de Viyana kumandanlığına getirmiştir⁵². 1683 Haziranında Osmanlı kuvvetleri Viyana üzerine yürümuş ve şehir temmuz ayında kuşatılmıştır. Fakat şehrin çok iyi savunulması ve Sobiesky'nin son anda yardıma gelmesi üzerine, Osmanlı kuvvetleri Eylül 1683'de geri çekilmiştir. Çekilirken de yardım malzemeleri ve ağır donanımlı teçhizatlar geride bırakılmıştır. 1 Ekim'de Estergom'da Osmanlı kuvvetleri bir direnme göstermişler ise de başarılı olamamışlardır. Osmanlıların savunma hatlarının parçalanması ile Haçlı İttifakı Osmanlı Devleti'ni Avrupa'dan atmak için büyük bir imkan elde etmiş oldu. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa bu esnada orduyu yeniden toparlamak ve düşmanı durdurmak istediyse de başarılı olamamıştır. Sadrâzam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın saraydaki rakipleri bu durumu fırsat bilerek, Padişah IV. Mehmed'i başarısızlığın sorumlusunun Merzifonlu Kara Mustafa Paşa olduğuna inandırmışlar, sonuçta da Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrâzamlıktan alınarak 15 Aralık 1683 yılında Belgrat'ta asılmıştır⁵³.

b. Kutsal İttifak ve Karlofça Antlaşması

*"Osmanlı ordusunun Viyana'yı alamayıp bozguna uğraması Osmanlıların Avrupa ile ilişkilerinde yeni bir dönem başlatıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun ne denli zayıflamış olduğunu anlayan Avrupa saldırıyı ele aldı. Yaklaşık olarak yüz elli yıllık bir süre içinde Osmanlılar, gelenekçi reform ve Osmanlı ordusunu çağdaşlaştırma çabalarına rağmen büyük bir toprak kaybına uğramışlardır"*⁵⁴.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın görevinden azledilip hayatına son verilmesinden sonra onun yerine gelenler de başarılı olamadı ve sonuç olarak ordunun düzeni bozulmaya başladı. Bunda savaşın uzamasının yanısıra, yenilgilerin devamlı olması da etkili olmuştu. Padişah, Edirne ve Istranca Ormanları'nda avlandılarından dolayı ordularının başında bulunmamaktaydı. Bu sırada görevde gelen Vezîr-i âzamlar ise devlet merkezinde bulunuyorlardı. Çünkü üç cephedeki savaşın tek elden

⁵² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. III, 1. Kısım, Ankara 1988, s. 465.

⁵³ Stanford Shaw, a.g.e., s. 294-295.

⁵⁴ Stanford Shaw, a.g.e., s. 297.

yönetilmesi gerekiyordu. Onlar da üç cepheye serdarlar göndererek savaşı idare etmeye çalışıyorlardı. Bunun yanında, kendilerine rakip gördükleri vezirleri çeşitli bahanelerle ortadan kaldırırmaktan da çekinmeyorlardı⁵⁵.

1684 yılında, Venedik, Mora Yarımadası'ndan Bosna'ya kadar olan Adriyatik kıyılarındaki Osmanlı kalelerine; Polonya Kamaniçe'ye; Avusturya ise Budin'e saldırdı. Budin bu saldırılardan güçlükle kurtarılabilde. Preveze ve Ayamavra Adası Venedikliler tarafından alındı. Podalya cephesinde ise, Kırımlıların yardımıyla Polonya saldırısı önlenebildi. Ertesi yıl Avusturya, Osmanlı kuvvetlerini Estergon önünde yenilgiye uğratarak Uyvar'ı aldı. 1686 yılında Avusturya cephesi çok şiddetli çatışmalara sahne oldu. Budin, Avusturya ordusu tarafından kuşatıldı. Yardıma gelen Osmanlı kuvvetleri şehrin savunmasına destek olamadı. Böylece Macaristan'ın en önemli merkezi de kaybedilerek Osmanlı kuvvetleri geri çekilmek zorunda kaldı⁵⁶.

Osmanlı yönetiminde 145 yıl kalan Budin Kalesi'nin 26 Eylül 1686 tarihinde elden çıkması, Osmanlı ülkesinde büyük bir üzüntüye sebep olurken, Hıristiyan dünyasında ise sevinç gösterilerine neden olmuştur. Budin Kalesi'ni ele geçiren Haçlı kuvvetleri serbest bir şekilde hareket etme imkanı elde ederek, Macaristan içlerine kadar herhangi bir engelle karşılaşmadan ilerlediler⁵⁷. 1687 yılında Osmanlı kuvvetleri, Avusturya cephesine daha fazla ağırlık verdi. Ancak Mora cephesinin ihmali edilmesi, Mora Yarımadası'nın Venedikliler tarafından işgaline neden oldu. Osmanlı kuvvetleri Habsburg ordusu karşısında, Mohaç önlerinde yenilince Belgrat'a kadar bütün Macaristan toprakları, Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmış oldu. Kamaniçe'ye saldıran Polonya ordusu püskürtüldü. Fakat bu başarı, Mora'nın ve Macaristan'ın kaybından ötürü Osmanlı kuvvetlerinin moralini düzeltmeye yetmedi. Osmanlı askerleri bu bozgunlardan komutanlarını ve padişahı sorumlu tuttular ve önce kendilerine yeni bir serdar seçtiler, sonra da IV. Mehmed'i tahtan indirdiler⁵⁸. Padişah ve oğlu sarayın arka dairesine çekildikten sonra, Sultan İbrahim'in oğlu, II. Süleyman tahta çıkarıldı⁵⁹.

⁵⁵ İsmail Hakkı Uzunçarsılı , a.g.e. , s. 482.

⁵⁶ Metin Kunt, a.g.e. , s. 43-44.

⁵⁷ İsmail Hakkı Uzunçarsılı , a.g.e. , s. 470, 471.

⁵⁸ Metin Kunt, a.g.e. , s. 44.

⁵⁹ Stanford Shaw, a.g.e. , s. 300.

Padişah değişikliği savaşın gidişatını değiştiremedi. Venedik donanması Mora'dan sonra Ege'de Yunanistan kıyılarını tehdide başladı. Polonya cephesindeki başarılarla rağmen Avusturya cephesinde disiplinsizlik yüzünden Belgrat, Niş ve Üsküp kaybedildi. Belgrat'ın elden çıkışıyla Osmanlı yönetimi barış için Viyana'ya 1689 yılında elçi gönderdi. Ama Avusturya İmparatoru, Osmanlı ordusunun bozgunundan daha fazla yararlanmak için bu barış teklifini geri çevirdi⁶⁰. Barışa yanaşmayan Avusturya, pek çok toprak ele geçirmiş ve asıl amacının İstanbul olduğunu da ifade etmişti⁶¹.

Barış girişimleri, olumlu bir sonuç getirmeyince, Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa'nın komutanlığında toplanan Osmanlı kuvvetleri, 1690 yılında Belgrat'ı geri alarak Sırbistan'ı kurtardı. Ertesi yıl, Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa savaşı kuzeye, Macaristan'a çekmek istediyse de, Salankamen Savaşı'nda şehit düştü ve ordu tekrar dağıldı. Böylece Macaristan'ı yeniden alma girişimi başarısız oldu. Bu sırada Avusturya'nın batı sınırında Fransa ile savaş durumunda bulunması Osmanlı'nın işine yaradı. 1693 yılında Osmanlı Devleti'nin Varadin'i geri alma çabası başarısız oldu. Avusturya da Belgrat'ı ele geçiremedi. 1695 yılına gelindiğinde, Osmanlı-Avusturya savaşının Temeşvar Bölgesi'nde yoğunlaştiği görüldü. Padişah II. Mustafa döneminde elde edilen başarılarla, Osmanlı Devleti Temeşvar'daki konumunu sağlamlaştırdı. 1697 yılında Macaristan'ı geri alma teşebbüsü başarısız oldu. Belgrat'tan kuzeye hareket eden Osmanlı ordusunun Zenta yakınılarında yenilmesi ile harbin kaderi de belli olmuştu⁶².

İncelediğimiz 109 Numaralı Mühimme Defteri'nde, Macar seferi (1697), Üngürüs seferi olarak ifade edilmiştir⁶³. Defterde bu seferle ilgili kayıtlar bulunmaktadır. Mesela; Adana Mutasarrıfı olan Vezîr Fazlullah Paşa'ya yazılan ferman suretinde, Venedik donanmasının Boğaz Hisarları karşısına gelmesi üzerine, Macar seferi için görevlendirildiği⁶⁴, Rumeli Beğlerbegliği'ne yazılan ferman suretinde Adana Eyaleti'nin Mutasarrıfı Vezîr Fazlı Paşa'nın Macar seferine görevlendirilip, Hacı Hasan

⁶⁰ Metin Kunt, *a.g.e.*, s. 44.

⁶¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 513.

⁶² Metin Kunt, *a.g.e.*, s. 44-45.

⁶³ Bkz. Hüküm No: 14, 15, 16, 18, 25, 26, 29.

⁶⁴ Bkz. Hüküm No: 14.

Paşa'nın Fazlı Paşa'nın emrine verildiği⁶⁵, Adana Eyaleti'nin Mutasarrıfı Fazlullah Paşa'ya yazılan ferman suretinde Fazlullah Paşa'nın sefere katılması⁶⁶, Adana Valisi Fazlı Paşa'ya yazılan ferman suretinde Venedik donanmasının Boğaz Hisarları karşısına gelmesi üzerine, buranın muhafazasında görevlendirilen Fazlı Paşa'nın, Kaptan El-hac Hüseyin Paşa'nın Venedik donanmasına erişmesi üzerine, Macar seferinde görevlendirildiği ve derhal emrindeki askerleriyle birlikte orduya katılması⁶⁷, Diyarbakır Eyaleti'nin; Alay Beğleri'nin⁶⁸ Sancak Beğleri'nin⁶⁹, Hakimleri'nin⁷⁰, Macar seferine çağırılıp da geç kalmaları üzerine uyarılmaları, Âsitâne Kaymakamı'na yazılan ferman suretinde ise, Macar seferi için Rumeli'ye geçen askerlerin başıboş bırakılmamaları istenmiştir⁷¹. Ancak Macar seferi için görevlendirilen Adana Mutasarrıfı'nın adı, bazı hükümlerde Fazlı Paşa⁷², bazı hükümlerde ise Fazlullah Paşa⁷³ olarak zikredilmiştir.

Osmanlı kuvvetleri Zenta savaşında (1697), Temeşvar muhafizi olan Koca Cafer, Anadolu Beğlerbeği Mısırlızâde İbrahim, Yeniçeri Ağası Baltaoğlu Mahmud, Rumeli Beğlerbeği Küçük Cafer, Diyarbakır Valisi İbrahim, Adana Valisi Fazlı Paşa ve bir çok alaybaşı, sancakbaşı ve asker kaybetmiştir⁷⁴. Nitekim incelediğimiz 109 Numaralı Mühimme Defterinde şehit olan Adana valisi Vezîr Fazlı Paşa'nın sefere giderken Keşan Voyvodası ve Keşan'da Ömer Ağa'ya teslim ettiği mallarının Edirne'ye gönderilmesi için Keşan Nâibi'ne yazılmış ferman sureti de bunu doğrulamaktadır⁷⁵.

Ruslar 1696 yılında Azak Kalesi'ni ellerine geçirdi. Venediklilerin Ege'deki saldırıları durduruldu ancak Dalmaçya ve Mora'yı geri almak mümkün olmadı. Osmanlı Devleti Viyana kuşatmasından sonra on beş yıl dört ayrı cephede süren

⁶⁵ Bkz. Hüküm No: 15

⁶⁶ Bkz. Hüküm No: 16.

⁶⁷ Bkz. Hüküm No: 18.

⁶⁸ Bkz. Hüküm No: 25.

⁶⁹ Bkz. Hüküm No: 26.

⁷⁰ Bkz. Hüküm No: 29.

⁷¹ Bkz. Hüküm No: 31.

⁷² Bkz. Hüküm No: 15, 18, 112.

⁷³ Bkz. Hüküm No: 14, 16.

⁷⁴ Geniş bilgi için bkz. Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekayiat, Tahlil ve Metin* (1066-1116/1656-1704), Hazırlayan Abdulkadir Özcan, Ankara 1995, s. 624, 625; İsmail Hami Danişmend, a.g.e., s. 481; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s. 568.

⁷⁵ Bkz. Hüküm No: 112.

savaşlar sonunda, uğradığı kayıpları kabul ederek barış razı oldu. 1699 yılında Avusturya ile Karlofça da yapılan görüşmeler sonunda barış antlaşması imzalandı⁷⁶. “*Bu muâhede ile Osmanlı Devleti'nin, Temeşvar hariç olmak üzere Macaristan'daki hakimiyeti sona ermiş, Mora Yarımadası Venediklilere, Azak Kalesi Ruslara bırakılmış, Ukrayna ile Podolya ise Lehistan'a terkedilmiştir*”⁷⁷.

Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması ile, Balkanlarda ve Ukrayna'da büyük oranda toprak kaybetti ve Avrupa sınırları yeniden belirlendi. Bu antlaşma, Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile olan münasebetlerinde, yeni bir dönemin ve hızlı bir çözümenin başlangıcı olmuştur. Osmanlı Devleti'ni derinden etkileyen bu olaylar sonucunda, Avrupa'nın üstünlük sağlama nedenlerinin araştırılması ve bunların ülkeye getirilmesi için ıslahatlara girişilmiştir⁷⁸.

2. Eşkıyalık ile İlgili Hükümler

Tarih boyunca insanların mallarını gasp etme, öldürme ve onlara maddi-manevi olarak zarar verme ve bu işlerin bir teşkilata dönüştürülmesinin yani eşkıyalığın, devlet idaresinin zayıfladığı, ekonomik şartların bozulduğu dönemlerde ve savaşlar sırasında aryttığı görülmektedir⁷⁹. Hırsızlık yaparak halkın malına ve canına tecavüz eden, haraca bağlayan gruplara, İslam tarihinde “yol kesen” anlamına gelen “*Kuttâu't-tarîk*” ifadesinin kullanıldığını görmekteyiz. Osmanlılar da kuttâu't-tarîk tabirini kullanmıştır. Bu gibi faaliyetlere karışanlar genellikle şaki ve bunun çoğulu olan eşkıya olarak ifade edilmiştir. Eşkıyalık, Osmanlı Devleti'nin de bulunduğu Akdeniz havzasında XVI. yüzyıldan itibaren etkisini göstermiştir. XVII. yüzyılda ise büyük bir sorun haline gelmiştir. Bunun başlıca sebepleri arasında, Akdeniz dünyasında artan nüfus yoğunluğu, iktisadi sıkıntılar, ticaret trafiğinin yoğunlaşması ve halkın fakirleşmesi gösterilebilir⁸⁰. XVII. yüzyılın ilk yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde tutulan mahkeme kayıtlarında da eşkıyalık faaliyetlerine sıkça rastlanması, eşkıyalığın Osmanlı

⁷⁶ Metin Kunt, *a.g.e.*, s. 45.

⁷⁷ Cengiz Orhonlu, “Mustafa II”, *I.A.*, C. VIII, Eskişehir 1997, s. 697.

⁷⁸ Stanford Shaw, *a.g.e.*, s. 307.

⁷⁹ Geniş bilgi için bkz. Mücteba İlgürel, “Osmanlılarda Eşkıyalık Hareketleri” *T.D. V. I. A.*, C. XI, İstanbul 1994, s. 466-467; M. Çağatay Uluçay, *XVII. Asırda Saruhan'da Eşkıyalık ve Halk Hareketleri*, İstanbul 1944, s. 140.

⁸⁰ Mücteba İlgürel, *a.g.m.*, s. 467.

toplumunun ekonomik, sosyal ve ahlakî dokusuna yönelik giderek artan bir tehdit oluşturduğunu göstermektedir⁸¹.

Defterde 65 tane eşkiyalık ile ilgili hüküm bulunmaktadır⁸². Hükümlerde yakalanan eşkiyalara şer' ile lâzım gelenin yapılması yönünde emirler olduğunu görmekteyiz. Örnek olarak Karaca adlı eşkiyanın ve adamlarının yakalanması için, ilgili devlet görevlilerine yazılan hükümleri gösterebiliriz⁸³. Yakalanan eşkiyaların ve hırsızların bazlarına kürek cezası⁸⁴, eşkiyalara yataklık yapanlara ve şakilere, ıslah oluncaya kadar kürek cezası⁸⁵, katillik yapıp suçu sabit olanlara müebbet kürek cezasının⁸⁶ verildiği görülmektedir. Ayrıca vergilerin alınmasına engel olan eşkiyaların⁸⁷, fesat çıkararak huzuru bozanların⁸⁸, eşkiyalık yaparak tecavüz ve hırsızlık olaylarına karışan sipahilerin⁸⁹, yeniçerilik iddiasında bulunup, eşkiyalık yapan neferlerin ıslah oluncaya kadar⁹⁰, şakilik yapanların⁹¹, katillik yapan eşkiyaların⁹², eşkiyaya yataklık yaparak fesat çıkarılan kadınların⁹³, gasp edip, adam öldürün, oğlan çeken, ev basan ve çarşı-pazarda fesat çıkarılan eşkiyalara⁹⁴ ise kalebentlik cezasının verildiği görülmektedir. Bunun yanında suçları sabit olmayanların kalebent yapılmaması yolunda bir hükmün bulunması dikkat çekmektedir⁹⁵. Ayrıca yakalanıp kalebent edilen eşkiyaların, ilgili hükmün derkenarıyla serbest bırakıldıkları da görülmektedir⁹⁶.

Osmanlı Devleti'nde ayrıcalıklı bir konuma sahip olan cemâatlerde de eşkiyalık faaliyetlerine rastlanmaktadır. Şakilik yapan Türkmen başlarından Gündeşli Cemâati

⁸¹ Karen Barkey, *Eşkiyalar ve Devlet Osmanlı Tarzı Devlet Merkezileşmesi*, İstanbul 1999, s. 149.

⁸² Bkz. Hüküm No: 6, 10, 13, 17, 21, 24, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 71, 72, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95-a, 95-b, 96, 97, 97-a, 100, 101, 102, 103, 104, 115, 116, 117, 119, 121-a, 121-b, 123, 124, 127.

⁸³ Bkz. Hüküm No: 10, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 48, 49, 50, 51, 95-a, 95-b.

⁸⁴ Bkz. Hüküm No: 100, 121-a, 121-b, 124.

⁸⁵ Bkz. Hüküm No: 95-b, 97-a.

⁸⁶ Bkz. Hüküm No: 95-b, 97-a.

⁸⁷ Bkz. Hüküm No: 13.

⁸⁸ Bkz. Hüküm No: 52.

⁸⁹ Bkz. Hüküm No: 59.

⁹⁰ Bkz. Hüküm No: 71.

⁹¹ Bkz. Hüküm No: 80.

⁹² Bkz. Hüküm No: 89.

⁹³ Bkz. Hüküm No: 91.

⁹⁴ Bkz. Hüküm No: 119.

⁹⁵ Bkz. Hüküm No: 87.

⁹⁶ Bkz. Hüküm No: 1, 71, 80, 89, 102.

Beyi Kara Veli'nin yakalanarak Edirne'ye gönderilmesi için Keşan, İnoz ve İpsala Nâibleri'ne ve Bostancı ustası Ferraş Mehmed'e yazılan ferman sureti, örnek olarak gösterilebilir⁹⁷. Bunun yanında eşkiyaları yakalamak için yaylakta bulunan cemâatlerin görevlendirildiği ve eşkiyaları yakalayanların ödüllendirileceği bildirilmiştir⁹⁸.

Göründüğü gibi, incelenen 109 Numaralı Mühimme Defteri'ndeki belgeler XVII. yüzyılın sonlarında eşkiyalık hareketlerinin Osmanlı Devleti'nde hangi boyutlara ulaştığını, alınan önlemleri ve verilen cezaların içeriği hakkında önemli ipuçları ve bilgileri ortaya koymaktadır.

3. Suiistimaller İle İlgili Hükümler

Konuya ilgili olarak defterde 10 hüküm bulunmaktadır⁹⁹. Bu hükümler incelendiğinde devlet yetkililerinin görevlerini ihmali ettiğleri ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak, sefere giden bazı askerlerin, serkeşlik yaparak yol üzerindeki köylere dönüp, hayvanlarını otlattıkları ve halktan para topladıklarının duyulması üzerine, söz konusu durumun önlenmesi, elbiselerini değiştirenlerin yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri¹⁰⁰, Midilli Muhafizleri'nin Kalonya'daki Müslümanlara eziyet, serkeşlik ve yağmalama yaptıklarından ötürü bu durumun önlenmesi¹⁰¹, Bursa'da bulunan Hamza Beğ Medresesi'nin ve Bursa Mahkemesi Başkâtibi'nin, insanlara eziyet etmelerinden ötürü görevden atılıp sürülmeleri¹⁰², Aydın, Balıkesir ve Mihaliç'e bağlı kazalardaki, asker kaçaklarının yazılıp bildirilmesi¹⁰³, sefere gitmedikleri için Seddülbahir Kalesi'nde kalebent olunan neferlerin ıslah olmaları üzerine serbest bırakılmaları¹⁰⁴, zorla para toplayan Rodos Kalesi neferlerinden Abdurrahman'ın Sakız Kalesi'nden tekrar davasının görüşülmesi amacıyla Edirne'ye gönderilmesi¹⁰⁵, sefere giderken elbiselerini değiştiren leventlerin tespit edilip yakalanmaları¹⁰⁶, sefer sırasında

⁹⁷ Bkz. Hüküm No: 17.

⁹⁸ Bkz. Hüküm No: 48.

⁹⁹ Bkz. Hüküm No: 4, 5, 6, 7, 22, 23, 54, 70, 113, 127.

¹⁰⁰ Bkz. Hüküm No: 4.

¹⁰¹ Bkz. Hüküm No: 6.

¹⁰² Bkz. Hüküm No: 7.

¹⁰³ Bkz. Hüküm No: 54.

¹⁰⁴ Bkz. Hüküm No: 113.

¹⁰⁵ Bkz. Hüküm No: 127.

¹⁰⁶ Bkz. Hüküm No: 5.

birliklerine katılmayan yeniçeri ve kapıkulu askerlerinin takibi¹⁰⁷, sefere katılmayan yeniçeri ve kapıkullarının belirlenip isimlerinin Edirne'ye bildirilmesi¹⁰⁸ konuya açıklık getirmektedir.

4. Sahtecilik ve Kalpazanlık İle İlgili Hükümler

Defterde konu ile ilgili olarak 8 tane hüküm bulunmaktadır¹⁰⁹. Hükümler incelendiği zaman sahte arzlar ve muhzırların türemesinden ötürü ferman ve benzeri değerli belgelerin ilişkili olduğu kimselerin haricinde herhangi bir şahsa verilmemesi için Reîs-ül kütâb Vekili'ne yazılan ferman suretinde belirtilmiştir¹¹⁰. Yine Bursalı Ali isimli kimyagerin evinde altın isleyip, sahte para basması ve yakalanıp Edirne'ye gönderilmesi¹¹¹, Karaman Ereğli'sinde sahte hüccet ile para ve mal toplayan, züyûf akçe peyda eden Receb'in kazadan çıkarılması¹¹², sahte belgelerle vergi toplayan Mehmed ve arkadaşı Mustafa ve bu kişileri evinde saklayan cami müezzinlerinden Abdülbaki'nin kalebent yapılmaları, ancak daha sonra derkenarla bu üç kişinin de suçlarının affedildiği¹¹³, sahte ferman düzenleyip kalpazanlık yapan üç kişinin kalebent yapılması ve daha sonra söz konusu kişilerin serbest bırakıldığı¹¹⁴, kalpazanlık yapıp sahte ferman düzenleyen beş nefer suçlunun Bozcaada'ya gönderilmeleri¹¹⁵, Seddülbahir Kalesi'nde sahte emir, berevât ve ruûsdan ötürü kalebent olan iki kişinin ıslah olmaları üzerine, suçlarının affedilip, serbest bırakılmalari¹¹⁶, sahteciliğin ve kalpazanlığının bu dönemde de yaygın olduğunu göstermektedir. Belgeler, bu suçlulara karşı hangi tür cezalar verildiğini ve cezaların hangi durumlarda affedildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

¹⁰⁷ Bkz. Hüküm No: 22.

¹⁰⁸ Bkz. Hüküm No: 70.

¹⁰⁹ Bkz. Hüküm No: 1/1, 5, 53, 68, 69, 74, 75, 114.

¹¹⁰ Bkz. Hüküm No: 1/1.

¹¹¹ Bkz. Hüküm No: 8.

¹¹² Bkz. Hüküm No: 53

¹¹³ Bkz. Hüküm No: 68, 69.

¹¹⁴ Bkz. Hüküm No: 74.

¹¹⁵ Bkz. Hüküm No: 75.

¹¹⁶ Bkz. Hüküm No: 114.

5. Vakıf ve İmar İle İlgili Hükümler

Konuya ilgili olarak defterde 4 hüküm bulunmaktadır¹¹⁷. Vakıf kurumu İslam devletlerinde büyük önem kazanan sosyal ve iktisadi yaşam üzerine etkileri fazla olan, dinî ve hukuki bir kurumdur¹¹⁸. Vakıf kurumu Roma ve Bizans kaynaklı olmasına rağmen, çeşitli şekillerde toplumlarda mevcuttur¹¹⁹. Vakfin kuruluş amacı hayır işlemek ve dine hizmet etmektir¹²⁰. Osmanlı Devleti’nde ise vakıflar, hayır işlemek ve dine hizmet etmek amacının yanında fetih siyasetinin vazgeçilmez bir unsuruuydu. Kurulan vakıflar Osmanlı hakimiyetinin birer sembolü olmuşlardır¹²¹.

İncelediğimiz defterde, vakıflar ve imarla ilgili olarak, Selâtin Vakfi Nazırı Ali’nin başvurusu üzerine vakıfların işlerine kimsenin karıştırılmaması¹²², Sultan Mehmed Han Vakfi’nin geliri¹²³, Sakız’daki camiye çevrilen kilisenin, vakıf, bağ, bahçe ve tarlalarının da caminin vakfi yapıldığı¹²⁴, Edirne’den İstanbul’a kadar olan yol üzerindeki çeşme, köprü, kaldırım ve vakıfların tamirinin yapılması¹²⁵ ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

6. Gayr-i Müslümanlar ve Kilise ile İlgili Hükümler

Defterde konuya ilgili olarak 6 hüküm bulunmaktadır¹²⁶. Bu hükümlerde kilise, gayr-i müslümler ve onların işledikleri suçlara karşı verilen ceza türleri görülmektedir. İslam ülkelerinde anlaşma şartıyla sürekli oturma hakkına sahip gayr-i müslümlere “zimmi” veya “ehl-i zimmet” kavramı kullanılmıştır¹²⁷. Osmanlı Devleti içinde yaşayan gayr-i müslümlerin hak ve hürriyetleri İslam hukuku esas alınarak düzenlenmiştir. Seyahat yapabilme hürriyetleri, mesken dokunulmazlığı, din ve vicdan hürriyetleri, mabed yapımı, kamu hizmetlerinden faydalananları, can ve mal güvenlikleri gibi bütün

¹¹⁷ Bkz. Hüküm No: 9, 30, 58, 68.

¹¹⁸ Fuad Köprülü, “Vakıf Mülissesinin Hukuki Mahiyeti ve Tarihi Tekâmülü”, *Vakıflar Dergisi*, C. II, Ankara 1942, s. 1.

¹¹⁹ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Mülisseseleri Tarihi*, Isparta 1998, s. 226-227.

¹²⁰ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*, İstanbul 1998, s. 148.

¹²¹ M. Akif Erdoğu, “Rodos Adası’ndaki Osmanlı Evkafi (1522-1711)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XV, İzmir 2000, s. 10.

¹²² Bkz. Hüküm No: 9.

¹²³ Bkz. Hüküm No: 58.

¹²⁴ Bkz. Hüküm No: 67.

¹²⁵ Bkz. Hüküm No: 30.

¹²⁶ Bkz. Hüküm No: 67, 82, 98, 118, 121-b, 122.

¹²⁷ Halil Cin, Ahmet Akgündüz, *Türk Hukuk Tarihi*, C. II, Konya 1989, s. 311.

hak ve hürriyetlerden yararlanabilirlerdi. Bunun yanında devlet başkanlığı, ordu komutanlığı, kadılık ve yüksek dereceli devlet memurluklarında görev alma hakları yoktu¹²⁸. Defterde konuya ilgili olarak, Tokat Nâibi'ne yazılan hükmde, Tokat'ta oturan gayr-i müslimlerin eskiden beri giye geldikleri elbiseleri konusunda, bir takım ehl-i örfün kendilerine karışıklarını arz etmeleri üzerine gayr-i müslim halkın giyimine karışılmaması istenmiştir¹²⁹. Kıbrıs'a sürülen Ohri Patriği ve Selanik Metropoliti'nin serbest bırakılması¹³⁰, katillik, hırsızlık, haydutluk ve haydutlara yataklılık yapan gayr-i müslimlere kürek cezası ve müebbet kürek cezalarının verildiği¹³¹, Mihaliç Nâibi'ne ve Mihaliç Hassı Zâbiti'ne yazılan ferman suretinde Hasan Paşa'nın bir gayr-i müslime olan üç kese akçe borcunun Mihaliç Hassı malından ödenmesi¹³², Filibe Mollası'na ve Edirne Bostancı başlarına yazılan hükmde haydutlara yataklılık yapan bir Türk ve üç gayr-i müslimin kalebent yapılmaları¹³³, Sakız Kadısı'na yazılan hükmde Vâlide Sultan'ın kethüdâsı Hacı Mehmed tarafından, Sakız'da camiye çevrilen kilisenin, vakıf bağ, bahçe ve tarlalarının da caminin vakfı yapıldığı¹³⁴ görülmektedir.

7. Kiptiler (Çingeneler) ile ilgili Hükümler

Defterde konu ile ilgili olarak 6 hüküm bulunmaktadır¹³⁵. Bu hükümlerde Çingenelerin işledikleri suçlar ve verilen cezalar hakkında bilgiler yer almaktadır.

Osmalı Devleti'nde Çingeneler, sayılm defterlerinde Çingâne ve Çingâniyân veya Kipti ve Kiptiyân olarak kaydedilmişlerdir¹³⁶. Defterde geçen hükümlerde ise Kipti ifadesi kullanılmıştır. Osmalı Devleti'nde XVI. yüzyılın başlarından itibaren Kiptilerle ilgili bazı düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Çingenelerin yoğun olarak yaşadığı Rumeli Eyaleti'nde, merkezi Kırkkilise (Kırklareli) olan bir Çingene Sancağı kurulmuştur. Çingeneler, daha önce Anadolu'da kurulan ve sonra Rumeli'de ihdas edilen müsellem teşkilatına dahil edilmişlerdir. Çingene müsellemelerin görevleri

¹²⁸ Halil Cin, Ahmet Akgündüz, *a.g.e.* , C. II, Konya, 1989, s. 315-317.

¹²⁹ Bkz. Hüküm No: 98.

¹³⁰ Bkz. Hüküm No: 118

¹³¹ Bkz. Hüküm No: 121-b

¹³² Bkz. Hüküm No: 122.

¹³³ Bkz. Hüküm No: 82.

¹³⁴ Bkz. Hüküm No: 67.

¹³⁵ Bkz. Hüküm No: 83, 84, 97-a, 116, 121-a, 121-b.

¹³⁶ Enver M. Şerifgil, "XVI. Yüzyıl'da Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, C. XV, İstanbul 1981, s. 127.

arasında seferde top çekip yol yapmak, askere erzak taşımak gibi hizmetler yer almaktadır¹³⁷.

Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan Çingeneler arasında Müslüman olanların yanında gayr-i müslim Çingeneler de bulunmaktadır. Osmanlı Devleti’nde bunlarla ilgili ilk hukukî düzenlemeler Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) döneminde yapılmıştır. Çingeneler ayrı bir sınıf olarak askerî ve hukukî yönden özel bir statüye bağlı olarak yaşamışlardır¹³⁸.

Defterde Kıptilerle ilgili olarak, Edirne Bostancı Başısına, Zağra-yı Atik ve Cedîd ve (...) ve (...) Kadıları’na yazılan ferman suretlerinde, dört Müslümanı öldüren ve yollarda öküz çalan Kıptilerin yakalanarak Edirne Divâni’na gönderilmeleri¹³⁹, hırsızlık olayına karışan Ahmet Kiptinin ıslah oluncaya kadar müebbed kürek cezasına çarptırıldığı¹⁴⁰, Rûsikesri Kadısı’na yazılan ferman suretinde çevrelerine zarar veren, ziraata engel olan otuz-kırk kadar Kiptinin konakladıkları Hatice Sultan’a ait has arazisinden çıkarılmaları¹⁴¹, hırsızlık yapan Kıptilerin ıslah oluncaya kadar, Abdurrahman Paşa’nın gemisinde kürek cezasına çarptırıldıkları görülmektedir¹⁴².

8. Diğerleri

Bu başlık altında defterde çeşitli konular ele alınmıştır. Bunların başında yol hükümleri gelmektedir¹⁴³. Edirne’den Selanik’e kadar olan kadılara, â’yânlara, iş erlerine ve kurâ zâbitlerine yazılan yol hükmünde Selanik Kadısı Abdullah’ın güvenli bir şekilde ulaştırılması¹⁴⁴, Edirne’den İstanbul’a kadar olan kadılara yazılan yol hükmünde Yanya Cizyedarı’nın Tersane Zindanı’na ulaşılması¹⁴⁵, Edirne’den Seddülbahir’e kadar olan kadılara, onde gelenlere ve devlet görevlilerine yazılan yol hükmünde, sahte ferman ile yakalanan üç kişinin Seddülbahir Kalesi’ne kalebent

¹³⁷ Tayyib Gökbilgin, “Çingeneler”, İ.A., C. III, Eskişehir 1997, s. 423.

¹³⁸ Ali Rafet Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, Ankara 2000, s. 24.

¹³⁹ Bkz. Hüküm No: 83, 84.

¹⁴⁰ Bkz. Hüküm No: 97-a.

¹⁴¹ Bkz. Hüküm No: 116.

¹⁴² Bkz. Hüküm No: 121-a, 121-b.

¹⁴³ Bkz. Hüküm No: 12, 47, 69, 110.

¹⁴⁴ Bkz. Hüküm No: 12.

¹⁴⁵ Bkz. Hüküm No: 47.

yapılması¹⁴⁶, Edirne'den İstanbul'a kadar olan kadı, â'yân ve devlet görevlilerine yazılan yol hükmünde Rumeli Beğlerbeğliği payesiyle Dergâh-ı Muallâ Kapıcılar Kethüdâsı olan Hasan Paşa'nın ve yirmi adamının ullaştırılması¹⁴⁷ istenmektedir. Yukarıdaki hükümlerde, yolların güvenlik tedbirlerinin alınması istenmektedir. Bu durum, XVII. yüzyılın sonlarında yolların tam anlamıyla güvenli olmadığını, eşkiya tehdidi altında olduğunu göstermektedir.

Defterde müsadere ile ilgili kayıtlar da göze çarpmaktadır¹⁴⁸. Müsadere, bazı suçluların işledikleri suçlardan dolayı devlet tarafından para ve mallarının alınması yoluyla cezalandırılmasıdır. Osmanlı Devleti'nde müsadere daha çok devlet malını zimmete geçirenler ve asiler hakkında uygulanmıştır. Ancak bu cezanın, daha sonraları bu tür suçlara karışmamış ve eceli ile ölen veya idam edilenler hakkında da uygulanarak yozlaştırıldığı görülmektedir¹⁴⁹. İstanbul Kaymakamı'na ve Âsitâne Defterdar Vekili'ne yazılan hükmde adı geçen şahısların İstanbul'da olan evlerinin, para ve bütün eşyalarının müsadere edilmesi¹⁵⁰, Vezîr Osman Paşa'ya Bursa Kadısı'na ve Manyas Nâibi'ne yazılan hükmde, eski Vezîr-i âzam Mehmed Paşa'nın kardeşi İbrahim'e ait mal ve mülklerin müsaderesi için çıkarılan ferman gereğince, Edirne'de mal ve mülkünün bulunmaması üzerine mal ve mülkü sakladığı Bursa'daki kaynatası ve Manyas'taki Çiftlik Kethüdâsı Köse Mahmud'un yakalanarak mallarının müsadere edilmesi istenmektedir¹⁵¹.

Defterde vergi¹⁵², has gelirleri¹⁵³, salyane¹⁵⁴ ve narhlarla ilgili hükümler de bulunmaktadır¹⁵⁵. Mesela; vergilerin alınmasına engel olan altı şakinin Amasya Kalesi'ne kalebent yapılmaları¹⁵⁶, Çakırçıbaşının Mısır Kethüdâsı'ndan her sene aldığı bin kuruşu tahsil edememesi üzerine İstanbul Kaymakamı'nın bu işle

¹⁴⁶ Bkz. Hüküm No: 69.

¹⁴⁷ Bkz. Hüküm No: 110.

¹⁴⁸ Bkz. Hüküm No: 108, 111.

¹⁴⁹ M. Cavid Baysun, "Müsadere", İ.A., C. VIII, Eskişehir 1997, s. 669,671.

¹⁵⁰ Bkz. Hüküm No: 108.

¹⁵¹ Bkz. Hüküm No: 111.

¹⁵² Bkz. Hüküm No: 13, 28, 68.

¹⁵³ Bkz. Hüküm No: 44, 94, 115, 116, 122.

¹⁵⁴ Bkz. Hüküm No: 45.

¹⁵⁵ Bkz. Hüküm No: 99.

¹⁵⁶ Bkz. Hüküm No: 13.

görevlendirildiği¹⁵⁷, sahte belgelerle vergi toplayan üç kişinin Seddülbahir Kalesi'ne kalebent yapılmaları¹⁵⁸, Zile'de bulunan has gelirinin teslimi¹⁵⁹, Vâlide Sultan Kethüdâsı'nın hasları olan ve Kilis topraklarına yerleştirilen cemâat tarafından Kilisli bazı kimselere verilen para ve taşınır mallarla ilgili kayıtların tutulması¹⁶⁰, çevrelerine zarar veren, korucuları öldüren ve ziraata engel olan otuz-kırk kadar Türkmen'in konakladıkları Hadice Sultan'a ait has arazisinden çıkarılmaları¹⁶¹, gayr-i müslime üç kese borcu olan Hasan Paşa'nın borcunun Mihaliç Hassı malından ödenmesi¹⁶², Tırhala'dan toplanıp il erlerine ödenecek salyane¹⁶³, ekmek ve et fiyatlarının Edirne'deki fiyatlara göre düzenlenip uygulanması¹⁶⁴ istenmektedir.

---

¹⁵⁷ Bkz. Hüküm No: 28.

¹⁵⁸ Bkz. Hüküm No: 68.

¹⁵⁹ Bkz. Hüküm No: 44.

¹⁶⁰ Bkz. Hüküm No: 94.

¹⁶¹ Bkz. Hüküm No: 115, 116.

¹⁶² Bkz. Hüküm No: 122.

¹⁶³ Bkz. Hüküm No: 45.

¹⁶⁴ Bkz. Hüküm No: 99.

SONUÇ

Bu çalışmamızda, Hicri Min evâhir-i Zilkâde sene 1108-ilâ evâil-i Rebiü'lâhir sene 1109/11 Haziran - 26 Ekim 1697 tarihleri arasında Osmanlı Devleti'nin idare merkezi olan Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararların kaydedildiği defterlerden, "109 Numaralı Mühimme Defteri"ni yeni harflere çevirerek, fiziksel ve muhteva olarak değerlendirmesini yaptım.

Defterde, eşkiyalık hareketleri, Macar seferi, suiistimaller, sahtecilik, kalpazanlık, vakif, imar, kıptiler, gayr-i müslimler ve kiliseye ait çeşitli konularda hükümler bulunmaktadır.

İncelediğimiz defterdeki 127 hükmün 65'i eşkiyalık hareketleri ile ilgilidir. Belgeler, XVII. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'nde eşkiyalık hareketlerinin ne boyutlara ulaştığını, bunlara karşı alınan önlemler ve verilen cezaların içeriği hakkında önemli ipuçları ve bilgileri ihtiva etmektedir.

1697 yılı Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da ve Avrupa'da, Avusturya, Venedik, Lehistan ve Rusya'ya karşı dört ayrı cephede savaştığı dönem olup, Osmanlı Padişahı II. Mustafa'nın (1695-1703) saltanatına rastlamaktadır. Defterde Macar seferi (1697), Üngürüs seferi olarak ifade edilmiş ve sefer için hangi devlet yetkililerinin görevlendirildiği belirtilmiştir. Ayrıca sefere katılma konusunda, gecikenlere karşı uyarı mâhiyetindeki emirlerinin sıkça yazıldığı görülmektedir. Bu durum bize XVII. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'nin merkezi devlet otoritesinin zayıflamaya başladığını göstermektedir.

Defterde dikkati çeken ve yoğun olarak belgelerde yer alan bir başka konu ise; suiistimaller, sahtecilik, kalpazanlık olaylarıdır. Nitekim, devlet yetkililerinin görevlerini kötüye kullanıp suiistimaller yaptıkları görülmektedir. Sahte fermanlar düzenlenerek kalpazanlık ve sahte para basma olaylarının sıkça görülmesi, bu dönemde Osmanlı Devleti'nin hangi sorunlarla uğraştığını göstermesi açısından önemlidir.

Defterde görülen önemli bir nokta da Kıptiler (Çingeneler) hakkındaki hükümlerdir. Bu hükümlerde Kıptilerin hırsızlık, ziraate engel olmak ve çevreye zarar

vermek gibi suçlara karışıkları görülmektedir. İşledikleri bu tür suçlara karşı ise ıslah oluncaya kadar kürek cezasına çarptırıldıkları kaydedilmiştir.

İncelediğimiz defterde dikkati çeken bir başka husus da Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan gayr-i müslimler ile kilise ve onların işledikleri suçlara karşı verilen cezalar hakkında çeşitli hükümlerin bulunmasıdır. Ayrıca diğer bazı ülkelerde olduğu gibi, Osmanlı Devleti’nde de önemli bir konuma sahip olan vakıflar ve bunun yanısıra yol, çeşme, köprü ve kaldırımların tamiri ile ilgili hükümler de mevcuttur.

Sonuç olarak, çalışmamıza konu olan 109 Numaralı Mühimme Defteri’nde, XVII. yüzyıl sonlarındaki Osmanlı Devleti’nin idari, askeri, iktisadi ve sosyal durumu ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler incelendiğinde, Osmanlı Devlet teşkilatının nasıl çalıştığı konusunda aydınlatıcı bilgiler içerdiği görülecektir.

KAYNAKÇA

- AHISKALI, Recep, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı" *Osmanlı, Teşkilat*, C. VI, Ed. Güler Eren, Ankara 1999, s. 24-33.
- AYKUT, Nezih-MİROĞLU, İsmet ve diğerleri, 90 Nolu Mühimme Defteri, İstanbul 1993.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 26, Ankara 1995.
- BARKEY, Karen, *Eşkiyalar ve Devlet Osmanlı Tarzi Devlet Merkezileşmesi*, İstanbul 1999.
- BAYSUN, M. Cavit, "Mehmet IV" İ.A, C. VII, Eskişehir 1997, s. 547-557.
- BAYSUN, M. Cavit, "Müsadere" İ.A, C. VIII, Eskişehir 1997, s. 669-673.
- 5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) Özeti ve İndeks, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 21, Ankara 1994.
- CİN, Halil- AKAGÜNDÜZ, Ahmet, *Türk Hukuk Tarihi*, C. II, Konya 1989.
- DAĞLI, Yücel-ÜÇER, Cumhure, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, C. IV, Ankara 1997.
- DANIŞMEND, İ. Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C. III, İstanbul 1961.
- DEFTERDAR SARI MEHMED PAŞA, *Zübde-i Vekayiât, Tahlil ve Metin (1066-1116/1656-1704)*, Hazırlayan Abdulkadir Özcan, Ankara 1995.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 1997.
- ERDOĞRU, M. Akif, "Rodos Adası'ndaki Osmanlı Evkafı (1522-1711)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XV, İzmir 2000, s. 9-30.
- FAROQHÎ, Suraiya, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*, İstanbul 1998.
- GÖKBİLGİN, Tayyib, "Çingeneler", İ.A., C. III, Eskişehir 1997, s. 420-423.
- İLGÜREL, Mücteba, "Osmanlılar'da Eşkiyalık Hareketleri" T.D.V.İ.A., C. XI, İstanbul 1994, s. 466-469.
- KÖPRÜLÜ, Fuad, "Vakıf Müessesesinin Hukuki Mahiyeti ve Tarihi Tekâmülü", *Vakıflar Dergisi*, C. II, Ankara 1942, s. 1-35.
- KUNT, Metin, "Siyasal Tarih 1600-1789", *Türkiye Tarihi*, C. III, yayın yönetmeni Sina Akşin, İstanbul 1997, s. 19-73.

- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine”, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri 30 Nisan-2 Mayıs 1986 Bildiriler*, İstanbul 1988, s. 95-112.
- MUMCU, Ahmet, *Hukuksal ve Siyasal Bir Karar Organı Olarak Divân-ı Hümâyûn*, Ankara 1976.
- MUMCU, Ahmet, “Divân-ı Hümâyûn”, *T.D.V.İ.A.*, C. IX, İstanbul 1994, s. 430-432.
- ORHONLU, Cengiz, “Mustafa II”, *İ.A.*, C. VIII, Eskişehir 1997, s. 695-700.
- ÖZKAN, Ali Rafet, *Türkiye Çingeneleri*, Ankara 2000.
- SERTOĞLU, Mithat, *Osmanlı Tarih Lûgati*, İstanbul 1986.
- ŞEMSETTİN SÂMÎ, *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul 1998.
- SHAW, Stanford, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, C. I, İstanbul 1994.
- ŞERİFGİL, Enver M., “XVI. Yüzyıl’da Rumeli Eyaleti’ndeki Çingeneler”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, C. XV, İstanbul 1981, s. 117-144.
- UZUNÇARSILI, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. III, 1. Kısım. Ankara 1988.
- UZUNÇARSILI, İ. Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1948.
- ULUÇAY, M. Çağatay, *XVII Asırda Saruhan'da Eşkıyalık ve Halk Hareketleri*, İstanbul 1944.
- ÜNAL, M. Ali, *Mühimme Defteri 44*, İzmir 1995.
- ÜNAL, M. Ali, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta 1998.
- 3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Özeti ve Transkripsiyon, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayıncı Nu: 12, Ankara 1993.

II. BÖLÜM

II. BÖLÜM

Hükümlerin Özетleri

1/1 Ferman ve benzeri değerli belgelerin ilişkili olduğu kimselerin haricinde herhangi bir şahsa verilmemesi için Reîs-ül kütâb Vekili'ne yazılan ferman sureti.

1 Aşçıbaşı Mustafa Paşa'ın malını zapt ettiği ve Antalya Kalesi'ne kalebent yaptığı Kethüdâsı Seyyid Mehmed'in serbest bırakılması, eğer başka davası var ise Edirne Divâni'nda görülmesi için Antalya Kalesi Dizdâri'na yazılan ferman sureti.

2 Özi taraflarında öldürülen Hint Elçisi Kapıcıbaşı'nın mîrîleştirilen eşyası ve parasının çocuklarına verilmesi amacıyla Edirne'ye gönderilmesi için İsakçı'dan Edirne'ye kadar olan kadılara, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

3 Sefere giden Vezîr-i âzam'ın bazı askerlerinin Rumeli'ne geçince, elbiselerini değiştirerek birliklerinden ayrılmalarının ve kayıklarla Anadolu yakasına geçmelerinin duyulması üzerine, söz konusu durumun önlenmesi için Rumeli Beğlerbeği'ne ve Gelibolu Yeniçeri Zâbiti'ne yazılan ferman sureti.

4 Sefere giden bazı askerlerin, serkeşlik yaptıkları, yol üzerindeki köylere dönerek hayvanlarını otlattıkları ve halktan para topladıklarının duyulması üzerine, söz konusu durumun önlenmesi ve elbiselerini değiştirenlerin de belirlenip yakalanması ve İstanbul'a gönderilmeleri için İstanbul'a kadar olan kadılar, â'yânlara, iş erlerine ve Karıştıran ustasına yazılan ferman sureti.

5 Sefere giderken elbiselerini değiştirerek dağılan Leventler'in, tespit edilmeleri, yakalanmaları ve kimler olduğunun İstanbul'a bildirilmesi için Boğaz Hisarları, Gelibolu, Tekfurdağı ve bu civarında bulunan iskele ve geçitlerde bulunan kadılara, â'yânlara, iş erlerine, iskelelerin eminlerine ve kurâ zâbitlerine yazılan ferman sureti.

6 Kalonya'daki Müslümanların düşman tehdidi altında olduklarını ve Midilli Muhafizleri'nin da kendilerine eziyet ettiğini arz etmeleri üzerine, Midilli Muhafizleri'nin Kalonya'daki serkeşlik, yağmalarının önlenmesi için Kalonya Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

7 Bursa'da Hamza Beğ Medresesi Müderrisi'nin ve Bursa Mahkemesi Başkâtibi'nin uygun olmayan insanlarla ilişki kurdukları ve yine insanlara eziyet

ettikleri için görevden atılmaları ve sürülmelerine dair Bursa Kadısı'na yazılan ferman sureti. (Derkenarla adı geçen müderrisin saliverildiği belirtilmiştir.)

8 Bursalı Ali isimli kimyagerin kalpazanlık yaptığı yolundaki duyumun, doğru olup olmadığından tetkiki ve doğru ise yakalanıp Edirne'ye gönderilmesi için Gelibolu Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

9 Selâtîn Vakfî Nazırı El-hac Ali'nin başvurusu üzerine, vakfin işlerine kimsenin karıştırılmaması yolunda Bursa Mollası'na yazılan ferman sureti.

10 Hasköy, Filibe, Tatarbazarı, Samakov ve Zihne taraflarında eşkiyalık yapan ve halka zulmeden Karaca adlı şakinin ve adamlarının, her ne olursa olsun yakanması ve Edirne Divânı'na gönderilmesi için Gümülcine, Drama, Ahi Çelebi, Zihne, Siroz ve Timurhisar'dan Selanik'e kadar olan kadılara, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

11 Kale dizdârları ve neferlerinin yerlerini terk etmemesi için Rodos Kadısı'na ve Mütesellimi'ne yazılan ferman sureti.

12 Selanik Kadısı Abdullah'ın sağ salim ulaşması için Edirne'den Selanik'e kadar olan kadılara, â'yânlara, iş erlerine ve kurâ zâbitlerine yazılan yol hükmü.

13 Zile ve Ortapare haslarında bulunan Bulgarlu Cemâatinden gerekli vergilerin alınmasına engel olan altı şakinin Amasya Kalesi'nde kalebent yapılmasına dair Zile, Ortapare Kadıları'na, Sivas Mütevellisi'ne ve Amasya Kalesi Dizzârı'na yazılan ferman sureti.

14 Venedik donanmasının Boğaz Hisarları karşısına gelmesi üzerine, Macar seferi için yolda bulunan, Vezîr-i âzam Mehmed Paşa'nın, Seddülbahir Kalesi ve İmroz Adası'ni, Kaptan El-hac Hüseyin Paşa gelinceye kadar korunması için görevlendirildiğine dair Adana Mutasarrîfi Vezîr Fazlullah Paşa'ya yazılan ferman sureti.

15 Adana Mutasarrîfi Vezîr Fazlı Paşa'nın Macar seferine görevlendirmesine ve Hacı Hasan Paşa'nın, Fazlı Paşa'nın emrine verildiğine dair Rumeli Beğlerbeğliği'ne yazılan ferman sureti.

16 Adana Mutasarrîfi Fazlullah Paşa'nın, sefere katılması için yazılan ferman sureti.

17 Şakilik yapan, Türkmen Boylarından Gündeşli Cemâati Beği Kara Veli'nin yakalanarak Edirne'ye gönderilmesi için Keşan, İnoz ve İpsala Nâibleri'ne, Bostancı Ustası Ferraş Mehmed Usta'ya yazılan ferman sureti.

18 Venedik donanmasının Boğaz Hisarları karşısına gelmesi üzerine, buranın muhafazasında görevlendirilen Fazlı Paşa'nın, Kaptan El-hac Hüseyin Paşa'nın Venedik donanmasına erişmesi üzerine, Macar seferinde görevlendirildiği ve emrindeki askerleriyle birlikte derhal orduya katılması için Adana Valisi Vezîr El-hac Fazlı Paşa'ya yazılan ferman sureti.

19 Şam Valisi Vezîr Mustafa Paşa'nın Macar seferinde görevlendirildiğine, vilâyetindeki kapı kullarından iki yüz askerle birlikte, derhal orduya katılması için yazılan ferman sureti.

20 Saruç Osman'ın çıkardığı olaylar nedeniyle, başka bir mahalleye sürgün edilmesi için Dimetoka Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

21 Yol kesip eşkıyalık yapanların yakalanması için Vidin Sancağı'ndaki kadi, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

22 Sefer sırasında birliklerine katılmayan yeniçeri ve kapıkulu askerlerinin takibi için Edirne'den itibaren Rumeli'nin sağ kolunda bulunan kadılara yazılan ferman sureti.

23 Bir önceki fermanın bir suretinin de Rumeli'nin sol kolunda bulunan kadılara gönderildiğine dair not.

24 Eşkıyalık yapanlara karşı önlem alınması için Rodosçuk Nâibi ve Voyvodası'na yazılan ferman sureti.

25 Macar seferine çağrılan Diyarbakır Eyaleti Alay Beğleri'nin gecikmeleri üzerine uyarıyla dair ferman sureti.

26 Macar seferine çağrılan Diyarbakır Eyaleti Sancak Beğleri'nin gecikmeleri üzerine uyarıyla dair ferman sureti.

27 Ankara Kalesi'nde kalebent edilen Veli'nin saliverilmesi için Ankara Kalesi dizdârına yazılan ferman sureti.

28 Çakırcıbaşı'nın Mısır Kapıkethüdâsı'ndan her sene aldığı bin kuruşu tahsil edememesi üzerine, İstanbul Kaymakamı'nın alıvermekle görevlendirilmesine dair İstanbul Kaymakamı'na yazılan ferman sureti.

29 Macar seferine çağrılan Diyarbakır Eyaleti Hakimleri'nin gecikmeleri üzerine yazılan uyarıya dair ferman sureti.

30 Edirne'den İstanbul'a kadar yol üzerinde bulunan çeşme, köprü, kaldırım ve vakıfların tamiri için Baba-yı Atik, Bergos ve Çorlu Kadıları'na yazılan ferman sureti.

31 Macar seferi için Rumeli'ye geçen askerlerin başıboş bırakılmaması için Âsitâne Kaymakamı'na yazılan ferman sureti.

32 Eski Vezîr-i âzam Ali Paşa'nın Bostancılar Odabaşı Cafer'in, tam silahlanmış kırk adıyla, Seddülbahir Kalesi'nin korunması için görevlendirildiği ve aksine bir ferman ulaşmadıkça yerinden ayrılmaması ve izin verilmemesi yolunda Rumeli Beğlerbeği'ne yazılan ferman sureti.

33 Eski Vezîr-i âzam Ali Paşa'nın Bostancılar Odabaşı Cafer'in, tam silahlanmış kırk adıyla, Seddülbahir Kalesi'nin korunması için görevlendirildiği ve aksine bir ferman ulaşmadıkça yerinden ayrılmaması ve Rumeli Beğlerbeği'nin emri altına verildiğine dair, kendisine yazılan ferman sureti. (Cafer'in saliverildiği derkenar ile belirtilmiştir.)

34 Karaman Eyaleti Mutasarrifi'nin görevlendirilmiş olduğu sefer için Filibe'de bulunan Vezîr-i âzam'ın kuvvetleri arasına derhal katılması yolunda yazılan ferman sureti.

35 Karaca adlı eşkiyanın ve yandaşlarının yakalanması için Dimetoka, Megri, Ferecik ve (...) ve (...) Kadıları'na yazılan ferman sureti.

36 Bir önceki fermanın bir suretinin Çirmen'den yüz nefer süvari gönderilmesi için Çirmen ve Sultanyeri Kadıları'na, onde gelenlerine ve diğer devlet görevlilerine yazıldığına dair not.

37 Eşkiya ihbarı üzerine, konunun Edirne Divâni'na götürülmesine dair Keşan Nâibi'ne ve Edirne Bostancı Ustalarından Mehmed Usta'ya yazılan ferman sureti.

38 Karaca adlı şakinin yakalanması için Despot yaylağındaki Türkmen Çeribaşları'na, ve bu bölgedeki kadı ve sekban bölgük başlarına yazılan ferman sureti.

39 Karaca adlı şakinin yakalanması için Filibe ve Tatarbazan'ndaki kadı, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

40 Bir önceki fermanın bir suretinin İzladı, Karlova, Zağra-yı Atik, Kızanlık ve Selvi ve Lofça Kadıları'na, önde gelenlerine ve diğer devlet görevlilerine yazıldığına dair not.

41 Karaca adlı şakinin yakalanması için Uzuncaâbâd-ı Hasköy Nâibi'ne ve â'yânlara yazılan ferman sureti.

42 Karaca adlı şakinin yakalanması için Edirne Bostancı başısına yazılan ferman sureti.

43 Eşkiyalara ve yatakcılara karşı önem alınması ve Çirmen'de bulunan Kemezoğlu'nun Edirne Divâni'na gönderilmesi için Edirne Bostancı başısına ve Çirmen Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

44 Sultan Küfedarı Merhum El-hac Mehmed'in Zile'de bulunan Has gelirinin Ankara'ya teslim edilmesi için Malatya Sancak begine yazılan ferman sureti.

45 Tırhala'dan toplanan İl erlerine ödenecek salyaneyle ilgili Tırhala Kadısı'na yazılan ferman sureti.

46 Karaca adlı şakinin yakalanması için görevlendirilenlerin görevlerini ihmal ettiklerinin duyulması üzerine, tekrar kuvvet toplanarak eşkiyanın üzerine gidilmesi ve bu amaçla kesinlikle halktan bir para alınmaması için Çirmen, Dimetoka, Ferecik, Megri, Gümülcine, Hasköy ve Ahi Çelebi'de bulunan kadı, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

47 Yanya Cizyedarı'nın Tersane Zindanı'na ullaştırılması için Edirne'den İstanbul'a kadar olan kadılara yazılan yol hükmü.

48 Karaca ve Golova adlı şakilerin yakalanması için Siroz Kazası'na bağlı Pravişte ve Eğri Bucak Kazalarındaki yaylaklarda bulunan cemâatlerin görevlendirildiğine, yerini tespit eden ve yakalayanların ödüllendirileceğine dair, söz konusu cemâatlerin imam ve ihtiyarlarına yazılan ferman sureti.

49 Karaca ve Golova adlı şakilerin yakalanması için Tatarbazarı Nâibi'ne, â'yânlara, kurâ zâbitlerine ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

50 Karaca ve Golova adlı şakinin yakalanması için Bozkoy'da bulunan kadı, â'yân ve diğer devlet görevlilerine, kurâ zâbitlerine ve Sabuncu adlı köydeki İmamoğlu ve Maçoğlu kişilere yazılan ferman sureti.

51 Karaca adlı şakinin yakalanması için Dimetoka Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

52 Fesat çikaran Hüseyin bin Hasan'ın ıslah-ı nefş oluncaya kadar Sultaniye Kalesi'nde kalebent yapıldığına dair Rodoscuk Nâibi'ne ve Sultaniye Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

53 Karaman Ereğlisi'nde sahte hüccet ile para ve mal toplayan, züyûf akçe peyda eden Receb'in kazadan çıkarılması için Karaman Valisi'ne ve Ereğli Karaman Müftüsüne yazılan ferman sureti.

54 Aydın, Saruhan, Balıkesir ve Mihaliç'e bağlı kazalardaki asker kaçaklarının yazılması ve bildirilmesi için Anadolu Muharriki Vezîr Osman Paşa'ya yazılan ferman sureti.

55 El-hac Mustafa adlı kişinin çikardığı olaylar karşısında gönderilen hüccette uymaması üzerine Kastamonu'ya kalebent olarak sürgün edildiğine dair Tokat Kadısı'na ve Kastamonu Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti. (Derkenarla adı geçen şahsin salıverildiği belirtilmiştir.)

56 Soygun ve tecavüz olaylarına karışan kimselerin, Edirne'deki Divân'a gönderilmesine dair Havza'dan Çorlu'ya kadar olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine yazılan ferman sureti.

57 Vezîr Hasan Paşa'yı yaralayanların bulunması, eşkıyalık yapanların tespiti ve olaylarla ilgisi olmayanlara dokunulmaması için Baba-yı Atik Kadısı'na, önde gelen kimselere ve devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

58 Çorlu Kasabasında bulunan Sultan Mehmed Vakfi Mütevellisi Mehmed'in başvurusu üzerine, söz konusu vakfin geliriyle ilgili olarak Vize Sancağı Mütevellisi'ne yazılan ferman sureti.

59 Eşkıyalık tecavüz ve hırsızlık yapan sipahilerin kalebent yapılması için Mora Seraskerine, Yenişehir-i Fenâr Nâibi'ne ve Alasonya Nâibi ve (...) Kadıları'na yazılan ferman sureti.

60 Selanik'te eşkıyalık yapanların Edirne'deki Divân'a gönderilmesine dair Malkara, Evreşe, İncek ve Hayrabolu Nâiblerine ve Edirne Bostancıları Kethüdâsı'na yazılan ferman sureti.

61 Anadolu'da toplanan vergilerin teslimi için İstanbul Kaymakamı ve İstanbul Başdefterdar Vekili'ne yazılan ferman sureti.

62 Lisar'ın halkı rahatsız etmesi üzerine kethüdâsi olduğu köyden sürülmesi, eğer ısrar ederse kalebent yapılması için Gelibolu Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

63 Osmanoğlu eşkiyasını yakaladıkları takdirde, kendilerine kapıcıbaşılık verileceği ve mahiyetlerindekilerin de memnun edileceğine dair Kuyucak Kazası'ndan Ali ve Murtaza'ya yazılan ferman sureti.

64 Şam Valisi Vezîr Mustafa Paşa'nın emrindeki iki yüz askeri Belgrat yolundaki orduya yetiştirmesi için yazılan ferman sureti.

65 Venedik donanmasının Boğaz Hisarları'nın karşısına gelmesi üzerine, Seddülbahir Kalesi'ni korumak üzere Yeniçeri ocağından Zağarcı Mehmed, Turnacı, diğer Mehmed ve Haseki Abdi'nin görevlendirildiğine dair, Seddülbahir Kalesi Muhabizi'na yazılan ferman sureti.

66 Yenibazar'da yakalanan üç suçlunun Tersane-i Âmire Zindanı'na nakledilmesi için Yenibazar'dan İstanbul'a kadar olan kadılara yazılan yol hükmü.

67 Vâlide Sultan'ın Kethüdâsı Hacı Mehmed tarafından, Sakız'da camiye çevrilen kilisenin, vakıf, bağ, bahçe ve tarlalarının da caminin vakfi yapıldığına dair Sakız Kadısı'na yazılan ferman sureti.

68 Sahte belgelerle vergi toplayan Mehmed ve arkadaşı Mustafa ve bu kişileri evinde saklayan Abdulbaki'nin Seddülbahir Kalesi'ne kalebent yapılmasını için Seddülbahir Dizdârı'na yazılan ferman sureti. (Derkenarla üçünün de affedildiği belirtilmiştir.)

69 Sahte ferman ile yakalanan üç kişinin Seddülbahir Kalesi'nde kalebent yapıldığına dair Edirne'den Seddülbahir'e kadar olan kadılara, önde gelenlere ve devlet görevlilerine yazılan yol hükmü.

70 Sefere katılmayan yeniçeri ve kapıkullarının belirlenmesi ve isimlerinin Edirne'ye bildirilmesi için Bergos Kadısı'na yazılan ferman sureti.

71 Yeniçerilik iddiasında bulunan ve eşkiyalık yapan sekiz neferin ıslah oluncaya kadar kalebent yapılmasına dair ferman sureti. (Derkenarla adı geçenlerin Seddülbahir Kalesi'nde kalebent yapıldıkları belirtilmektedir.)

72 Çirmen'in önde gelenlerinin, eşkiyalar tarafından rahatsız edildiklerini beyan etmeleri ve otuz sekban ile korunmak istemeleri üzerine, otuz sekban kiralaması için Çirmen Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

73 Karahisar-ı Şarkî Mutasarrîfî Çolak Ahmed'in Edirne Divânı'na gönderilmesi için İstanbul Kaymakamı'na yazılan ferman sureti.

74 Sahte ferman düzenleyen ve kalpazanlık yapan üç kişinin kalebent yapılmasına dair Bozcaada Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti. (Derkenar ile söz konusu kişilerin serbest bırakıldığı belirtilmiştir.)

75 Kalpazanlık yapan ve sahte ferman düzenleyen beş suçlunun Bozcaada Kalesi'ne gönderildiğine dair Edirne'den Bozcaada'ya kadar olan Kadılara, önde gelenlere ve devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

76 Şakilerin yakalanarak Edirne Divânı'na gönderilmesi için yazılan ferman sureti.

77 Mehmed ve Halil adlı şakilerin yakalanması için Edirne Bostancı başısı'na ve (Çağlayık ?) Kadısı'na yazılan ferman sureti.

78 Lak oğlu Mehmed'in şikayetü üzerine, başkalarının vilâyet işlerine karıştırılmaması için Karaferya Kadısı'na yazılan ferman sureti.

79 İnoz Kalesi'de kalebent yapılan şakilerin Seddülbahir Kalesi'ne gönderilmelerine ve ferman gönderilmedikçe serbest bırakılmamalarına dair İnoz Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

80 On bir kişinin eşkiyalıklarından dolayı Seddülbahir Kalesi'ne kalebent olunduklarına dair Seddülbahir Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti. (Derkenarla bu on bir kişinin saliverildiği belirtilmiştir.)

81 Eşkiyalık yapıp Karakadı'nın oğulları ve eşlerini kaçırınların yakalanması için Filibe Mollası Edirne Bostancı başısı, Tatarbazarı, Uzuncaâbâd-ı Hasköy ve (...) Kadıları'na yazılan ferman sureti.

82 Haydutlara yataklık yapan bir Türk ve üç gayr-i müslimin kalebent olunmasına dair Filibe Mollası'na ve Edirne Bostancı başısına yazılan ferman sureti.

83 Dört Müslüman'ı öldüren Kıptiler'in yakalanıp Edirne Divânı'na gönderilmesine dair Filibe Mollası'na, Edirne Bostancı başısına ve Zağra-yı Atik ve Cedîd ve (...) ve (...) Kadıları'na yazılan ferman sureti.

84 Dört Müslümanı öldüren ve yollarda öküz çalan Kıptilerin yakalanarak Edirne Divâni'na gönderilmeleri için Edirne Bostancı başlarına yazılan ferman sureti.

85 Ferecik civarında eşkiyalık yapan kimselerin kim olduklarının belirlenmesi ve isimlerinin bildirilmesi için Ferecik Nâibi'ne, önde gelenlerine ve devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

86 Fitne ve fesat çıkarıp halka eziyet eden Mustafa'nın Selanik'e sürüldüğüne dair Selanik Mollası'na ve Üsküb Kadısı'na yazılan ferman sureti. (Derkenarla adı geçen Mustafa'nın serbest bırakıldığı belirtilmiştir.)

87 Suçları sabit olmayan hiçbir kimsenin kalebent yapılmaması için Erzurum Valisi'ne ve Erzincan Kadısı'na yazılan ferman sureti.

88 Evlerinde öldürülen beş kadının katillerinin bulunması amacıyla düşmanlıklarını olabilecek kimselerin Edirne Divâni'na Ferecik Nâibi ile gönderilmelerine dair ferman sureti.

89 Mihaliç'de tüfekle vurularak öldürülen iki kadının katili olmasından şüphelenilen eşkiyaların yakalanarak kalebent yapılmasına için Mihaliç Nâibi'ne ve Seddülbahir Kalesi Dizzârı'na yazılan ferman sureti (Derkenar ile adı geçen eşkiyaların serbest bırakıldığı belirtilmiştir.)

90 Dimetoka'ya bağlı Hacı Ali adlı köyü eşkiyaya karşı korumak üzere görevlendirilen â'yânların para toplamamasına dair Dimetoka Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

91 Eşkiyaya yataklık yapan ve fesat çıkaran bir kadının, Kavala Kalesi'nde kalebent olunmasına dair ferman sureti.

92 Samakov Nahiyesi'ne bağlı bazı köylerin on bir eşkiyayı sakladıklarının duyulması üzerine söz konusu eşkiyaların yakalanması için bölgedeki kadı, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

93 Rodoscuk Kazası'nda şakilik yapan Mehmed'in cezasının mahallinde verilmesine dair Rodoscuk Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

94 Vâlide Sultan'ın Kethüdâsi'nın Hasları olan ve Kilis topraklarına yerleştirilen üç cemâat tarafından Kilisli bazı kimselere verilen para ve taşınır mallarla ilgili kayıtların tutulmasına ilişkin, Kilis Nâibi'ne ve Kilis Voyvodası'na yazılan ferman sureti.

95 Kastamonu Dizdârı Hacı Halil'in merahile izni için başvurusunun kabul edildiğine dair Kastamonu Kadısı'na yazılan ferman sureti.

95-a Edirne Bostancı başısı Ali tarafından yakalan Karaca eşkiyasının arkadaşlarından yedi eşkiyaya, Abdurrahman Paşa'nın gemisinde müebbet kürek cezası verildiğine dair ferman sureti.

95-b Edirne Bostancı başısı Ali tarafından yakalan Karaca eşkiyasının arkadaşlarına yataklık yapan on beş kişinin Abdurrahman Paşa'nın gemisinde ıslah olasıya kadar kürek cezası verildiğine dair ferman sureti.

96 Yedi eşkiya on beş haydut yatağı, on beş katil, üç şaki ve üç mîrî esirin yakalanması Edirne'den Tekfurdağı'na kadar olan kadı, onde gelenler ve devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

97 Yedi eşkiya, on beş haydut yatağı, on beş katil, üç şaki ve üç mîrî esirin Sultaniye Kalesi Dizdârı Mustafa'ya ve adı geçtiği belirtilen gemiye teslim edilmelerine dair Rodoscuk Nâibi ve Tekfurdağı'ndaki Yeniçeri Zâbiti'ne yazılan ferman sureti.

97-a Yol eşkiyası, katil ve şakilere verilen cezalarla ilgili ferman sureti.

98 Tokat'ta oturan gayr-i müslimlerin eskiden beri giye geldikleri elbiseleri konusunda bir takım ehli örfün kendilerine karışıklarını arz etmeleri üzerine gayr-i müslim halkın giyimine karışılmaması için Tokat Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

99 Ekmek ve et fiyatlarının Edirne'deki fiyatlara göre düzenlenip uygulanması için Rodoscuk Nâibi'ne ve Yeniçeri Zâbiti'ne yazılan ferman sureti.

99-a Üç mîrî esirin Abdurrahman Paşa'nın gemisinde müebbet kürek cezası verildiğine dair yazılan ferman sureti.

100 Kürek cezasına çarptırılan eşkiyaların Sakız Kalesi'ne nakli ve orada Abdurrahman Paşa'nın gemisine teslim edilmesine dair ferman sureti.

101 Ferecik'te üç kadını yakarak öldüren eşkiyaların yakalanması için Edirne Bostancı başısına ve Mollası'na yazılan ferman sureti.

102 Şaki ilan edilerek kalebent edilen Kara Mustafa'nın ıslah olduğuna dair yapılan başvuru üzerine, aksi bir ferman ulaşmadıkça söz konusu eşkiyanın şimdilik saliverilmemesi için Sultaniye Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti. (Adı geçen kişinin serbest bırakıldığı derkenar ile belirtilmiştir.)

103 Yakalanan eşkiyaların Edirne Divâni'na gönderilmesi için Karinâbâd Kadısı'na yazılan ferman sureti.

104 Zağra-yı Atik Kazası ve çevresinde eşkiyalık yapanların yakalanmasına dair Edirne Bostancı başısına ve Zağra-yı Atik Kadısı'na yazılan ferman sureti.

105 İstanbul'a gönderilen sekiz adama at sağlanması için Edirne'den İstanbul'a kadar olan kadi, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

106 Bir önceki fermanla ilgili olarak bir örneğinin de bir nefer için yine Edirne'den İstanbul'a varınca yazıldığını belirten not.

107 Yeniçeri İsmail'in başvurusu üzerine Bozcaada da kalebent olunan otuz iki neferin serbest bırakılmasına dair Bozcaada Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

108 Eski Vezîr-i âzam Mehmed Paşa, Eski Anadolu Valisi Mîsîrlîzâde Vezîr İbrahim Paşa, Eski Adana Valisi Vezîr Fazlı Paşa, Yeniçeri Ağası Mahmud Paşa, Diyarbakır Beğlerbeği İbrahim Paşa, Mevlûd Mehmed Paşa, Rumeli Beğlerbeği Cafer Paşa, Meşayihzâde Hasan Paşa, Ankaralı Ali Paşa ve Kul Kethüdâsı Cebeci Paşa'nın İstanbul'da olan evlerinin, para ve bütün eşyalarının müsadere edilmesine dair İstanbul Kaymakamı'na ve Âsitâne Defterdar Vekili'ne yazılan ferman sureti.

108-a Daha önce zikredilen beş nefere Edirne'den İstanbul'a gelmeleri için yazılan menzil hükmü.

109 İlmiye Sınıfı'ndan Osman'ın kendisinden alacakları olduğunu iddia eden Kara Mustafa ve arkadaşlarıyla hiç bir alış veriş ve işbirliğinin olmadığını beyan etmesi üzerine, adı geçen Osman'ın evinde rahat oturmasının sağlanması için Niğde Kadısı'na ve Konya Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

110 Rumeli Beğler Beğliği payesiyle Dergah-ı Mualla Kapıcılar Kethüdâsı olan Hasan Paşa'nın İstanbul'a ulaşması için, yirmi adıyla birlikte kendisine at verilmesi ve adamların tekrar ücret taleplerinin karşılanmaması için Edirne'den İstanbul'a kadar olan kadi, â'yân ve devlet görevlilerine yazılan yol hükmü.

111 Eski Vezîr-i âzam Mehmed Paşa'nın kardeşi İbrahim'e ait mal ve mülklerin müsaderesi için daha önce çıkarılan ferman gereğince Edirne'de mal ve mülkünün bulunamaması üzerine, mal ve mülkünü sakladığı Bursa'daki Kaynatası ve Manyas'taki Çiftlik Kethüdâsı Köse Mahmud'un da yakalanarak, mallarının müsadere

edilmesi için Vezir Osman Paşa'ya, Bursa Kadısı'na ve Manyas Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

112 Şehit olan Adana Valisi Vezir Fazlı Paşa'nın sefere giderken Keşan Voyvodası ve Keşan'da Ömer Ağa'ya teslim ettiği mallarının Edirne'ye gönderilmesi için Keşan Nâibi'ne yazılan ferman sureti.

113 Sefere gitmedikleri için Seddülbahir Kalesi'nde kalebent olunun on bir neferin ıslah olmaları üzerine, serbest bırakılmaları için Seddülbahir Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

114 Seddülbahir Kalesi'nde kalebent olunun iki kişinin ıslah olmaları üzerine suçlarının affedilmesi ve serbest bırakılmaları için Seddülbahir Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

115 Çevrelerine zarar veren, korucuları öldüren ve ziraata engel olan otuz-kırk kadar Türkmen'in konakladıkları Hadice Sultan'a ait has arazisinden çıkarılmaları için Yanbolu Kadısı'na yazılan ferman sureti.

116 Çevrelerine zarar veren, ziraata engel olan otuz-kırk kadar Kıbti'nin, konakladıkları Hadice Sultan'a ait has arazisinden çıkarılmaları için Rûsikesri Kadısı'na yazılan ferman sureti.

117 Rodoscuk Zâbiti Hüseyin Ağa'ya saldırın, evini basıp küfreden Yeniçeri Mustafa'nın hapis olunması için Rodoscuk Nâibi'ne ve Yeniçeri Zâbiti'ne yazılan ferman sureti.

118 Kıbrıs'a sürülen Ohri Patriği ve Selanik Metropoliti'nin serbest bırakılması için Kıbrıs Beğlerbeği'ne ve Lefkoşa Mollası'na yazılan ferman sureti.

119 Adam öldüren, gasp yapan, oğlan çeken, ev basan ve çarşı- pazarda fesat çıkarın on iki eşkiyanın yakalanması ve Eğriboz Kalesi'ne kalebent olunmaları için Mora Serdarı'na yazılan ferman sureti.

120 Edirne'ye giden Karaferye Kadısı'nın, Edirne'ye sağ salim ulaşmasının sağlanması ve kendisinin misafir edilmesi için Edirne'den Karaferye'ye kadar olan kadılaraya yazılan ferman sureti.

121 Bosna serhattinde bulunan Kamangrad, Maden-i Atik, (?) ve Tofa Kaleleri askerlerinin ihtiyaçları için Edirne'den İbrahim ile gönderilen ihtiyaç maddelerinin sağlıklı bir şekilde ulaştırılması amacıyla Edirne'den söz konusu kalelere kadar olan

kadılara, yeniçeri serdarlarına, kale dizdârlarına, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

121-a Hırsızlık yapan on dört Kibti'nin ıslah olasıya kadar, Abdurrahman Paşa'nın gemisinde kürek cezasına çarptırıldıklarına dair yazılan ferman sureti.

121-b Katillik, hırsızlık, haydutluk ve haydutlara yataklık eden on beş kişinin, Abdurrahman Paşa'nın gemisinde kürek cezasına çarptırıldıklarına dair ferman sureti.

122 Hasan Paşa'nın bir gayr-i müslime olan üç kese akçe borcunun Mihaliç Hassı malından ödenmesi için Mihaliç Nâibi'ne ve Mihaliç Hassı Zâbiti'ne yazılan ferman sureti.

123 Hırsızlık yapan Baba-yı Atik Kazası'ndan üç kişinin yakalanıp Edirne'ye gönderilmeleri için Baba-yı Atik Kadısı'na, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

124 Abdurrahman Paşa'nın gemisinde kürek cezasına çarptırılan on dokuz haydut, haydut yatağı, katil ve hırsızların sağ salim ultiştirmeleri için Tekfurdağı'dan Edirne'ye kadar olan kadılara, â'yân ve diğer devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

125 Abdurrahman Paşa'nın gemisinde kürek cezasına çarptırılan on dokuz suçlunun, İstanbul'a gönderilmek üzere, mühürlü temessük alınarak ve yanlarına yeterli miktarda adamlar verilerek, Sultaniye Kalesi Dizdârı Mustafa'ya teslim edilmesi için Rodosuk Nâibi'ne, â'yân ve devlet görevlilerine yazılan ferman sureti.

126 Abdurrahman Paşa'nın gemisinde kürek cezasına çarptırılan on dokuz suçluya yanlarına mühürlü temessük verilen yeterli miktarda adamlar ile İstanbul'a ultiştirmeleri için Sultaniye Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

127 Zorla para toplayan Rodos Kalesi neferlerinden Abdurrahman'ın hapis olunduğu Sakız Kalesi'nden, tekrar davasının görüşülmesi amacıyla Edirne'ye gönderilmesi için Sakız Kalesi Dizdârı'na yazılan ferman sureti.

III. BÖLÜM

III. BÖLÜM

109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Yeni Harflere Çevirisi

“Min evâhir-i Zilkâde-ilâ evâil-i Rebîülâhir”

Sene 1108

Sene 1109

109

1/1

Reîs-ül küttâb Vekîli İzzetlü Efendi

Ba'zi kimesneler evâmir ve cihâta müte'allik kâğıdları ashâbinin yedinden alub kendiler kâr idinüb buyurtmak ve tahrîr ittirmek üzere gezdirüb bir kaç akçesine tama'itmeleriyle aralıkda husûlü mümkün olmayacak kağıdları dahî mübâşeret ve ol-vechle nizâm-ı devlet-i 'aliyyeye halel virmeye bâ'is olduğundan gayrı hezâr sahte arzları ve muhzırlar zuhûr eyledüğü ma'lûmunuz olmağla imdi ba'de'l-yevm vâki' olan ahkâm ve berevât ve re's-i cihât sâhibleri bi-nefsihî kendileri gelüb kitâbe virmedikçe ol makûle kağıd sâhibleri yedinden kimesnenin kağıdı tahrîr olunmamak üzere kitâbe (?) ve husûs-ı mezbûra kemâl-mertebe dikkat-i tâm sa'y u ihtimâm eyleyesüz deyü.

Fî 3 Muharrem sene 1109

Hâzâ kuyûd müştemilât-ı 'alâ'l-ahkâmi'l-umûri'l-mühimme fî zemân kaymakam
Edirne mahrûsa Hazret-i Hasan Paşa ve fî ibbân Reîs-ül küttâb Hazret-i Yusuf Efendi tûle
bekâ-hurnâ el-vâki' fî evâhir-i Zilkâde sene semân ve mie ve elf

1

Antalya Kal'ası Dizzârı (...) zide hîfzuhûya hüküm ki

Aşçıbaşı Mustafa Paşa'nın sâbika kethüdâsı olan Seyyid Mehmed'in zevcesi (...) nâm hâtun gelüb zevci mezbûr Seyyid Mehmed'in hilâfi şer' ve vâzî' ve hareketi yoğ iken mîr-i mîrân mûmâ-ileyh emvâl ve erzâkin fuzûli zabit eylediğünden gayrı Antalya

Kal’asında kal’ a-bend idüb teaddî itmekle itlak olmağ bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin itlak olunub sâir da’vâsı var ise Divân-ı Edirne’de görülmek için yazılmışdır.

Evâhir-i Zilkâde sene 1108

2

İsakçı’dan Edirne’ye yol üzerinde vâki’ olan kadılara ve â’yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Bundan akdem Hind elçisi olub Özi tarafında katil olunan Kapucubaşı Ahmed nâm maktûlün eytâmi gelüb maktûl-i mezbûrun eşyası taraf-ı mîrîden kabz olunub lâkin nükûndan mâ’adâsı ta’yîn-i eytâm en’âm olunmağla ol tarafta olan eşyası eytâmin vekiliyle herkanginizin taht-ı kazâsına dâhil olur ise emîn ve sâlim ırsâl eyleyesiz deyü yol hükmü yazılmışdır.

Evâhir-i Zilkâde sene 1108

3

Rûm-ili Beğlerbeğliği pâyesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa dâmet meâlihûya ve Gelibolu’da yeniçeri zâbiti olan haseki (...) zîde mecduhûya hüküm ki

Hâliyâ sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnuma med’ ve me’mûr olan Vezîr-i âzam ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-i sâirenin kapularında olan levendât tâifesinden ba’zları hizmet eylediği paşalarıyla berü Rûm-ili tarafına geçiklerinden sonra kapularından edilmeyüb kimi süvâri ve kimi piyâde ve bunlardan mâ’adâ ba’zı sefer-i hümâyûna me’mûr yeniçeri ve sâir tavâif-i askeriyyeden dahî kuyâfetlerin bozub Seddü'l-bahîr’den Gelibolu havâlilerine gelince bir tarîkle yalılarda ba’zı muhtefî geçidlerde ve iskelelerde hafiyeten kayıkları peydâ ve karşı Anadolu tarafına mürûr eylemeleri mesmû’-ı hümâyûnum olub bunun gibi dikkat o makûle ihtiyâr-ı habâset ile sefer-i hümâyûndan nükûl idenleri kemâl-i tefahhus ile ’alâ bi-eyyi-hâl ele getürmek mühim ve muktezî imdi sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ve haseki-yi mezkuârsun iş bu fermân-ı şerîfim varlığı gibi herbiriniz etemm ve ihtimâm ile zîkr olunan iskeleleri ve muhtefî olan geçidleri gereği gibi tefahhus ve tavâif-i askeriyyeden gerek atlı ve gerek piyâde her kim olur ise olsun tebdîl-i câme veya tarîk-i âher ile mürûr idenlerden nefsi-vâhidi geçurmeyüb zâbitleri ma’rifetîyle ahz ve habs ve isim ve resimleriyle vukû’ mâhiyeti üzere der-i devlet-medârima arz ve i’lâm eyleyesiz

husûsu mezbûr ziyâde mühim ve muktezî olmağın bu bâbda az ve çok tekâsül ve ta’zîr olunmayub ve yahud tam’-ı ham sebebiyle ve âher tarîkle firâr ve sefer-i hümâyûnumdan tehallûk iden askeri tâifesinden bir ferd iskân ve mahfi kayıklar ile karşuya geçirilmek ve yahud ol havâlide meks ittirmeğe müsâde ve ruhsat olunduğu istima’ olunur ise sonra bir vechle özr ve cevâbiniz ihtifâ olunmayub gazâbı ateşbâr-ı mülükâneme mazhâr olmanız mukarrerdir encâm-ı kâri bir hoş mülâhaza ve âna göre sadâkat ve istikâmet ile ihtimâm idüb hilâfında irtikâbdan ihtirâz eyleyesiz deyü hüküüm yazıldı.

Evâhir-i Zilkâde sene 1108

4

Edirne’den İstanbul’a varınca yol üzerinde olan kadılara ve Karıştıran ustası (...) nâm ustaya ve zikr olunan kazâlarda vâki’ â’yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

A’dâ gelmeden ve def’-i hîrâset-i müşrîkîn için mâh-ı zilkâdenin yirmi yedinci günü Edirne sahrâsından hareket ve savb-ı maksûda râyet-i ikrâri azîmet olunub sefer-i hümâyûnuma me’mûr olan asâkir-i mansûrenin dahî bir gün evvel gelüb ordu-yı hümâyûnuma munzam ve mülhak olmaları mühim ve muktezî iken tavâif-i askeriyyeden ba’zları doğru yollarına gelmeyüb mücerred atların çayırlatmak ve köylerden mu’ayyen ve meccânen ve yemek almak için tarîk-i caddenin yemîn ve yesârında olan karyelere sapub ayak sürüyüb meks üzere oldukları ve ba’zları tebdîl-i câme idüb me’mûr oldukları gazâdan tahallûk ile ol havâlilere ihtifâ ittikleri î’lâm olunmağla imdi siz ki kadılar ve usta ve â’yân-ı kadılar ve usta ve â’yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz bu emr-i mühimmi sâire-i umûra kiyâs itmeyüb ol makûle sefer-i hümâyûnuma me’mûr olan tavâif-i askeriyyeden piyâde ve süvâri taht-ı kazâniza gelüb dâhil olanları menâzil ve merâhilde bir giceden ziyâde eglendürmeyüb tarîk-i caddenin yemîn ve yesârında sapub at çayırlatmak tarîki ve âher bahâne ile ayak sürmek sadedinde olanların dahî asla tevakkuflarına müsâ’ade eylemeyüb evvel be evvel taht-ı kazâniza vusûl bulanları zâbitleri ma’rifetîyle tesyîr ve ihrâcâ ve inşâallâh-u teâlâ me’mûr oldukları üzere sür’at ve şitâb ile bir gün evvel gelüb ordu-yı hümâyûnuma mülhak ve mülâkî ve iktizâ iden hidemât-ı aliyyemde mevcûd bulunmak üzere irsâl itmeğin herbiriniz kemâ-yenbağî cidd-ü ikdâm idüb bu makûle tebdîl-i libâs ile ihtifâ idenleri dahî tefahhus ve ahz ve kayd u bend ile Der-sa’âdetime ihsâra her biriniz

dikkat ve ihtimâm eyleyüb bu emr-i lâzimü't-tehâvün ve taksîrinden be-gâyet ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânum yazıldı.

Evâhir-i Zilkâde sene 1108

5

Boğaz Hisarları ve Gelibolu ve Tekfurdağı ve ol havâlide vâki' iskelelerin ve geçidlerin kadıları ve iskele eminleri ve kurâ zâbitleri ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Hâliyâ sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnuma med'uvv ve me'mur olan Vezîr-i âzam-ı mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerânın kapularından olan levendât tâifesinden ve ba'zları hizmet eyledikleri paşalarıyla berü Rûm-ili tarafına geçdiklerinden sonra habâset-i tînet (?) cibilliyetleri muktezâsına kapularında eyleyüb kimi süvâri ve kimi piyâde dahî kiyâfetlerin bozub tebdîl-i câme idüb perâkende ve perişân oldukları i'lâm olunub bunun gibi dikkatte ol-makûle ihtiyâr-ı habâset ve hiyânet iden mahdillerin bi-eyyi-hâl cümlesi ele getürülüb haklarından gelinmek mühim ve muktezî olmağla imdi siz ki kadılar ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz işbu fermân-ı şerîfim varduğu gibi her biriniz eşedd-i nitâk-ı ihtimâm idüb taht-ı kazânızda olan iskeleleri memerr-i ma'berleri gereği gibi sed ve zabit ve hifz eyleyüb ol makûlelerin at ve bisâtiyla ve gerek piyâde ve yahud tebdîli şekilleriyle taht-ı kazânıza firâr iden levendât tâifesinin ve gerek me'mûr olduğu sefer-i hümâyûnuma tahallûk ile askerî tâifesinden nefsi-vâhidi geçurmeyüb vardukları gibi eğer ma'lûm eğer meçhûl her kim olur ise olsun ahz ve habs ve isim ve resimleriyle vukû' üzere der-i devlet-medârima arz ve i'lâm eyleyesiz husûs-ı merkûm ziyâde mühim ve muktezî olmağla az çok tekâsûl olunmayub ve yahud tam'-ı ham sebebiyle ve âher tarîk ile ol-makûle firâr iden levendâttan ve me'mûr oldukları sefer-i hümâyûnumda tahallûk iden askeriye tâifesinden bir ferde müsâ'ade ve ruhsat olduğun istimâ' olunur ise bir vechle özr ve cevâbiniz ihtifâ olunmayub gazâb-ı ateşbâr-ı mülükâneme mazhâr olmanız mukarrerdir herbiriniz encâm-ı kârı bir hoş mülâhaza ve âna göre sadâkat ve istikâmet ile ihtimâm idüb hilâfinda irtikâbdan ihtirâz eyleyesiz deyü hüküm yazılmışdır.

Evâhir-i Zilkâde sene 1108

Kalonya Nâibine hüküm ki

Sen ki Mevlâna-yı mûmâ-ileyhsin dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Midilli cezîresinde vâki' Kalonya Kazâsında sâkin müslimîn meclis-i şer'e varub kazâları leb-i deryâda olub harbî kefere havfindan leyî ü nehâr muhâfaza üzere olub ancak kazâ-yı mezbûr Molova Kal'asına karîb olmağla idde-i sefnede kürek düşman menhûsası bir taraftan zuhûr idüb maraz kasdiyla gelmek ihtimâli olur ise mu'tâd üzere eşedd-i nitâk itmek ahâli-yi kazâ imdâdına ale'l-acele irişmek üzere bundan akdem müte'addid evâmîr-i şerîfem virilüb kazâlarınız ulûfelü tuvana dahî yoğ iken üç dörd seneden berü Midilli muhâfizi olanlar (?) yoğiken bilâ emr-i şerîfe mücerred yağıma celb-i mâl için Midilliye gelüb muhâfaza idin deyü rencideitmeleriyle vech-i meşrûh üzere Midilli muhâfizi olanlar bilâ emr-i şerîf teaddî ittirülmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek ricâsına ilhâhlarıyla arz eylemediğün ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânum sâdir olmuşdur.

Fî Evâil-i Zilhicce sene 1108

(Müderris-i mezkûr Ömer ile (?) oğlu Ali'nin hüsn-i hâllerine (?) Bursa Kadısı arz ve ahâli-i muhzır ve İstanbul Kaymakam'ı İbrahim Paşa iltimâs itmekle ba'de'l-yevm mahkemeye varmayub vilâyet umûruna karışmayub kendi hallerinde olub derslerine mukayyed olmak üzere itlakları için yazıldı.)

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

Bursa Kadısına hüküm ki

Bursa sâkinlerinden Hamza Beğ Medresesinin müderrisi ve Bursa mahkemesinin baş kâtibi olan Köleoğlu kendi hallerinde olmadıklarından gayri mesâlih-i nâsa karışub ısrâr-ı nâsdan hâlî olmamağla mezbûrânın nefy ve iclâlleri için Ordû-yı hümâyûn tarafından fermân-ı âli şânum sâdir olmağın mücebince zîr olunan iki şahîs Bozcaadasına nefy olunmak için hüküm yazılmışdır.

Evâil-i Zilhicce sene 1108

Gelibolu Nâibine hüküm ki

Gelibolu sâkinlerinden Bursalı Ali nâm kimesne kimyâger olub ve hafiyyeten hânesinde altın işleyüb ve sahte sikke peydâ itmeğin mezbûr Ali ahz ve ma'rifet-i şer'le hânesinin derûn u bîrûnu yoklanub kimyâ ve altın ve gümüše müte'allik ne mikdâr mühimmât ve bisât ve sahte sikkesi bulunur ise merkûm ile me'an mübâşire teslîm ve Divân-ı Edirne'ye ihzâr ittilmek için yazılmışdır.

Evâil-i Zilhicce sene 1108

Bursa Monlasına hüküm ki

İftihâri'l-havâs ve'l-mukarrebin bi'l-fi'il dârû's-sâ'âdetim umûru evkâf-ı selâtîn nâzırı olan El-hâc Ali Ağa dâme 'uluvvuhû tarafından arz-ı hâl olunub evkâf-ı selâtîne müte'allik vâki' olan da'vâlar ve nizâ'lari müşfetiş-i evkâf-ı harameyn vekilleri huzurlarında istima' olunub kadı ve nüvvâb huzurlarında istima' olunmak üzere bundan akdem mülük-i diniyyeden hatt-ı hümâyûn ile mü'aneven evâmir-i şerîfe virülüb ve cülûs-ı hümâyûn vâki' oldunda tecdîd olunub Bursa'ya ırsâl olunmuşken sen ki Mevlâna-yı mûmâ-ileyhsin hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnuma mugâyir Mehmed nâm kimesnenin umûru evkâf-ı harameyne müte'allik olan mâ-adâsı müşfetiş-i evkâf vekili görmek üzere yedine emr-i şerîf virülüb Bursa'ya vardukda yedinde olan emr-i şerîfi ahz ve mezbûru habs idüb bilâ fermân te'addî olunmağla mezbûr Mehmed'i habisten itlak ve emr-i şerîfim müşfetiş-i evkâf vekiline teslîm husûsu mezbûr mugâyir-i harameyne müte'allik mevâd tatbîl-i müşfetiş-i evkâf vekili huzurunda istimâ' olunub umûru evkâfa kat'an müdâhale olunmamak için hükm-i şerîfim yazılmışdır.

Evâil-i Zilhicce sene 1108

Gümülcine ve Drama ve Ahi Çelebi ve Zihne ve Siroz Kadılarına ve Timurhisar ve Selânik'e varınca vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Karaca nâm şâki seksen mikdâri süvâri ve elli kadar piyâde haydûd eşkıyâsiyla birkaç zamandan berü Hasköy ve Filibe ve Tatarbazarı ve Samakov ve Zihne civârında

gezüb re'âyâ fukarâsına te'addî ve sükkân-ı vilâyet ebnâ-yı sebile îsâl-i hasâret üzere oldukları mesmû'-ı hümâyûnum olmağıla ele getürülmesi murâd-ı hümâyûnum olmağın ordû-yı hümâyûnumda iktizâsına göre müstevfî asker ta'yîn olunmağıla imdi siz ki kadılar ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz bi'l-cümle sefer-i hümâyûna me'mûr olmayan iş erlerine husûs-ı mezbûrda Edirne Bostancıları ustalarından mübâşir ta'yîn olunan (...) usta zîde kadruhû ma'rifiyle me'an (Sahanlı?) ve taht-ı kazânınızda her ne mahalde haber olunur ise her biriniz haberdar ve cümleniz ittifak-ı mu'in ileputra idüb üzerlerine varub firâr idecekleri derbend ve boğazları dahi bekleddirüb her ne tarîk ile olur ise olsun bi-eyyi-hâl ele getürilüb ahz ve habs ve kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihmâz ve şekâvetleri vech-i meşrûh üzere def' eylemeye ihtimâm eyleyesiz söyle ki mesfûrları bir mahalde haber alunub üzerlerine vardukda i'tibâr-ı sadâkatte olur iseniz bir vechle özl ve cevâbiniz mesmû' olunmayub her biriniz eşedd-i ukûbet ile mukâbil olmanız mukarrerdir âna göre basîret ve intibâh üzere harekât ve ta'yîn olunan usta ma'rifiyle bi-eyyi-hâl mezkûr eşkiyâ-yı ahz ve kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihmâz eyleyesiz şer' ve mâzeretleri îbad ve bilâd üzerinde def' eylemeğe her biriniz ihtimâm-ı tâm eyleyesiz ammâ bu bahâne ile re'âyadan bir ferde teaddî vâki' olunmakda ve kendi hallerinde olanlara zulm ve te'addî ve tecâvüzden be-gâyet ihtirâz eyleyesiz deyü hüküüm yazılmışdır.

Evâil-i Zilhicce sene 1108

11

Rodos Kadısına ve Mütesellimine hüküm ki

Sâbikan Rodos Kal'ası Dizdârı Mustafa gelüb hâlâ dizdârlıkta ref' olunmağıla kâr u kisbî için âher diyâra gitmek murâd itmeğin hâlâ kal'a-i mezbûre dizdârı nâm kimesne hırâset ve dörd beş nefer ile yekdîl olmağıla arzan bilâ emr-i şerîf vâki' olub te'addî ittiğün bildirüb mezbûrân dirliğin avânesi olunmayub hazîneden dahi çıkmamak üzere fermân sâdir olmadı ise kendi kâr u kisbî için murâd eylediği vilâyet umûruna bir ferd muhâlefet olmamak üzere hüküm yazılmışdır.

Evâil-i Zilhicce sene 1108

Edirne'den Selanik'e varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve kurâ zâbitlerine ve sâir iş erlerine hüküm ki

Hâliyâ Selânik Kadısı Mevlâna Abdullah zîde fazluhû herkangınızının taht-ı kazâsına varub dâhil olur ise bir mahal ve münâsib olan mahalle kondurub ve gider olundukda yanına kifâyet mikdârı adamlar ta'yîn idüb emîn ve sâlim birbirinize ırsâl eyleyesiz deyü yol hükmü yazıldı.

Fî Evâil-i Zilhicce sene 1108

Zile ve Ortapare Kadılarına ve Sivas Mütevellîsine ve Amasya Kal'ası Dizzârına huküm ki

Seyyidü'l-muhadderât ekliletü'l-muhassenât tâcü'l-müstevrât zât-ı ileyh ve sa'âdet Vâlidem Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Hacı Mehmed arz-ı hâl idüb müşârun-ileyhin havâslarında Zile Hassı mülhâkâtında Ortapare Hassı aklâmından Bulgarlu cemâ'atının üzerlerine edâsi lâzım gelen rüsûmu raiyyet ve âdet-i ağnâm ve sâir hukûk ve rüsûmları kayd ve defter mücibeince cem' ve tahsîl için hâliyâ hass-ı merkûm voyvodası olan Seyyid Halil zîde kadruhû tarafından adam gönderdiği cemâ'at-i mezkûrenin Demirci İlyas ve Musa Kethüdâ ve Halil Kethüdâ ve Köle Ebûbekir ve Pirlü Minnet Bölkâşioğlu Hasan nâm şâkiler hevâlarına tâbi' bazı eşirrâyı başlarına cem' idüb tahsîline mâni' voyvoda-yı mûmâ-ileyhin âdemini darb-ı şedîd ile darb eyleyüb mezbûrların dâimen bu makûle fessâd ve şekâvet itmek mu'tedî kadîmeler olduğundan sen ki Mevlâna-yı mûmâ-ileyhsin arz ve i'lâm eyledüğün ecilden mezbûrların ahvalleri tafahhus olunub fesâd ve şekâvet üzere olanları Amasya Kal'asında kal'a-bend olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin mahallinde şer'le ahvalleri teftîş ve tafahhus olunub fesâd ve şekâvetleri vâki' ise zikr olunan altı nefer kimesneler Amasya Kal'asında kal'a-bend oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Adana Eyâletinin Mutasarrîfi Vezîr-i mükerrem Fazlullah Paşa'ya hüküm ki

Hâlâ rûy-i deryâda Venedik küffârinin donanma-yı menhûsası umûmen Boğaz Hisarları karşusuna gelüb lenger-endâz nuhûset oldukları istimâ' ve ol havâlide olan kılâ' ve bîkâi ve bâ-husûs. Seddü'l-bahîr Kal'asında hifz ve hirâseti ehemm-i umûr-ı diniyyeden olmağla sû-i kasd sadedinde olub ibâden billâhi te'âlâ ol havâilden bir mahalle melâîn-i dîne istilâ kasdında olub ifrâg-ı asker iderse ol havâlide askerden nehy olmağla şer' ve mazarratların def' ve mukâvemete bir vechle iktidâr idenler olmağın İmroz ile erkân-ı Rûm-ili Beğlerbeğliği pâyesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa dâmet me'âlihûya arz ve i'lâm itmeğle siz Vezîr-i âzam mûmâ-ileyhsiz dîde ve nâmdar ve kâr-güzâr olub her vechle kapun mükemmel ve mürettep olub senden külli hizmet viucuda getirmek me'mûl-i hümâyûnum olmağla Üngürüs seferine me'mûr iken iktizâ hasebiyle Seddü'l-bahîr Kal'ası ve sâir havâliler muhâfazâna ta'yîn ve me'mûr olmuşsuzdur ordû-yı hümâyûnum tarafından cezîre-i menâzır eylemeniz emr-i şerîfim sana ne mahalde varub vusûl bulur ise eyâlet-i mezbûrenin alay beğlerini ve zu'amâ ve erbâb-ı timar ve sâir tavâif-i askeriyesini bir gün evvel ordû-yı hümâyûna varub mülhak ve mülâkî olmaları için tenbih ve te'kîd ve siz mükemmel müretteb kapun askeriyle icâleten ol-vakitde şer'an ve icâlen kalkub Seddü'l-bahîr Kal'asına varub dustûrî'l-mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem bi'l-fi'il vezâretle kapudanum olan El-hâc Hüseyin Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû donanma-yı hümâyûnumla ol havâliye gelüb irişinceye degein basîret ve intibâh üzere ol havâlilerin (?) mesfûrenin a'dâdan hifz ve hirâset ve iktizâ-yı hâl üzere hareket ve her tarafa dîn-i kuşâ-yı basîret olub sevâhil-i bahîrden bir mahalle düşmanı dînin sû-i kasd-i zâhir ve numâyan olur ise bir an ve bir saat te'hîr ve tavakkuf itmeyüb me'mûr olduğun üzere imrâd ve inâyet ve bâ'dallâhü te'âlâ def'i mazarrat imrâd her ne tarîkle olur ise sarf-i kudret idüb sebîl-i dîn-i mübînde izhâr-i gayret ve hamîyyet ve merdâne ve delirâne ceyş-i hareket ile dîn ve devletime lay'-ı hidemâtın celîle ve viucuda götürmeye cân ve baş ile bezl-i def' meks ve cid ve ihtimâm ve hizmet-i ihtimâm sarf eyleyüb ve her ihdâm-ı hakîkat-i hamîyyet üzere i'lâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânûm sâdir olmuşdur.

Fî Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Rûm-ili Beglerbeğliği pâyesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa dâmet meâlihûya hüküm ki

Hâlâ Venedik küffârinin donanma-yı menhûsanının rûy-i deryâda hareketli bir gemileri nûmâyân olub ol havâlide fîrsâd-ı kasdî ile lenger-endâz nuhûset oldukları i'lâm itmekle ol havâliye ve cezâirlarin hîfz ve hîrâseti muktezî olmağla düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham mütemmim nizâmü'l-âlem Adana Eyâletine mutasarrif olan Vezîrim Fazlı Paşa edâmallah-ü teâlâ iclâlehû Üngürüs seferine me'mûr iken iktizâ hasebiyle ol tarafın muhâfazasına me'mûr ve ta'yîn olunmağla vezîr-i müşârun-ileyh ol tarafa varınca düstûr-ı mükerrem mübeşşir-i mufahham nizâmü'l-a'lem kapudanım olan Vezîrim Hacı Hasan Paşa edâmallâh-ü te'âlâ iclâlehû ile karişub me'mûr olduğunuz üzere mezîd-i basîret ve intibâh ve ol tarafın hîfz ve hîrâseti emrimde sa'y-ı akdem eyleyüb her ahvâli hakikât ve sıhhât üzere der-i devlet-medârima arz ve i'lâm eyleyüb inşâallâh-u te'âlâ vezîr-i müşârun-ileyh dahî ol tarafa vusûl buldukta maiyyet ve ittifâk ve vechi münâsib gördüğün üzere hareket ve hidemât-ı 'aliyyemde bezl-i mukarrer eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânûm sâdir olmuşdur.

Fî Evâsît-ı Zilhicce sene 1108

Adana Eyâletine Mutasarrif Vezîr Fazlullah Paşa'ya hüküm ki

A'dâ gelmeden ve def-i mâzeret-i müşrikîn için işbu mâh-ı Zilkâdenin yirmi yedinci günü Edirne sahrâsından hareket-i vusûl-i maksûd râyet-i ifrâz-ı azîmet olunub sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan Vezîr-i âzam ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ'i'l-fihâm ve sâir tavâif-i askeriyenin dahî 'alâ cenâhi'l-isti'câle bir gün evvel varub ordu-yı hümâyûna mülhak ve mülâkî olmaları mühim muktezî olmağla imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin işbu fermân-ı vâcibü'l-imtişâlinin dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından Mustafa dâme mecduhû ile sana ne mahalde ve ne halde varub vâsil olur ise kat'an te'hîr ve tavâffûk ve meks ve arâm eylemeyüb mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun üzere kapucu başı mûmâ-ileyh ma'rifiyle hemân kalkub yemîn ve yesâra sabmayub orta yolda iki konağı bir iderek kemâl-i sür'at ve şitâb ile gelüb ordu-yı hümâyûnuma mülâkî ve iktizâ

iden hidemât-ı 'aliyyemde mevcûd bulunmakdan ziyâde himmet eyleyüb bir yerde meks ve arâmda be-gâyet tavakkî eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuştur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

17

Keşan ve İnoz ve İpsala Nâiblerine ve Bostancı Usta Ferraş Mehmed Ustaya hüküm ki

Sen ki Keşan Nâibi Mehmed zîde 'ilmehûsun mektûb getirüb İnoz ve İpsala ve Keşan beynlerinde kuttâ-i tarîk tarafına sülük iden eskiyâ teftîş ve tefahhus ve ahz ve Divân-ı Edirne'ye ihsârları içün sen ki usta-i merkûmesin ta'yîn olunub Keşan Kazâsına varub emr-i şerîfimle isimleri tahrîr olanlardan Hoca oğlu Halil ahz olundukda Türkmenin Gündeşli Cemâ'atinden olub cümleye baş ve bug olan Kara Veli nâm şâki firâr ve oymağâ varub ihtifâ ittirmekle cemâ'at-i mezbûrenin bellü başlıları meclis-i şer'e da'vet ve mezbûr şâki kendülerden taleb olundukda kah sefere gitti ve kah bizde değildir ve kah Kara Veli'yi virmek lâzım gelür ise virmeyü Türkmen Ağası'nın tarafından adam gelür ise âna virürüz deyü teslîmden imtinâ' itmeleriyle mezbûr Kara Veli Cemâ'atinin bellü başlılarından taleb olunur ve mezbûrlara vesâir (?) lâzım gelenlere bildir deyü mûmâ-ileyh Mehmed Usta zîde kadruhû ma'rifiyle ahz olunub Edirne'ye ihzâr olunmak bâbında hüküm ricâsına arz itmeğin vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak içün yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

18

Adana Vâlisi Vezîr El-hâc Fazlı Paşa'ya hüküm ki

Bundan akdem Venedik melâînin 'umûmen sefâin-i nuhûset (karârını ?) Boğaz Hisarları karşısuna geldiği istimâ' olunmaşa Seddü'l-bahîr ve ol havâlilerin hifz ve hîrâseti içün bi'l-iktizâ kapun halkı ile sen me'mûr olmuşdun hâlâ avn-i hak ile melâîn-i donanma-yı menhûsa hasebiyle gidüb düstür-i mûkerrem bi'l-fi'il kapudan olan Vezîr El-hâc Hüseyin Paşa Donanma-yı hümâyûnumla ta'kîb idüb melâîn düzüht kurânın ol havâliye ırsâl meger tevehhümü ber-taraf olmağın sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin bizzat cenâb-ı hilâfet id-i adhâının akabînde hareket-i vusûl-i maksûda tevcîh-i hümâyûnum mukarrer olub ve senin bir gün evvel ve bir sa'at ahd-i mukaddem kapun halkı ve eyâletin

askeri ve bi'l-cümle seninle me'mûr olan tavâif-i askerinle asker-i nusret-i eserime mülhak ve mülâkî olmak için ordu-yı hümâyûnum tarafından fermân-ı vâcibü'l-ittibâ'ın sâdir olunmağla imdi mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun ricâ üzere memâlik ve müretteb kapun halkı ve eyâletin askeri ve eyâlet-i merkûmenin zî kudreti bi'l-cümle seninle Üngürüs Seferine me'mûr olan tarîk-i askeriye ile içâleten kalkub sağ ve sola sapmayub iki konağın bir iderek kemâl-i sur'at ve şitâb ile bir yerde meks ve arâm ve sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan tavâif-i askeriyyeden bir ferdi gerüye alu koymayub bi-eyyi-hâl sürüb getirüb ordu-yı hümâyûna mülhak ve sebîl-i dîn-i mübînde gayret ve hamîyyet ile hizmet-i 'aliyyemde mevcûd bulunmaya kemâl-i tekayyûd ve ihtimâm eylemek için yazılmışdır.

Evâsît-ı Zilhicce sene 1108

19

Şam Vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin âdâ gelmeden ve ihyâ-i sünen-i seniyye-i fahri'l-mürselîn için bu sene-i mübâreke de tasmîm olan gazve-i hümâyûnuma mükemmel ve müretteb kapun halkı ve eyâletin askerinden iki yüz nefer Şam'ın yerlü kullarıyla mukaddem me'mûr olub külli hizmet me'mûl-i hümâyûnum olmağla Anadolu'nun orta kolunda yol üzerinde vâki' olan asâkirin tesyîri hizmetine mukaddemâ sen me'mûr olmuşduñ hâlâ ordû-yı hümâyûnum Filibe sahrâsından id-i adhâ akabînde hareket-i vusûl-i maksûda râyet-i ifrâz-ı azîmet olunub ve sen mukaddemâ me'mûr olduğun vech üzere sur'at ve isti'câl ile ordû-yı hümâyûnuma mülhak olman için ordû-yı hümâyûnum tarafından fermân-ı âlişânum sâdir olmağın imdi işbu emr-i şerîfim sana ne halde ve ne mahalde varub dâhil olur ise kat'an tehhûr ve tavakkuf eylemeyüb mukaddemâ ve hâlen me'mûr olduğun üzere mükemmel ve müretteb kapun halkı ve bi'l-cümle eyâletin askeri ve Şam'ın ikiyüz nefer yerlü kullarıyla ve Anadolu'nun orta kolunda yol üzerinde vâki' sefer-i hümâyûna me'mûr mîr-i mîrân ve ümerâ-i'l-kirâm ve dergâh-ı mu'allâm neferâtları ve çavuşları ve Divân-ı âlişânum ve defter-i hâkâni kâtibleri ve şâkirdleri ve züemâ ve erbâb-ı tımar ve altı bölük halkı ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve topcu ve cebecileri ve tob arabacıları ve sâir askerî tâifesinden bir ferdi gerü alu koymayub tesyîr idüb bu emr-i cihâd-ı mu'azzamâ-yı diniyyeden olmağla insâallâh-u te'âlâ ziyâde dikkat ve ihtimâm ve

ordû-yı hümâyûnum mülhak oluna terk-i harâb ve rahat idüb bir nefer ile sefere me'mûr olanlardan nefs-i vâhid gerü kalmamak üzere 'umûmen sürüb çıkarub ayak sürütmeyüb askerinden kimesneye himâye eylemeyüb orta kolda iki konağı bir iderek kemâl-i sur'at ve şîtab ile ordû-yı hümâyûnuma mülâkî ve iktizâ iden hidemât-ı 'aliyyemde bulunmağa ihtimâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olunmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

20

Dimetoka Nâibine hüküm ki

Kazâ-yı mezbûr mahallâtından Köprübaşı mahallesi ahâlisi gelüb yine mahalle-i mezbûr sâkinlerinden Sarâç Osman nâm kimesne kendi hâlinde olmayub dâimâ fesâd ve şekâvetden hâlî olmamağla bundan akdem murâfa'a-i şer' olduklarından vech-i meşrûh üzere fessâddan hâlî olmadığını bildirüb hüccet-i şer'iyesi mücебince âher mahalleye nefy olmak ricâlarıyla mezbûrenin fesâd ile hüccet-i şer'iye ile mübeyyen olmağla mahalle-i merkûmeden âher mahalleye nefy olunmak için hüküm yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

21

Vidin Sancağında vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karışdırın Ustası Mehmed Usta zîde kadruhû arz-ı hâl idüb kazâ-yı mezbûrede vâki' ba'zi kasabât ve kurâlarda on beş nefer mikdârı kuttâ-i tarîk eşkiyâsı zuhûr idüb nice ebnâ-yı sebîlin yollarına inüb üzerlerinde olan emvâl ve erzâkları nehb ve garet ve hasâret idüb ve ba'zi karyelerde evler açub fukarâyı te'addî ve tecâvüz ve sonra ve bunun emsâli zulm ve ta'addîlerinin nihâyeti olmamağla mahallinde bulundukları yerlerde ma'rifet-i ser'le ta'arruz olunub ele getürülüb bi-hasebi'l-şer' üzerine sâbit olan mevâdin şer'le cezâları tertîb olunub ve o makûle eşkiyâya kimesneye sâhib çıkmayub ve ele getürmeye cümleñiz imrât ve i'ânet eylemeniz bâbında hûkm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Edirne'den Rûm-ilinin sağ kol nihâyetine varınca vâki' olan kadılara hüküm ki
 Taht-ı kazânızda ve nevâhi ve kurânızda sâkin yeniçeri ve kul oğulları ne mikdâr
 var ise serdârlarıyla 'umûmen işbu sene-i mübârekede tasmîm olan sefer-i hümâyûna
 gitmeleri bâbında bundan akdem bir kaç def'a fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuş iken hâlâ
 bazıları evlerinde ve yerlerinde kaldıkları istimâ' olunmağla mezbûrları teftîş ve tefahhus
 idüb sefer-i hümâyûnuma me'mûr oldukları üzere sür'at ve istîcâl ile gitmeleri için
 ocakları tarafından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân (...) zîde kadruhû sürücü ta'yîn ve ırsâl
 olmağla taht-ı kazânızda ve nevâhi ve kurânızda sâkin olan yeniçeriler ve kul oğulların bi'l-
 cümle erlerinden virilsin ihrâc ve ordu-yı hümâyûnuma ırsâl ittirmek husûsunda herbiriniz
 taküyyüd-i tâm ve sa'-yi ihtimâm eyleyüb vech-i meşrûh üzere özr ve muhâlefet idenleri
 (...) zîde kadruhû ma'rifetîyle habs ve kal'a-bend idüb isim ve resimleriyle yazub arz ve
 i'lâm eyleyesin ve sen ki sürücü-yi mezkûresin me'mûr olduğun üzere teftîş ve tefahhus
 idüb ve lâkin tam'-ı ham ve celb-i mâl sevdâsiyla bir ferde himâye eyledügün istimâ' olur
 ise bir vech-i özr ve cevâbin istimâ' olunmayub itâb ve ikâba müstehâde olman
 mukarrerdir âna göre hareket ve basîret eyleyesin Edirne'den bi'l-fi'il yeniçeri ağası vekili
 Yusuf zîde mecduhû tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince 'amel eylemeniz
 bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Bir süreli dahî Rûm-ili'nin sol kolunda vâki' olan kadılara minvâl-i meşrûh üzere
 yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Rodoscuk Nâibine ve Voyvadasına hüküm ki
 Kazâ-yı mezbûre ahâlisi dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl idüb kazâ-yı mezbûrede ba'zi
 eşkiyâ zuhûr idüb evlerin açub emvâl ve erzâkların garet eyledüklerinden gayrı memerr-i
 nâs olan mahallerde bekleyüb mürûr ve ubûr iden ebnâ-yı sebili sayub teaddî ve fesâd

itmeleriyle o makûleler şer'le teftîş ve tefahhus olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ
itmeleriyle vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

25

Diyarbekir Eyâletinin Alay Beğleri zîde kadruhuma hüküm ki

Siz ki eyâlet-i merkûmenin alay beglerisiz bundan akdem eyâlet-i mezbûrenin
züemâ ve erbâb-ı timar ile cümleniz Üngürüs seferine me'mûr olub bir gün evvel düstûr-i
mükterrem müşîr-i mufahham nizâmî'l-a'lem Diyarbekir Vâlisi Vezîrim Mustafa Paşa
edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû ile me'an mevcûd bulunmanız için her birinize bundan akdem
mûte'addid evâmîr-i 'aliyyem gönderilüb tenbih-i hümâyûnum olunmuş idi hâlâ vezîr-i
müşârun-ileyhe gelüb mûrûr ve ordu-yı hümâyûnuma irîşmek üzere iken siz bu âna deðin
ayak sürüyüb gelüb irîşmeyüb gerü kalub meks ve tavakkuf eylediğiniz mesmû'-ı
hümâyûnum olmaðla cümleniz mes'ûl ve mu'atteb olmuşsuzdur imdi emr-i şerîfim size ne
halde ve ne mahalde varub väsil olur ise eyâlet-i mezbûrenin züemâ ve erbâb-ı timarı
başınıza cem' ve kat'an te'hîr ve tavakkuf ve bir mahalde meks ve arâm itmeyüb
mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğunuz üzere vezîr-i müşârun-ileyh yanına ta'yîn olunan
(...) zîde kadruhû mübâşeretiyle iki konağı bir iderek yemin ve yesâra sapmayub orta yolda
sûr'at ve istî'câl ile müşârun-ileyh yanına varub berâ-yı savâb-dîde üzere harekât eyleyüb
şöyle ki eyâlet-i mezbûrun züemâ ve erbâb-ı timarı ile bi'l-cümle icâleten varub irîşmekle
ihmâl ve tekâsülniz zuhûr ider ise gazâb-ı ateşbâr-ı mülükâneme mazhâr olmanız
mukarrer bilüb âna göre basîret ve intibâh ile hareket ve hizmette ihtirâz eylemeniz bâbında
fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

26

Diyarbekir Eyâletinde Üngürüs seferine me'mûr olan sancak beglerine hüküm ki

Siz ki eyâlet-i mezbûrede vâki' sancak beglerisiz bundan akdem herbirinize
mükemmel ve mürettep kapunuz halkı ile iş bu sene-i mübârekede tasmîm olan Üngürüs
Seferine me'mûr olub düstûr-i mükterrem Diyarbekir Vâlisi olan Vezîrim Mustafa Paşa
edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû ile me'an bulunmanız için her birinize başka başka evâmîr-i

'aliyyem gönderülübü tenbîh-i hümâyûnum olmuş idi hala vezîr-i müşârun-ileyh ordu-yı hümâyûnuma ırışmek üzere olub siz bu âna deðin ayak sürüyüb gelüb ırışmeyüb gerü kalub meks ve tavakkuf eylediðünüz mesmû'-ı hümâyûnum olmaðla cümleniz mes'ûl ve mu'atteb olmuşsuzdur imdi emr-i şerîfim vezîr-i müşârun-ileyh yanına ta'yîn olunan (...) zîde kadruhû mübâşeretiyle size ne halde ve ne mahalde varub vâsil olur ise her biriniz mükemmel ve müretteb kapunuz halkı ve müstevfi ve Mûsellem ve tuvâna adamlarınız ile kat'an te'hir ve tavakkuf ve bir mahalde meks ve arâm itmeyüb mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğunuz üzere hemân kalkub yemin ve yesâra sapmayub orta yolda iki konağı bir iderek kemâl-i sur'at ve şitâb ile vezîr-i müşârun-ileyh yanına varub ırışüb berâ-yı savâb-dîde üzere harekât eyleyüb söyle ki icâleten varub ırışmekte ihmâl ve tekâsülünüz zuhûr ider ise özr ve cevâbiniz makbûl-i hümâyûnum olmayub gazâb-ı atesbâr-ı mülükâneme mazhâr olmanız mukarrer bilüb âna göre basîret üzere hareket ve hizmette ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

27

Ankara Kal'ası Dizdârına hüküm ki

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem Haleb Vâlisi Vezîrim Osman Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehûnün senin etbâ'ında Ali nâm kimesnenin kardeðası Veli nâm kimesne kendi hâlinde olduğundan beþ altı nefer kimesnelere müşâhadet idüb sâbika Anadolu'nun nizâmına me'mûr Vezîrim Osman Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû Ankara Kal'asına kal'a-bend itmekle ıtlak olunmak için vezîr-i müşârun-ileyhe iltimâs itmeðle ıtlak için hüküm yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

28

İstanbul Kaymakamına hüküm ki

Çakircı başı Veli dâme mecduhû Misir Vâlilerinden be-her-sene mu'tâd olan avâidi mahsûb olmak üzere hâliyâ Misir kapu kethûdâsı olan Mehmed bin guruþu ademesine teslîm ve mâ'adâsin Edirne'de virmek üzere ta'ahhûd itmişken Edirne'de virmeyüb

zimmetinde kalub âsitâneye gitmekle kusûru dahî mezkûr Mehmed kethüdâdan alivermek için ordu-yı hümâyûn tarafından vârid olan emr-i şerîf mûcebine hüküm yazılmışdır.

Evâsît-ı Zilhicce sene 1108

29

Diyarbekir Eyâletinde vâki' Üngürüs seferine me'mûr olan hâkimlere hüküm ki

Siz ki eyâlet-i merkûmede vâki' hükûmet beğlerisiz bundan akdem her biriniz mükemmel ve müretteb kapunuz halkı ve taht-ı hükûmetinizde vâki' sâir aşâir ve kabâiliniz ve ekrâd dilâverleriyle iş bu sene-i mübârekede tasmîm olan Üngürüs Seferine me'mûr olub bir gün evvel düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmî'l-âlem Diyarbekir Vâlisi Vezîrim Mustafa Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû ile me'an bulunmanız için her birinize evâmîr-i 'aliyyem gönderülüb tenbîh-i hümâyûnum olmuş idi hala vezîr-i müşârun-ileyh gelüb mûrûr ve ordu-yı hümâyûnuma irîşmek üzere olub siz bu âna deñin ayak sürüyüb gelüb irîşmeyüb gerü kalub meks ve tavakkuf eylediğünüz mesmû'-ı hümâyûnum olmağla cümleniz mes'ûl ve mu'atteb olmuşsuzdur imdi emr-i şerîfim ta'yîn olunan (...) zîde kadruhû mübâşeretiyle size ne halde ve ne mahalde varub vâsil olur ise her biriniz mükemmel ve müretteb kapunuz halkı ve hükûmetinizde vâki' aşâir ve kabâiliniz ve ekrâd ve dilâverleriyle kat'an te'hîr ve tavakkuf ve bir mahalde meks ve arâm itmeyüb mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğunuz üzere hemân kalkub yemin ve yesâra sapmayub orta yolda iki konağı bir iderek kemâl-i sur'at ve şitâb ile vezîr-i müşârun-ileyh yanına varub irîşüb berâ-yı savâb-dîde üzere harekât eyleyüb şoyle ki icâleton varub irîşmekte ihmâl ve tekâsüliniz zuhûr iderise özr ve cevâbiniz makbûl-i hümâyûnum olmayub gazâb-ı ateşbâr-ı mülükâneme mazhâr olmanız mukarrer bilüb âna göre basîret ve intibâh ile hareket ve hizmette be-gâyet ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsît-ı Zilhicce sene 1108

30

Baba-ı atîk ve Bergos ve Çorlu Kadılarına

Müteveffâ Şehîd Mehmed Paşa'nın meşrûtiyet üzere mütevellisi olan İbrahim Hanzâde Ali zîde mecduhû gelüb Edirne'den âsitâne-i sa'âdetime varınca yol üzerinde vâki' olan çeşme ve cisrler ve kaldırımların ve vakıflarının ta'mîr ve termîm olunmak

56

üzere kapucu başı Zülfikâr dâme mecduhû me'mûr olmağla mütevaffâ-yı müşârun-ileyhin evkâfindan olan zîr olunan kazâların cisrler ve çeşmeler ve kaldırımları ta'mir eylemeye râzı iken hilâf-ı fermân icrâ-yı vakf olan cisr ve çeşme ve kaldırımların altının ta'mir eylediği dahl itmeleriyle ol vechle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeniz vech-i meşrûh üzere a'mel oluna deyü yazıldı.

Fî Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

31

Âsitâne Kaymakamına hüküm ki

İş bu sene-i mübârekede vâki' sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan Vezîr-i âzam ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümârâ-i fihâm ve sâir tavâif-i askerî Anadolu yakasından Rûm-ili tarafına geçdiklerinden sonra kapularından ayrılub tarîk-i caddenin yemin ve yesârında olan kuzât ve kurâlara ceste ceste dağulub tebdîl-i câme ol takrîb ile âsitâne-i sa'âdetime varub at ve bisâtların satub ihtifâ ittikleri mesmû'-ı hümâyûnum olmağla imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin ol makûle Üsküdar iskelesinde ve sâir mahallerden Rûm-ili tarafına geçüb tarîk-i caddenin yemîn ve yesârında olan kuzât ve kurâlara dağulub tebdîl-i câme idüb ol bahâne ile varub âsitâne-i sa'âdetimde ihtifâ ve at ve bisâtların satub bu vakitte sefer-i hümâyûndan âba ve 'asâkir-i mansûremin taklîline bâdi olan gerek levendât tâifesinden ve gerek sâir tavâif-i askerîden gereği gibi ihtiyâm ve bi-eyyi-hâl ahz ve ele getürülüb me'mûr oldukları sefer-i hümâyûnuma yollayub nükûl idenleri sâire ibret için eşedd-i ukûbet ile muhkem haklarından gelünmek bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

32

Rûm-ili Beglerbeğliği pâyesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa'ya hüküm ki

Vezîr-i âzam-ı sâbık mütevveffâ Ali Paşa'nın Tekfurdağı'nda sâkin sâbikan Bostancılar odabaşısı olan Cafer zîde kadruhû 'umûr-ı dîn-i vekâr-ı güzâr olub Seddü'l-bahîr Kal'ası ve ol havâlenin hîfz ve hîrâseti mühim ve muktezî ve muhâfazası için ziyâde ile mevcûd bulunmak üzere ordû-yı hümâyûnum tarafından fermân-ı 'âlişânım sâdir

olmağla inşâallâh-u te’âlâ ta’yîn olunan mübâşir ma’rifetîyle kirk nefer yarar adamlarıyla yanında hizmeti muhâfazaya vardukta ma’demki fermân-ı hümâyûnum sâdir olmadıkça ‘âher yere hareket ittirmeyüb iktizâ iden hizmeti muhâfazada ve hidemât-ı ’aliyyemde vech-i münâsib gördüğün üzere istihdâm ve ol mikdâr nefer adamların mevcûd ittirüb hilâfindan ihtirâz ve lâzim olan ‘ahvâl-i peyderpey arz ve i’lâm eyleyesiz deyü hüküm yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

33

(Mezkûr Cafer'in hizmet-i muhâfazada lüzumu olub afv olmağla varub Tekfurdağı'nda hânesinde sâkin olmak üzere izin viresiz deyü Seddü'l-bahîr muhâfizi Mehmed Paşa'ya hüküm olmuşdur.)

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

Tekfurdağı'nda sâkin olub Vezîr-i âzam-ı sâbık Ali Paşa'nın sâbikan Bostancılar Odabaşısı olan Cafer zîde kadruhûya hüküm ki

Seddü'l-bahîr Kal'ası ve ol havâlinin hîfz ve hîrâset-i ehemm-i umûr-ı diniyyeden olub ziyâde muhâfazası iktizâ itmekle sen her vechle umûr-ı dîn vekâr-ı güzâr olub senden külli hizmete memul-i hümâyûnum olmağla kirk nefer yarar ve kendilere tamu's-silâh adamlarınla Seddü'l-bahîr Kal'ası muhâfazasına varub emîrû'l-ümerâ'il-kirâm Rûm-ili Beğlerbeğliği pâyesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa dâmet me’âliuhûnun berâ-yı savâb-dîde üzere hizmet-i muhâfazada mevcûd bulunub ma’dem ki fermân-ı ’âlişânum sâdir olmadıkça bir yere hareket itmemek üzere ordu-yı hümâyûnum tarafından fermânu vâcibü'l-ittibâ'ım sâdir olmağla ta'yîn olunan zîde kadruhû mübâşeretiyle emr-i şerîfim sana varduğu gibi kat'an teejhûr ve tavâfkuf itmeyüb fermânim olan kirk nefer adamlarınla sur'at ve istî'câl ile kalkub varub mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhîn münâsib gördüğü üzere hizmet-i muhâfazada bezl-i iktidâr eyleyüb hizmetinde be-gâyet ihtirâz eyleyesin deyü yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Karaman Eyâletine Mutasarrif olan Mehmed Paşa'ya hüküm ki

A'dâ gelmeden ve def-i mazarrat-ı müşrîkîn için id-i adhânnin dördüncü günü Filibe sahrâsında bizzat hîn-i hilâfında zay-i hareket vusûl-i maksûd ziyâde ifrâz-ı âzîmet olunub sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan Vezîr-i âzam ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve ümerâ-i fihâm ve sâir tavâif-i askerinin dahî 'alâ cenâb-ı istî'câl bir gün evvel gelüb ordu-yı hümâyûna ilhâk ve inzimâmları mühim ve muktezî olmağla imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin işbu fermân-ı vâcibi'l-imtisâlim sana ne halde ve ne mahalde varub vâsil olur ise kat'an te'hir ve tevakkuf ve meks ve arâm eylemeyüb mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun üzere hemân kalkub yemîn ve yesâra sapmayub orta yolda iki konağı bir iderek kemâl-i sur'at ile gelüb ordu-yı hümâyûnuma mülhak ve mülâkî ve iktizâ iden hidemât-ı 'aliyyemde mevcûd bulunmağın ziyâde dikkat ve ihtimâm eyleyüb bir yerde meks ve arâmdan be-gâyet tevakkî eylemek için yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Dimetoka ve Megri ve Ferecik ve (...) ve (...) Kadılarına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Haydûd eşkıyâsından Karaca nâm Şâki başına atlı ve piyâde bir mikdâr haydûd eşkıyâsı cem' ve hâlâ Çirmen ve ol havâlide gezüb nefs-i Çirmen ve ba'zi yerlerde evler basub nice ebnâ-yı sebîlin yollarına inüb îsâl-i hasâret üzere oldukları arz ve i'lâm olunmağla bi-eyyi-hâl ele getürülüb vech-i arzdan izâleleri mühim ve muktezî olmağla Dimetoka Kazâsının sefer-i hümâyûna me'mûr askerlerinden mâ'adâ ceng ve harbe kâdir iki yüz nefer süvâri tüfenk-endâz iş erleri ve â'yân-ı vilâyetin zî kudretleri ve iş erleri Edirne Bostancı ustalarına mübâşir ta'yîn olunan (...) Usta zîde kadruhû ile kalkub putra tarîkiyle üzerlerine varılıb memer olan Dimetoka ve taht-ı kazânızda vâki' dağların putika yolları ve Sultâniyye ve Şeytan Köprüsü'ne ve Keşanlı'ga giden yollara karîb olan kurâlardan kifâyet mikdârı adamlar ihrâc ve firâr idecekleri derbend ve memerr-i boğazları bekleddirüb her ne tarîkle olur ise olsun bi-eyyi-hâl ele getürülüb fesâd ve şekâvetleri vech-i arzdan münâdefî' olmak için cezâların virmeye ihtimâm-ı tâm eyleyüb mesfûrlar bir mahalde haber alub bizim kazâmızda değişdir deyü ta'yîn olunan usta ma'rifiyle

üzerlerine varmakda ihtarâz sadedinde olursanız bir vechle özrünüz izkâ olunmayub
herbiriniz eşedd-i ukûbetle mu'akkeb olmanız emr-i mukarrerdir âna göre encâm-ı kâr-î
mülâhaza idüb basiret ve intibâh eyleyesüz söyleki bu hususda tekâstü idüb me'an mevcûd
bulunmayan â'yândan herkim olur ise olsun isim ve resimleriyle vukû' üzere yazib arz ve
î'lâm eyleyesiz ki haklarında lâzım gelen cezâları virile ammâ bu bahâne ile re'âyâdan bir
akçe ve bir habbe alınmakdan ve gezer hâlinde olanlara zulm ve te'addîden ihtarâz
eyleyesin deyü yazılmışdır.

Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

36

Bir sûreti dahî Çirmen ve Sultanyeri ve kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine
hitâben Çirmen'den yüz nefer süvâri ihrâcî ve minvâl-i meşrûh üzere yazılmışdır.

fi't-târihi'l-mezbûr

37

Keşan Nâibine ve Edirne Bostancı ustalarından Mehmed Usta'ya hüküm ki
Hemşîrem Hadîce Sultan Hassı karyelerinde kazâ-yı mezbûra tâbi' Yayla nâm
karye ahâlisi gelüb karye-i mezbüreden Süleyman nâm kimesne bundan akdem kuttâ-i tarîk
eskîyâsındandır deyü arz olunmağla ahz ve Divân-ı Edine'ye ihsârı için sen ki usta-i
merkûmesin tekayyûd olunub lâkin mezbûr Süleyman sefere gitmekle altı bölüm deyü
rencide olunmağla hükm-i hümâyûnum ricâ eyledükleri ecilden mezbûr Süleyman her ne
zaman gelür ise ahz ve Divân-ı Edirne'ye ihzârların üzerine sen ki usta-i mezkûrsun
şimdilik rencide eylememesin deyü Edirne Bostancı başısı Ali dâme mecduhû î'lâm itmekle
î'lâmi mücebince yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

38

Despot yaylaşında sâkin Türkmen tâifesinin çeri başlarının vekillerine ve kadılarına
ve sekban bölüm başlarına hüküm ki

Haydûd eşkiyâsından Karaca nâm şâki başına cem' eylediği süvâri ve piyâde haydûd eşkiyâsiyla Uzuncaova-yı Hasköy Kazâsında Tahtalı nâm mahalde gezdiği istima' olunub etrâf kazâlardan ta'yîn olunan il erleri putra tarîkiyle üzerlerine varub cezâların virmek üzere müte'addid evâmîr-i 'aliye sâdir olmağla putra havzasından başı Despot yaylağı üzerine gitmek ihtimâli olmağla yaylağınıza karîb bir yerde mürûr idüb sizler üzerine varub mezbûrların haklarından gelinmekde tekâsül iderseniz sizin hakkınızdan gelünür husûs-ı mezbûr sizin ve ta'yîn olunan Bostancı ustalarının 'uhdesine havâle olunmuşdur husûs-ı mezbûrede hizmet-i sebkât idenlere efhâm ve ihsân olunub muktezâ-yı ikdâm olunmalarında iştibâh olunmayub âna göre tekayyûd ve ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

39

Filibé ve Tatarbazarı Kadılarına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hükiüm ki

Haydûd eşkiyâsından Karaca nâm şâki başına cem' eylediği eşkiyâlar ile Uzuncaova-yı Hasköy Kazâsında Tahtalı nâm mahalde gezdiği istima' olunmağla etrâf kazâların sefere me'mûr olan askerinden mâ'adâ ceng ve harbe kâdir il erleri putra tarîkiyle üzerlerine varduklarında putra havfindan taht-ı kazânınızdan mürûr itmek ihtimâli olmağla siz dahî maiyyet ve ilkâk ve ta'yîn olunan ustalar sirkatlı mürûr idecekleri mahall-i mezbûrda ve geçidleri gereği gibi muhâfaza ve bekleddirüb ve 'alâ bi-eyyi-hâl üzerlerine varub ve fesâd ve şekâvetleri vech-i arzında def' ve izâlesi ve havâlilerde virmeye kemâl-i takâyyûd ile ihtimâm idüb ve husûs-ı mezbûrda hizmet-i sebk idenlere efhâm ve ihsân ve muktezâ-yı ikdâm olunmalarından iştibâh olunmayub ve tekâsül idenlerin eşedd-i ukûbet ile haklarından gelünür âna göre basîret ve iştibâh üzere hareket ve hilâfında ihrâz ve fukarâdan akçe ve pul almaktan ve kendi hallerinde olanlara te'addî ve tecâvüzen ihtirâz eyleyesin deyû yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Bir sûreti dahî

İzladi ve Karlova ve Zağra-yı Atık ve Kızanlık ve Selvi ve Lofça Kadılarına ve
â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine minvâl-i meşrûh üzere yazılmışdır.

Fî't-târihi'l-mezbûr.

Uzuncaâbâd-ı Hasköy Nâibine ve kazâ-yı mezbûrede sâkin â'yân-ı vilâyetden
Hamza ve karîdaşı Ahmed ve Yakub ve Mustafa zîde kadruhûm hüküm ki

Haydûd eşkiyâsından Karaca nâm şâki başına cem' eylediği piyâde ve süvâri
eşkiyâsiyla Kandıcak nâm tekkede ve ol havâlide olduğu istima' olunmağla bundan akdem
ta'yîn olunan piyâdelerden ve kazâ-yı mezbûrun sefere me'mûr askerlerinden mâ'adâ yüz
nefer tüfenk-endâz müsellah il erlerinden başınıza cem' ve şâki-yi mezkûrlardan mûrûr ve
'ubûr idecekleri derbend ve geçidleri bekleddirüb me'mûr olunan ustalar ile me'an
üzerlerine varub fesâd ve şekâvetlerin def' ve cezâları virmeye tekayyûd eyleyesiz el-has-ı
şâki mezkûrlar sizden matlûbdur âna göre tekayyûd ve üzerlerine varmaktan tekâsülünüz
zuhûr iderse eşedd-i ukûbet ile hakkınızdan gelünür encâm-ı kâr-ı mülâhaza idüb bizim
kazâmîzda değildir deyü ihmâl ve müsâleheden ihtirâz ve fukarâdan celb-i mâl alunmaktan
ictinâb eyleyesiz deyü yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Zilhicce sene 1108

Edirne Bostancı başısı Ali dâme mecduhûya hüküm ki

Haydud eşkiyâsından Karaca nâm şâki başına cem' eylediği haydûd eşkiyâsiyla
bundan akdem Çirmen kasabasın basub katl-i nüfûs ve garet-i emvâl ve hasâret eylediği
teftîş ve tefahhus ve eşkiyâ-yı merkûmdan bi-eyyi-hâl ahz ve ele getürülüb rû-yi arzdan
vucûd-ı hâbisleri izâle olmak için tarafınızda umûr-ı dîn vekâr-ı güzâr bostancı ustaları
ta'yîn ve me'mûr olmuşlardır me'an ta'yîn olunan ceng ve harbe kâdir il erleri ve â'yân-ı
vilâyet ve iş erlerine ihrâca ve haydûd eşkiyânın üzerlerine varmak murâd eylemedikte
kazâda ve kurâ ahâliler ve â'yân-ı vilâyet olanlardan ba'zları harman mevsimi olmağla
işimiz vardur deyü bundan akdem sâdir olan evâmîr-i 'aliyyeme mugâyir bir gunâ gadır ve

bahâne ile i'tizâr sadedinde olub husûs-ı mezbûrun te'hirine bais oldukları mesmû'-ı hümâyûnum olmağla sen ki bostancı başı-yı mûmâ-ileyhsin ordu-yı hümâyûnum tarafından husûs-ı mezbûr için bi-nefsihî ta'yîn me'mûr olmak için fermân-ı 'âlişânîma sâdir olman inşâallâh-u te'âlâ şâki-i mezbûrlar her kande bulunur ise def' ve izâleleri senin ahz-ı himmetine tefvîz olunmuşdur her ne tarîkle olur ise olsun mukeddeman olan evâmîr-i 'aliyyem mûcebince sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan askerden mâ'adâ o makûle kuzât kurânın ceng ve harbe kâdir il erleri Vezîr-i kadruhû vilâyette her kim olur ise olsun cümlesine ihrâc ma'iyyet ve ittifak ve putra tarîkiyle üzerlerine varub şekâvet ve eşirrâları def' ve izâlelerine (?) tekayyûd-i ihtimâm eyleyesiz o mukûle â'yân-ı vilâyete ve ceng ve harbe kâdir olanlardan bir ferdi himâye eylemeyüb cümlesin yanına cem' vech-i münâsib gördüğün (?) husûs-ı merkûmede istihdâm eyleyesiz gadr ve bahâne ile taahhür-i maslahata ba'is olanları ma'rifet-i şer'le ahz ve evlerin mühürleyüb kendileri kayd Divân-ı Edirne'ye iihzâr eyleyesiz bu bahâne ile re'âyâdan akçe ve pul almaya ve bi günâh olanları te'addî ve tecâvüze müsâ'adeden ihtirâz-ı nûfür içün yazılmışdır.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

43

Edirne Bostancı başsına ve Çirmen Nâibi'ne hüküm ki

Sen ki Bostancı başı mûmâ-ileyhsin dergâh-ı mu'allâma mühürlü arz-ı hâl gönderüb hâliyâ sâdir olan evâmîr-i 'aliyyem mu'cebince zuhûr iden haydûd eşkiyâsını def' içün kazâlardan putra ihrâc ittirmek üzere iken Çirmen Kazâsına tâbi' Sadırı nâm karyeden İsmail ve Ömer ve Kulaklı nâm karyeden Arnavud oğlu ve Elçili nâm karyeden Kemez oğlu nâm kimesneler ita'at-i fermân eylememekten gayri sâirelerine dahî i'vâ ile sâiri olmalarıyla mezbûra Divân-ı Edirne'ye (?) olunub hâliyâ zuhûr iden şâkiler ele getürülmedikçe itlak olunmayub vaz' (?) olunmak üzere yazılmışdır.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

44

Malatya Sancağı Begi olub ol tarafda eşkiyâ def'ine me'mûr Rîşvan oğlu Halil dâme izzhûya hüküm ki

Ma'denü'l-muhadderât ve merhûm Sultan kûfedarlığı hizmetinde olan El-hâc Mehmed arz-ı hâl olunub müşârun-ileyhânîn mutasarrîfi olduğu kazâlarından Zile Hassı malî tahsîl olunub Ankara'ya ırsâli lâzım gelmekle sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin yanına adamlar koşub emîn ve sâlim Ankara'ya ırsâl için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

45

Tîrhala Kadısına hüküm ki

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb kazânınızdan olub Medîne-i Tîrhala sâkinlerinden kîdvetü'l-kuzzât ve'l-hükkâm Müftizâde Mehmed Rızâ ve Kethüdâzâde Ahmed zîde fazluhûha meclis-i şer'e varub Şembe Fatsa ve Ünye'de Mora tarafından Tîrhala Kazâsının harb ve harbe kâdir il erlerinden nefir-i 'âm celb olundukda bunlar ahâliyi Habeşden ve Arab (?) sâhibleri olmayub virmeye dahî iktidârları yoğ iken kazâ-yı mezbûrun zî-kudretleri bunlara nefir-i 'âm bin akçe salyâne idüb evlerinde oturmaları kendilerinden cebren ve kahran alınub ve medâr-ı fitne iken ecirlerin mütesellime habs ittirüb hilâfi şer'-i şerîfe nice akçelerin alub ziyâde zulm ve gadr itmeleriyle hallerine merhameten ol vechle olan zulm ve te'addîleri men' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek bâbında yanına ihrâc eyledüklerini arz eyledüğün ecilden bilâ emr-i şerîf rizâm olmadıkça bu makûle şer' ile rencide ittirülmeye deyü yazıldı.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

46

Çirmen ve Dimetoka ve Ferecik ve Megri ve Gümülcine ve Hasköy ve Ahi Çelebi Kadılarına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Bundan akdem haydûd eşkiyâsından zuhûr iden Karaca nâm şâkinin def' ve izâleleri için taht-ı kazânızda putra tarîkiyle ceng ve harbe kâdir il erleri ve â'yân-ı vilâyet ve iş erleri 'umûm üzere ihrâc ve ta'yîn olunan Bostancı ustalarıyla maiyyet ve ittifakla üzerlerine varub cezâların virmek üzere ekid ve şedîd müte'addid evâmir-i 'aliyyem gönderilmişdi bu âna deðin dahî evlerinizde ve yerlerinizde olub husûs-ı mezbûr için def' ve mukâvemete kifâyet mikdârı adam ihrâc olunmayub ihmâl ve tekâsül eyledığınız

mesmû'-ı hümâyûnum olmağla cümleniz mazhar-ı itâb ve ikâb müstehak olmuşsuzdur husûs-ı mezbûr için hâlâ bi-nefsihî Edirne Bostancı başısı olan Ali dâme mecduhû ta'yîn-i me'mûr olub ve sizin adem-i tegayyürünüzü i'lâm itmekle imdi emr-i şerîfim varduğu gibi bir an te'hir ve tevaffuk ve bu husus sâir umûra kiyâs itmeyüb Bostancı başı mûmâ-ileyh tarafından adam ve haber vardukta taht-ı kazânınızdan ceng ve harbe kâdir piyâde tüfenk-endâz olmak üzere Çirmen Kazâsından elli ve Dimetoka'da yüz ve Ferecik Kazâsından elli ve Megri Kazâsından yirmibeş nefer ve Gümülcine Kazâsından yüz ve Hasköy Kazâsından yüz dahî Ahi Çelebi Kazâsından elli nefer ihrâc ve kefilleri alunub Bostancı başı-yı mûmâ-ileyhin yanına ırsâl ve vech-i münâsib gördüğü üzere eşkiyâ-yı mezbûrenin def-i izâle ve cezâların virmek husûsunda istihdâm ve inşâllâh-u te'âlâ hizmetleri sebk idenlere dil-hâhlari üzere ihtimâm ve ihsânım olunmağın iştibâh olunmayub bundan sonra dahî fermânım olan piyâde tüfenk-endâz neferâtı 'ale'l-cümle ihrâc ve ırsâl itmeyüb özre ve tehhûre ba'is olanlarınızın muhkem hakkınızdan gelinmesi mukarrerdir âna göre hâbir ve âgah olub tekayyûd ve ihtimâm eyleyesiz ammâ bu bahâneyle re'âyâdan salyâne alunub ve hâneye urulub fukarâ ve zuefâdan akçe pul alınmakdan be-gâyet ihtirâz ve ihtiyâr eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

47

Edirne'den İstanbul'a varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara hüküm ki
Sâbık Yanya cizyedârı Mahmud Çavuş âsitânede tersâne-i âmire zindânına vaz' oluna deyü fermân-ı âlî sâdir olub âsitâneye ırsâl lâzım gelmeyin yollarda hifz ve hîrâseti için yol hükmü yazılmışdır.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

48

Siroz Kazâsına tâbi' Despot ve Deres'de sâkin İsa bölükbaşı ve Piravişte Kazâsında Lunkoz Doça Bali ve Piravişte ve Eğri Bucak Kazâlarında yaylakta olan cemâ'atlerin imam ve ihtiyârlarına hüküm ki

Haydûd eşkiyâsından Karaca ve Golova nâm şâkiler ele getürülmek üzere senki bölükbaşı-yı mezkûrsun senden külli hizmet me'mûl-i hümâyûnum olmağla ol-cânibde baş

65

ve bug ta'yin olmuşsundur emr-i şerifim varduğu gibi zikr olunan cemâ'atlerin tüfenk-endâz neferâtı her ne mikdâr olur ise bir ferde ruhsat virmeyüb yanına cem' ve Balabanlu Bölükbaşı ve Bayraktarı Sadonice nâm karyeden imam oğlu ve Maço oğlu onlar dahî Tatarbazarı ve Bozkoyu Kazâlarında baş ve bug ta'yin olunmayla üçyüz nefer tüfenk-endâz ile hazır ve âmâde olmak için fermânım sâdir olmağın bir birünüzle haberleşüb eşkiyâ-yı merkûmu her kande haber alub bulursanız maiyyet ve ittifak ile üzerlerine varulub her kim ahz ve ele getürür ise taraf-ı mîrîden bir kese bahşış virilmek fermânım olmayla âna göre tekayyûd ve ihtimâm ve hareket olunub bir türlü özr ve illet ile tekâsülünüz zâhir olur ise hakkunuzdan gelinmekle iktifâ olunmayub emvâl ve erzâgınız mîrî için kabz olunmak mukarrerdir hâbir ü âgah ve âna göre hareket itmeniz bâbında fermân-ı 'âlî şânum sâdir olmuşdur.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

49

Tatarbazarı Nâibine â'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kurâ zâbitleri ve kazâ-yı mezbûreye tâbi' Balabanlu nâm karyeden Kör bölükbaşı ve Bayrakdarı zîde kadruhûma hüküm ki

Zuhûr iden Karaca ve Golova nâm şâkiler ele getürülmek üzere sen ki bölükbaşı-yı mezkûrsun ol tarafdan ihrâc olunan levendâta baş ve bug ta'yin olmuşsundur kurâlardan yüz elli nefer tüfenk-endâz neferâtı yanına cem' Bozkoyu ve Siroz ve Piravişte ve Eğri Bucak Kazâlarından ta'yin olunanlar ile haberleşüb birbirinize ittifak ve eşkiyâ-yı mezbûr her kande bulunur ise üzerine varulub her kim ahz ider ise taraf-ı mîrîden bir kese akçe bahşış virilmek fermânım olmayla âna göre tekayyûd ve hizmetime katırlar ve koyunlar yaylakdadır deyü özr ve bahâne ile tekâsülünüz zâhir olur ise özrüñüz mesmû' olunmayub hakkınızdan gelündükten sonra emvâl ve erzâkınız mîrî için kabz olunur âna göre basîret intibâh eyleyüb bu bahâne ile fukarâ ve zuefâdan akçe ve pul alunmayub ve salyâne alunmakdan hâneye urulmaktan ihtirâz eylemeniz için yazılmışdır.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Bozkoy Kadısına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine ve kurâ zâbitlerine ve kazâ-yı mezbûreye tâbi' Sabuncu nâm karyeden İmam oğlu ve Maço oğluna hükmü ki

Haydûd eşkiyâsından Karaca ve Golova nâm şâkileri ele getürülmek üzere kazâ ve kurâdan yüz elli nefer tüfenk-endâz ihrâc ve siz ki İmam oğlu ve Maço oğlusuz üzerlerine baş ve buğ ta'yîn olmuşsudur yanınıza cem' ve Tatarbazarı Kazâsından baş ve buğ olan Kör bölükbaşı ve bayraktarlarıyla haberleşüb maiyyet-i ittifak üzere her kande haber olunur ise üzerine varulub her kim ahz iderse taraf-ı mîrîden bir kese akçe virilmek fermân olmağın âna göre tekayyûd ve hizmetime ve katır ve koyunlar yaylakdadur deyü gadr ve bahâne eylemeyüb tekâsül iderseniz özr ve cevâbiniz ihtifâ olunmayub hakkınızdan gelünüb emvâl ve erzâkiniz mîrî için kabz olunur âna göre hareket ve ihtimâm eyleyüb bu bahâne ile fukarâ ve zuefâdan akçe taleb olunmayub ve hâneye urulmayub salyâne olunmak bâbında ihtirâz eylemeniz için fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından (...) dâme mecduhû ve Dimetoka Nâibine hükmü ki

Haydûd eşkiyâsından zuhûr iden Karaca nâm şâkinin def' ve izâleleri için kazâ-yı mezbûreden ceng ve harbe kâdir piyâde tüfenk-endâz olmak üzere yüz nefer kefilleri ile ihrâc veputra tarîkiyle ta'yîn olunan ustalar ile me'an Edirne Bostancı başısı Ali dâme mecduhûnun nâibine ta'yîn ve vech-i mübâşeret gördüğü üzere eşkiyâ-yı mezbûrun def' ve izâle ve cezâları virilmek için bundan akdem müte'addid evâmîr-i şerîfem gönderilmişdi hâliyâ kazâ-yı mezbûrun â'yân ve zî-kudretlerinden ba'zları neferât-ı mezkûrun ihrâcına putraya mâni' olub tevassul ve maslahata bâ'is oldukları Bostancı başı mûmâ-ileyh i'lâm itmekle imdi sen ki kapucu başı-yı mûmâ-ileyhisin kazâ-yı mezbûreden fermânım olan yüz nefer tüfenk-endâz piyâde neferâtın ihrâc ve putra tarîkiyle Bostancı başı-yı mûmâ-ileyhümâ yanına göndermeye mâni' olanlar her kim olur ise ahz ve habs ve Divân-ı Edirne'ye ihsâr eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Rodoscuk Nâibine ve Sultâniye Kal’ası Dizzârî’na hüküm ki

Sen ki nâibsin mektûb gönderüb Medîne-i Rodosçuk’da vâki’ Dudu Hâtun mahallesi imamı ve ahâlisi meclis-i şer’e varub mahalle-yi mezbûre ahâlisinden olub bundan akdem bi gayr-ı vech-i siyâdet iddi’âsında olub hâlâ nesebleri zâhir olmağla zâbit tarafından adâveti ref’ olunan Hüseyin bin Hasan nâm kimesne Ali ahravan menzilinden şurb-i hamr ve ahâli-yi mahallenin ehl-i ıyâline ta’arruz ve niceлерimize azdurub leyl-i hûcûm ve izhâr-ı fisk ve i’lân-ı fesâd itmek âdet-i müstemiresi olduğu ecilden mukeddemâ nice defâ meclis-i şer’e ihzâr ve men’ ve tenbihden sonra memnû’ olmayub tarîk-i şer’den virilen hüccet-i şer’iye mücebince mahalle-i mezbûreden iclâya tenbih olunmanız olan fisk-ı fesâddan hâlf olmayub izrâr üzere olmağla ahâli-yi mahalleden fukarâ ve zuefâ âsûde hâl olunmak için şâki-yi mezbûr Sultâniye Kal’asında kal’â-bend olunmak bâbında hûkm-i hümâyûnum virilmek ricâsına arz itmeğin mücebince mezbûr Hüseyin bin Hasan ıslâh-ı nefş idence Sultaniyye Kal’asına vaz’ olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Karaman Vâlisine ve Ereğli-yi Karaman Müftisine hüküm ki

Ereğli-yi Karaman Kazâsı ahâlisi gelüb yerlüden nâib olmak memnû’-ı ’âlî iken kazâ-yı mezbûrede sâkin Karaküçük dimekle ma’rûf Receb nâm kimesne her gelen kadılara nâib ve ehl-i gadî ile müttefik olmağla fukarânın hilâfi vâki’ mevâd eşyâlarıyla bi-gayr-ı hakkın akçelerin alub ve oldurmağa ba’is olduğundan mâ’adâ sahte hüccet tahrîr ve kabz zuefa ve zuyûf akçe peydâ idüb hevâsına tâbi’ ba’zi zî-kudret kimesneler himâyesiyle bir vechle icrâ-yı hak olunmayub perâkende ve perişân olmalarına ba’is olunduğu bildirüb mezbûr Receb kazâlarında ref’ olunmak bâbında hûkm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Anadolu'da Muharrir olan Vezîr Osman Paşa'ya hüküm ki

Sen ki Vezîr-i müşârun-ileyhsin Anadolu'da vâki' ba'zi sevâhilîn bu vakitte tahrîf olunması münâsib ve askerîsi sefer-i hümâyûnda olmağla re'âyâ ile askerinin teşhîzi ve temyîzi ism-i ezhâl olub murâd üzerine husûl-i melhûz olmağla imdi Aydin ve Saruhan ve Balıkesir ve Mihaliç ve ol yalılarda olan kazâlardan sefer-i hümâyûnuma me'mûr olub bu âna degein gitmeyenleri ve gemicilik eyleyüb zeâmet-i askerîlik iddiâsında olanları dahî kemâl-i tekayyûd ile tecessüs ve züemâ kayd ve tahrîri ve geregi gibi haber alub tahrîr-i umûr-i ehemm-i nizâm-i devlet-i 'aliyyemde olmağla ziyâde ihtimâm ve bir gün evvel murâd-i hümâyûnum üzere nizâm virmeye sa'-yi ihtirâm itmek bâbında fermân-i 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâil-i Muharrem sene 1109

(İtlak için fermân münşerîr olmuşdur.)

Fî Evâil-i Rebîulevvâl sene 1110

Tokat Kadisina ve Kastamonu Kal'ası Dizdârı El-hâc Hüseyin zîde hifzuhûya hüküm ki

Sen ki kadisin mektûb gönderüb Tokat kasabası mahallâtından El-hâc Hamza mahallesi sâkinlerinden Mehmed Sipâhi ve İvaz kethûdâ ve Zülfikâr ve Mustafa ve Hacı Ali ve sâirleri meclis-i şer'e varub yine kasaba-i mezbûre sâkinlerinden El-hâc Mustafa nâm kimesne kendi hâlinde olmayub dâimen tezbîr ve gammaz ve sâî-bî'l-fesâd olduğundan mâ'adâ meks-i menzilin hedm idüb yerine fevkâni odalar binâ ve ifrâş idüb haremlerine havelesi olmağla yedlerinde olan fetvâ-yı şerîfe mücebine emr-i şerîfimle mahall-i nizâ'ın üzerine varılıb hak olundukta her vechle havâlesi muayyene olub cânib-i şer'den havâlesine men' birle yedlerine hüccet-i şer'iye-i meşrû'a müdâheleniz iki seneden berü fetvâ-yı şerîfe ve itâ'at-ı emr-i şerîfim olmayub havâlesini men' itmekle adem-i itâ'atin i'lâm idilür deyü ilhâslarını arz itmeğin mezbûr Mustafa şer'-i şerîfime ve emr-i şerîfime itâ'at itmemekle İslâh-ı nefş idince Kastamonu'ya nefy ve kal'a-bend olunub fermân sâdir olmadıkça itlk olunmamak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zîlhicce sene 1108

Havza'dan Çorlu'ya varınca yol üzerinde vâki' olan kadılar ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Taht-ı kazâ ve kasaba ve kurânınızdan sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan tavâif-i 'askeriyyeden etrâk-ı nevâhiden bigâne ba'zı kimesneler bir tarîkle kasabalarda kahveci ve hancı ve ticâret vechi üzere meks-i vekâr-ı bigân-ı mûrûr ve ubûr iden ebnâ-yı sebîlin yollarına inüb katl-i nüfûs ve garet-i envâl ve def ve mukâvemet sadedinde olanları urub mecrûh idüb üzerlerinde bulunan eşyâ ve akçe ve davarların elliinden alub zulm ve te'addî eyledüklerinden gayri yerlûden dahî ba'zı kimesneler eşkıyâlik sadedinde olub minvâl-i meşrûh üzere ibâd-ı müslimîne te'addî ve tecâvüz üzere oldukları mesmû'-ı hümâyûnum olmağla imdi siz ki â'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle o makûle gereği gibi kemâl-i te'addî ve ihtimâm ile tecessüs ve kefilleri olunub o makûle meçhûl olub kefilleri olmayanları ve fesâd ve şekâvete tesaddî idenleri bi-eyyi-hâl ahz ve ele getürüb mübâşir-i mûmâ-ileyh koşub kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihmâr eyleyesüz ammâ bu bahâne ile kendi hallerinde olanlara bilâ cûrûm garaz ve tâsvîl ile te'addî ve tecâvüz cevr ve eziyyet olunmaktan be-gâyet ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânim sâdir olmuşdur.

Evâil-i Muharrem sene 1109

Baba-yı Atik Kadısına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmî'l-âlem Edirne'de sadâret-i 'uzmâ ve vekâlet iden kaymakam olan Vezîrim Hasan Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehû çukadârlarından Osman umûr-ı mühimme ile âsitâne-i sa'âdetime gelür iken Baba-yı Atik kasabasında gice ile hanından taşra çıktıkta kolundan urulub mecrûh olmağla imdi siz ki â'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz çukadâr-ı merkûmu urub mecrûh iden kimlerdir ve bu makûle fesâda tesaddî idenleri ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle kemâl-i tekayyîd ve ihtimâm ile tecessüs ve tefâhûs idüb ve yerlûden olmayub birer tarîkle 'âher yerlerden gelüb avdet-i sefere degein hancı ve kahve umûru ve sâir ticâret tarîkiyle meks idüb meçhûl olanları bi-eyyi-hâl ahz ve ele getürüb ve yerlûden alub töhmet-i sâbikası zuhûr idüb fesâd ve şekâvet sadedinde olanları sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan tavâif-i askeriyyeden dahî bir tarîkle

seferden kalub mürür ve ubûr iden ebnâ-yı sebîlin yoluna inüb katl-i nüfûs ve garet-i emvâl idenler her kim ise vukûf olan bî-garaz kimesnelerden su'al bildirmesine lüzûm gelenleri bildir deyü bilâ kefil olanları ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetîyle bi-eyyi-hâl ahz ve ele getürüb kayd u bend ile mübâşir-i merkûm koşub Dîvân-ı Edirne'ye ihsâr eyleyesiz ammâ bu bahâne ile kendi hallerinde olanlara garaz ve tekâsir te'addî ve tecâvûz ve bilâ cûrûm cevr ve eziyyet olunmakdan be-gâyet ihtirâz eyleyesiz deyü fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâil-i Muharrem sene 1109

58

Vize Sançağı Mütesellimine hüküm ki

Merhûm Ebû'l-feth Sultan Mehmed Han evkâfi mütevellîsi Mehmed zîde kadruhû gelüb Çorlu kasabasına vaz' ve merkûm (?) cûrûm vasiyyeti mirlivâya hâsil kayd olunmağla ikrâm oluna deyü ve ihtilâle ba'is olmağla sâire deruhte olunduğu üzere mütevellîyi merkûm temessükü virilmek ricâ eylemeğin senki mütesellim-i mezbûrsun mal-ı vakf hüvviyeti cûrûm vasiyyeti bulunana degen sâire ve yerlûden olan mütevellîler vakf-ı tekayyûz ve temessük virmek üzere yazılmışdır.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

59

Mora Seraskeri Hasan Paşa'ya ve Yenişehir-i Fenâr Nâibine ve Alasonya Nâibi ve (...) Kadılarına hüküm ki

Seyyidetü'l-muhaddeât ekliletü'l-muhassenât tâcü'l-müstevrât zât-ı ileyh ve'l-kuderât Vâlidem Sultan dâmet ismetühâ ve sa'âdet iffetuhânın kethûdâlığî hizmetinde olub İstanbul'da vâki' bağçe kapusundan merhûm ve mağfürün-lehâ Vâlide Sultan tâbetü serahânın câmi'-i şerîfi evkâfi mütevellîsi olan iftihâri'l-emâcid ve'l-ekârim Hacı Mehmed gelüb Tırhala sançağında vâki' erbâb-ı timardan nefs-i Alasonya'da sâkin Fevziyye Sipâhisi Mustafa ve Yenişehir Sipâhisi Mihal nâm Sipâhi Topal Ali ve Alasonya Kazâsında otuz sipâhisi Ahmed ve yine kazâ-yı mezbûrede nâm karyenin sipâhisi Abdülbâki ve kırk sipâhisi Mehmed ve Yörük Mustafa nâm şâkiler kendi hallerinde olmayub evkâf-ı mezbûr re'ayâlarının malların nehb ve garet ve 'alât-ı harb ile şetm-i

töhmetten evlerine ley'l-ü nehâr girüb fi'l-i şeni' ve hamamdan çıkan avratları da çeküb meclis-i şer'de da'vet-i şer' olunduklarında şetm-i galizâ ile şetm ve habâsetlerine eşkiyâlarıyla ita'at-i şer'itmeyüb perâkende ve perişân olmalarına ba'is ve bunun emsâli zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olmamağla ahz-i defter-i şer'le görülüb kal'a-bend olmadıkça ordu-yı hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim virilmedikte eşkiyâ-yı mezbûr Mora tarafında bulunmağla icrâ-i hak olmadığı bildirüb mukaddemâ sâdir olan emr-i şerîfim mücебince 'amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin iclâlehu teâlâ sefer-i avdetinden sonra mahallinden ahvalleri şer'le görülüb üzerlerine sübût bulunan mevâdi hüccet idüb ba'de sübût mukaddemâ sâdir olan fermân-ı 'âlişânım mücебince kal'a-bend olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

60

Malkara ve Evreşe ve İneçik ve Hayrabolu Nâiblerine ve Edirne Bostancıları Kethüdâsına hüküm ki

Selânik Kazâsında bir kaç nefer şâki zuhûr idüb nice kimesnelerin emvâilleri sırka olunub ve samanhâneleri ihrâk olunub ve sâir nice türlü fesâdların nihâyeti olmayub ve Çalış nâm karyede vâki' dergâh-i mu'allâm Yeniçeri ocağından zağarcıbaşı Zir Mehmed'in çiftliğinde nice eşyâsı sırka olunub ve sârik-i mezbûrlardan marazlı olan İbrâhim nâm şâki ahz olunmağla refikler dahî taht-i kazânızda gezüb ihtifâ eyledükleri mesmû'-ı hümâyûnum olmağla imdi sen ki bostancılar kethüdâsı mezkûrsun şer'le tafahhus olunub elde olan şâki ve refikleri bi-eyyi-hâl buldurub Divân-ı Edirne'ye ihmâr eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Evâil-i Muharrem sene 1109

61

İstanbul Kaymakamı'na ve İstanbul'da Baş Defterdâr Vekili olan (...) dâme 'uluvvuhûya hüküm ki

Dergâh-i mu'allâm kapucu başlarından Mustafa dâme mecduhû gelüb Anadoluda orta kolda ber-mücеб-i fermân-ı 'âlişân tahassülü olan iki bin beş yüz guruşa İstanbul'da bâb-i hümâyûna teslîm eylemek üzere havâle olunmağla mûmâ-ileyh dahî İstanbul'a dâhil

72

oldukta polîceleri irüşmedügünden sâbikan tersâne emîni olan Yusuf'dan tâhsîl-i ikrizâ (?) ikibin beşyüz guruş istikrâzi ve ber-mûceb-i fermân bâb-ı hümâyûna teslîm eyleyüb ba'dehû edâ-yı deyn için emîn-i mezbûr bir def'a bin guruş edâ ve temessüküne zahriyye olunub ve bir def'a dahî üçüzer yalduz altunu üç kese olmak üzere cem'an iki bin beşyüz guruş müslimîn muvâcehesinde tamâmen edâ idüb temessükü zâhir ittikde edâ-yı deyn iibrâ-yı zimmet eylediği şimdilik temessükün yanında olmayub kağıdlar içinde kalmayla defter-i âherde kağıdlar içinden bulub viririm deyü cevâbı bu esnâda bir gün mürûrundan sonra emîn-i mezbûr teehhûr idüb maktûlün fevt olmayla metrûkâti bi'l-külliye taraf-ı mîriyeye kabz ve temessükü müteveffâ-yı merkûmun kâğıdları arasında kalmağın sonra edâ olunan bin beşyüz guruş temessükü zahriyye alunmamışdır deyü tekrâren kendilere zulm ve gadr olmayla husûs-ı mezbûr hâlâ kuyûdatım olan akçeyi Hüseyin Paşa edâmallah-ü te'âlâ iclâlehânün ilm-i muhit olmağın yedine virdüğü mektûb mûcebince İstanbul'da şâhitleri ihtifâ ve ahvâli şer'le görülüb temessük istihlâsı olunmak için mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle Divân-ı hümâyûnum tarafından dahî hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mûcebince 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

62

Gelibolu Nâibi'ne hüküm ki

Kazâ-yı mezbûreye tâbi' müteveffâ Gâzî Süleyman Paşa evkâfi karyelerinden İstirye nâm karye re'âyası gelüb karye-i mezbûrede sâkin mukaddemâ kethüdâları olan Lisar nâm zimmînin re'âyâ fukarâsına te'addî ve tecâvüzü hadden (?) olmayla mukaddemâ ahvalleri der-i devlet-medârima i'lâm eyledüklerinde emr-i şerîfimle murâfa'a olduklarından mezbûrun te'adisi zâhir olmayla karye-i mezbûrede nefy olunmak üzere hüccet-i şeri'atle muâsilik-i mezbûr yine teaddîden hâlî olmadığın bildirüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan hüccet-i şer'iyyeler mûcebince mezbûr karye-i mezbûreden nefy olunub isrâr iderse kal'a-bend olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

73

Mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Nâzilli'de Kuyucak Kazâsında sâkin Altıparmak oğulları Ali ve karîndaşları Murtazâ zîde kadruhûma hüküm ki

Ol tarafta ru'su eşkiyâ olan Osmanoğlu (...) nâm şâkinin ahz ve ele getürülmesi ehemm-i umûr-i devlet-i 'aliyyemde olub ve sen ki altı parmak oğlu mezkûr Ali zîde kadruhûsun bu bâbda sen ki berâ-yı Vezîrimsin hüsn-i zannım olub külli hizmet ve me'mul-i hümâyûnum olmağla husûs-i mezbûr senin uhdene havâle olunmuşdur inşâallâh-u teâlâ şâki-yi mezbûr her ne tarîkle olursa olsun hüsn-i tebdîr ve tedârik ve ahsen vechle ahz ve ele getürmek sana kapucu başılık pâyesi ihsân-i hümâyûnum olduğundan gayri karîndaşına ve seninle hizmette bulunanların dil-hâhlarından ziyâde ber-murad olması mukarrerdir âna göre emr-i şerîfim varlığı gibi kemter gayret-i meyân ki (?) ve hâb ve rahati kendine terk idüb şâki-yi mezbûr bi-eyyi-hâl ahsen-i vech ve hüsn-i tebdîr ve tedârik ile ele getürmeye hizmet ve ihtiyâm eylemeniz bâbında fermân-i 'âlişânım sâdîr olmuşdur.

Evâhir-i Zilhicce sene 1108

Şam Vâlisi Vezîr-i mükerrem Mustafa Paşa'ya hüküm ki

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin a'dâ gelmeden ihyâ-i sünnet-i seniyye-i fahrü'l-mürselîn için bu sene-i mübârekede tasmîm olan gazve-i hümâyûnum memâlik-i mürettib kapun halkı vilâyetinin askeri ve iki yüz nefer Şam'ın yerli kullarıyla me'mûr olub külli hizmet ve memûl-i hümâyûnum olmağla Anadolu'nun orta kolundan yol üzerinde vâki' olan asâkirîn tesyîri hizmetine me'mûr olmuş idin hâliyâ cenâb-ı hilâfet kâim-i Belgrad sahrâsına sa'y-i endâz-ı iclâl olmak üzere Sofya sahrâsında hareket idüb mukaddemen berâ-yı ifrâz ve 'azîmetli olunub mukaddemen me'mûr olduğun üzere sür'at ve istî'câl ile ordu-yı hümâyûnuma mülhak ve mülâkî olman için bir kaç def'a evâmîr-i 'aliyyem gönderilmişdi imdi işbu emr-i şerîfim vürûdunda kat'an te'hir ve tevakkuf itmeyüb mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğun vech üzere mükemmel ve müretteb kapun halkı ve bi'l-cümle eyâlet asker ve Şam'ın iki yüz nefer yerli kullarıyla Edirne'den Belgrad'a varınca orta yol üzerinden kalkub Belgrad'a ayak sürüyüb meks ve arâm idüb sefer-i hümâyûnuma me'mûr olan mîr-i mîrân 'ümerâ-i dergâh-ı mu'allâm müteferrikaları ve çavuşları ve devlet-i 'âlişânım kâtibleri defter-i hâkâni kâtib ve şâkirdleri ve zu'emâ ve erbâb-ı tûmar ve bölük halkı ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve topcu ve cebeci ve top

arabacıları ve sâir piyâde ve süvâri askerî tâifesinden bir ferd askerden ayrılmayub edvîn olub sürüb ihrâc idüb bu (?) hifzının umûr-i harbiyyeden olmağla inşâallâh-u te’âlâ ziyâde himmet-i ihtimâm vardukda ve ordu-yı hümâyûnuma mülhak ve mülâkî olunca terk-i hâb ve rahat idüb ber-takrib ile sefer-i hümâyûnuma me’mûr olanlardan nefsi vâhid gerü olmamak üzere ‘umûmen sürüb çıkarub ayak sürütmeyüb ve askerîden kimesneye himâye eylemeyüb orta kolunda iki konağı bir iderek kemâl-i sur’at ve şitâb ile ordû-yı hümâyûnuma mülhak ve mülâkî ve iktizâ iden hidemât-i ‘aliyyemde bulunmağa himmet eylemen bâbında fermân-i ‘âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

65

Seddü'l-bahîr Kal'ası muhâfazasında olan Mehmed Paşa'ya hükmü ki

Bundan akdem Venedik keferesinin donanması menhûsa Boğaz Hisarları karşısına geldüğü istimâ olunub Seddü'l-bahîr Kal'asına ve ol havâlinin muhâfazası ehemm-i umûr-i devlet-i aliyyemden olmağla dergâh-i mu'allâm yeniçeri ocağından Zağarcı Mehmed ve Turnacı diğer Mehmed ve Haseki Abdi zîde mecduhûnun hizmet-i muhâfazaya me’mûr ta'yîn olmuşlar idi senki ol havâilden düşman gâilesi avn-i hamiyetle ber-taraf olub hizmet-i muhâfazada lüzûmları olmamağla umûr-i muhâfazada afv olunmaları iltimâs eylediğün ecilden vech-i meşrûh üzere hizmet-i muhâfaza-i edâ idüb (?) edilüb düşman-ı dîn-i münhezim ref olmağla herkes me’mûr oldukları mahalle gidüb kimesneye muhâlefet olunmasın deyü yazıldı.

Fî Evâil-i Muharrem sene 1109

66

Yenibazar'dan âsitâne-i sa’âdetime gelince vâki’ olan kadılara hükmü ki

Yenibazar'da ahz olunub mahbûs olan üç nefer mücîmîlerin tersâne-i ‘âmirem zindânına ırsâl için yol hükmü yazıldı.

Fî Evâsit-i Muharrem sene 1109

Sakız Kadısına hüküm ki

Vâlidem Sultan dâmet ismetühânın kethüdâlığı hizmetinde olan Hacı Mehmed gelüb müşârun-ileyhânın medîne-i Sakızda kiliseden ihyâ ve binâ buyurdukları câmi'-i şerîfin mukaddemâ kilise iken ruhban ve papaz ve keşîş ve sâir huddâmlarının yedlerinde bulunub kiliseye meşrûta vakf olub merkûm rüsûmat olan bağ ve bağçe ve tarlalar ne mikdârdadur ve kimin tasarrufundadur mahallinde vakfiye olan sâbık kimesnelerden vakfiyenin vakf-ı muvakkatiyle sıhhât ve mağfireti üzere câmi'-i şerîfe vakf olunmak üzere mümzâ ve mahtûm defteriyle arz oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Muharrem sene 1109

(Sâbîka Modon Hasından olan mezkûr Arab Abdülbâki cürmü afv olunmayla itlakı için hüküm yazılmıştır.)

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

(Mezbûr Seyyid Mehmed ile Refîki Mustafa'nın itlakları için yazılmıştır.)

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

Seddü'l-bahîr Kal'ası Dizzârına hüküm ki

Bundan akdem sahte emir ve ba'zi arz-ı rüsûmlar peydâ idüb nizâm-ı devlet-i 'aliyyeye celb virmeye ba'is olan Seyyid Mehmed ve refîki Mustafa ve mezbûr Seyyid Mehmed kayd ittiklerinde sâbîka câmi' müezzinlerinden 'aziz Abdulbâki nâm kimesnenin hânesinde ihtifâ itmekle mezbûr üç nefer şâki Seddü'l-bahîr Kal'asında kal'a-bend oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Muharrem sene 1109

Edirne'den Seddü'l-bahîr Kal'asına varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Hâliyâ sahte fermân ile dutulub Seddü'l-bahîr Kal'asında kal'a-bend olmak üzere gönderilen üç nefer kimesneler mahall-i me'mûra ırsâl olunmak üzere yol hükmü yazılmışdır.

Evâsit-ı Muharrem sene 1109

Bergos Kadısına hüküm ki

Bergos Kazâsında sâkin yeniçeri ve kul oğulları 'ale'l-umûm techîz ve i'râd ve sefer-i hümâyûnuma me'mûr olmaları için bundan akdem ocakları tarafından emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olunub tenbîh-i hümâyûnum olmuş iken ba'zları ita'at-ı emr-i şerîfim eylemeyüb hâlâ evlerinde ve yerlerinde kaldıkları istimâ' olunmayla o makûleleri ocakları tarafından ta'yîn olunan (...) zîde kadruhû ma'rifetîyle teftîş ve tefahhus ve isim ve resimleriyle defter olunub mübâşir-i merkûm teslîm ve Edirne'ye ihzâr olunmak için Edirne'den dergâh-ı mu'allâma yeniçerilerim ağası vekili olan Yusuf zîde mecduhû tarafından mektûb mûcebince hüküm yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Muharrem sene 1109

(Mezkûrlar Seddü'l-bahîr Kal'asında kal'a-bend olunmak üzere tekrar Ağa vekili mektûbu mûcebince hüküm yazılmışdır.)

Fî 28 Muharrem sene 1109

İnoz Kal'ası Dizdârına hüküm ki

Yeniçerilik iddi'âsında olan Kara Batak Mehmed ve Hasan ve diğer Mehmed ve Musa ve diğer Mehmed ve Hacı Mustafa ve diğer Mustafa ve İsmail mecmu' sekiz neferin şekâvetleri zuhûr idüb kendi hallerinde olmamalarıyla ıslâh-ı nefş idince kal'a-yı mezbûrede kal'a-bend idüb itlakları için fermân sâdir olunmadıkça itlak eylemeyeşin deyü Edirne'de Yeniçeri ağası kaymakamı Yusuf zîde mecduhû tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Muharrem sene 1109

Çirmen Nâibine hüküm ki

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb kazâ-yı mezbûrun â'yân-ı vilâyet ve eimme ve hutebâsı meclis-i şer'e varub ol taraflarda olan kazâların sekbanları olub bunların kazâlarının sekbanları olmamayla iki seneden berü haydûd eşkiyâsı kazâların hâli bulmayla müstevî olub ahâli-yi vilâyetten bir ferd taşra gidemeyüb ve mûrûr ve 'ubûrlarından ebnâ-

yi sebil dahî 'âsûde olmamağla eşkiyâ-yı mezbûrun mâzeretlerin def' için ücretleri kendiler virmek üzere ittifaklarıyla otuz nefer sekban isticâr olunub kimesne mâni' olmamak üzere mukaddemâ yedlerine emr-i şerîfim virilmeğe bu sene-i mübârekede dahî vech-i meşrûh üzere hükm-i hümâyûnum virmek ricâsına ırsâlliyle arz eyledüğün ecilden vech-i meşrûh üzere ücretleri zîde kadruhû tarafından virilüb re'âyâ ve fukarâdan bu bahâne ile bir akçe ve habbe alınmayub otuz nefer sekban icâr olunub zulm ve teâddîden be-gâyet ihtirâz olunmak için hüküm yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Muharrem sene 1109

73

İstanbul Kaymakamına hükm ki

Bundan akdem Karahisar-ı Şarkî sancağına mutasarrif olub Paşalığı ref' ve hâliyâ âsitânede sâkin Çolak Ahmed'in hizmetine lâzım gelen mâl-i mîrî-yi edâda taallül ve (?) etmekle mezbûrun Edirne'ye ihsârı lüzûm gelmekle mâl-i mîrînin tahsili için mezbûr Çolak Ahmed'in ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetîle Divân-ı Edirne'ye ihzâr eyleyesiz deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

74

(Lakozi zimmî itlak olunmuşdur.)

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

(İbrahim bin Musli ve Mehmed bin Osman itlak olunmuşdur.)

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

(Mezkûr Seyyid Halil itlak olunmuşdur.)

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

Bozcaada Kal'ası Dizdârî'na hükm ki

Seyyid Halil nâm kimesne kalbazan tarîkine sülük kalbazanlığı müte'allik 'âlât olduğun ba'zi kimesneler şehâdet ve kendisi dahî ikrâr eylemek ve Ahmed bin Mehmed dahî sahte fermân tahrîr itirüb ve sahtecilik âdet-i müstemiresi olmağla ve İbrâhim bin Musli ve Mehmed bin Osman ve Ermeni zâlemesinden Lakozi nâm zimmî yedlerinde

78

kalıp-para bulunub birbirleriyle te'allik itmeleriyle İslâh-ı nefş idinceye değin mezbûr kal'a-bend fermân sâdir olmadıkça itlak olunmaya deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

75

Edirne'den Bozcaada'ya varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Kalbazan ve sahte fermân tahrîr idüb beş nefer mücimin Bozcaada Kal'asına ırsâlleri için kânun üzerine yol hükmü yazıldı.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

76

Edirne bostancı başısına ve Cisr-i Ergene ve Hayrabolu ve (...) ve (...) Kadılarına huküm ki

Taht-ı kazânızda Sultan Şah karyesi sâkinlerinden olub kuttâ-i tarîk ve sâî-bî'l-fesâd şâkiler olan Serhatlı İmam nâm şâki ve karye'-i mezbûrede refiki Kara Halil şâki ve karye-i Turnacı'dan Çolak Âşır Şâki ve Hayrabolu sâkinlerinden Kulaksız Mahmud Şâki ve Kara Veli nâm şâkiler ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetîyle ahz ve kayd-u şer' ile Divân-ı Edirne'ye ihzârları için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

77

Edirne Bostancı başısına ve (Çağlayık ?) Kadısına huküm ki

Mehmed nâm kimesne gelüb kazâ-yı mezbûreye tâbi' Cisr-i Cedid nâm karye sâkinlerinden Mehmed ve Halil nâm şâkiler bin yüz (...) senesinde bunun evin basub şekâvet itmeleriyle bundan akdem mezbûrlar ve refikleri ahz olunmak için Bostancıbaşı mübâşeretiyle emr-i şerîfim virilüb mücebince mezbûrdan Mehmed ve Halil nâm şâkiler ahz olunub vâki'a-i şer' olduklarında bunun menzilde bastıkları sâbit ve hüccet olmağla mezbûrların refikleri väsil rû's-i eşkiyâ Kara Mustafa olub menzilinde bir kal'ası olmağla âlet-i harb ile evinde okladı dâimen refikleri Mehmed bin Hüseyin ve Ramazan ve Şârlı Mehmed ve Karacalardan Gedik oğlu Ali nâm şâkiler birbirleriyle yek-dil ve akrabâları

79

menzillerinde ihtifâ itmeleriyle mezbûr Kara Mustafa ve refikleri mezbûrların mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan (...) zîde kadruhû ma'rifiyle şer'le menzilleri basub kendisi ve refikleri ahz ve icrâ-yı hak olunmak bâbında hüküm ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzerine arz olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

78

Karaferye Kadısına hüküm ki

Karaferye sâkinlerinden Lak oğlu Mehmed nâm kimesne gelüb mezbûr kendi hâlinde olub hilâf-ı şer' vaz' ve te'addî olmayub vilâyet 'umûruna karışmaz iken Karaferye ahâlisinden olub (?) oğullarından ba'zları vilâyet umûruna karuşur deyü hilâflarında diyâr-ı âhere iclâ ittirmeleriyle ziyâde gadr ve teaddî eyledüklerini bildirüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ba'de'l-yevm kendi hâlinde olub vilâyet umûruna karışmayub edebiyle hânesinde sâkin olub kimesneyi rencide ve te'addî iderse ahvâli arz olunmak üzere yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

79

İnoz Nâibine hüküm ki

Bundan akdem İnoz Kal'asında kal'a-bend olunmak üzere irsâl olunan sekiz nefer şâkiler ve Han (...) Çavuş zîde kadruhû ile irsâl olunan altmış cemâ'atin Mustafa ve ondört bölüğün İbrahim ve on bir bölüğün Ali nâm şâkiler kendi hallerinde olmamağla İslâh-ı nefş idince kal'a-bend olunmak üzere İnoz'da yeniçeri serdârı (...) zîde kadruhuya teslîm ve Seddü'l-bahîr Kal'asına irsâl ve kal'a-bend olunub mâdemki itlakları için fermân sâdir olmadıkça itlak olunmamak üzerine Edirne'de yeniçeri ağası vekili Yusuf zîde mecduhû tarafından virilen mühürlü mektûb mûcebince hüküm yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

80

(Sah zikr olunan onbir nefer itlak olunmuşdur.)

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

Seddü'l-bahîr Kal'ası Dizzârı (...) zîde hîfzuhûya hüküm ki
 Karabatak Mehmed ve Hasan ve diğer Mehmed ve diğer Mehmed ve Musa ve
 Hacı Mustafa ve diğer Mustafa ve İsmail ve altmış cemâ'atin Mustafa on dörd bölüğün
 İbrahim ve on yedi bölüğün Ali mecmu' on bir nefer eşkiyâlar kendi hallerinde olmayub
 şekâvetleri zuhûr itmekle İslâhi nefş idince kal'a-bend olunmak için fermân sâdir olub (...)
 Çavuş zîde kadruhû ile ırsâl olunmağla zikr olunan on bir nefer şâkileri kal'a-bend idüb
 itlakları için fermân sâdir olmadıkça itlak eylemeyesüz deyü Edirne'de yeniçeri ağası
 vekili Yusuf zîde mecduhû tarafından mühürlü mektûb virilmekle mücebince yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Muharrem sene 1109

Filibé Monlasına ve Edirne Bostancı başısına ve Tatarbazarı ve Uzuncaâbad-ı
 Hasköy ve (...) Kadılarına hüküm ki

Bundan akdem zuhûr iden haydûd eşkiyâları cărmünden ahz eyledükleri Kara Kadı
 oğulları ile avratları arz ve garet eyledükleri eşyâları ile Filibe Kazâsına tâbi' Viranova nâm
 karye kurbunda olan mağarada ihtifâ eyledükleri sen ki bostancı başı-yı mûmâ-ileyhisin
 istimâ' idüb üzerlerine varman sadedinde iken Gedükkü züemâdan Veli Şatır'ın mutasarrif
 olduğu zeâmet karyelerinde Filibe Kazâsına tâbi' Pavloska nâm karyeden olub haydûd
 eşkiyâsından olan Çodar'ın kaynatası Karaca ve oğlu ve oğulluğu Kalayçı ve karye-i
 mezbûrun papasına haber virmeleriyle mahbûs eyledükleri kimesneleri ve hâtunları ve
 eşyâyi alub beş gün mukaddem firâr itir deyü tecessüs olundukda bizler haber virdik deyü
 ikrâr ve on iki seneden berü Viranova ve Pavloska ve Bogud ve Çukur ve Direcik
 Yenicesi'nden ihtifâ eyledüklerini i'lâm ve her vechle haydûd ve eşkiyâsına mu'în ve
 haydûd yatağı olub bu defâ dahî otuz gün mikdârı zâd u zâhire virüb besleyüb ve zikr
 olunan karyeler mezkûr Veli Şatır'ın zeâmeti olmağla bu makûle zuhûr iden haydûd ve
 eşkiyânın ele virmeyüb re'âyâsı ve subâsı muâvenetiyle ihtifâ eyledükleri istimâ'
 olunmağla imdi o makûle haydûd ve eşkiyâsına mu'în olub imrâd ve iânet iden gerek
 zâim-i mezbûrun re'âyâsı ve gerek subâsı ve gayrileri her kim olursa olsun ahâli-yi
 vilâyetin mu'temedün 'aleyh ve bî-garaz kimesnelerin gereği gibi su'al ve sohbet ve

hakkâniyet üzerine teftîş ve tefahhus ve üzerlerine sübût bulan mevâd sicil ve hüccet-i rahilleriyle kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihzâr eyleyüb ammâ bu bahâne ile kendi hallerinde olanlara te'addî ve tecâvüzden be-gâyet ihtirâz itmeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Evâhir-i Muharrem sene 1109

82

Filibe Monlasına ve Edirne Bostancı başısına hüküm ki

Filibe Kazâsı muzâfâtından İstrance Nâhiyesinde sâkin bir Turuk ve Karamanol ve oğlu Vari ve Acu Baryo nâm zimmîler haydûd yatağı oldukları istimâ' olunmağla 'alâ bi-eyyi-hâl ahz ve üzerlerine sübût bulan mevâd sicil ve hüccet olunub hüccetleriyle kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihzâr eylemeniz için yazılmışdır.

Evâhir-i Muharrem sene 1109

83

Filibe Monlasına ve Edirne Bostancı başısına ve Zağra-yı Atîk ve Cedîd ve (...) ve (...) Kadılara hükmü ki

Hasan ve Kara Ali Behram ve İlyas nâm kibîler dörd nefer Müslüman katl eyledüklenen elde olan refikleri haber virmeleriyle bulundukları mahalde ahz ve kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihzârları için yazılmışdır.

Evâil-i Safer sene 1109

84

Edirne Bostancı başısına hükmü ki

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb bundan akdem Edirne'ye kırk altı nefer Kîbtî dört baş müslümanı katl idüb usta ve bostancı ta'yîn olunub yollarda öküz sirkat iderek Tatarbazarı'na varub Kîbtî cezâya dâir ahz ve baş itmekle taleb olunduğu cezâya dâir merkûm Kîbtî tâifesi serbest olmağla katlı için ider ise ben bu tarafda şer'le icrâ iderim deyü virmeyüb te'addî itmekle zîkr olunan dörd nefer Kîbtî Divân-ı Edirne'ye ihzârları için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Safer sene 1109

82

Ferecik Nâibine ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Ferecik havâlisinde ba'zı haydûd nâmıyla eşkiyâ peydâ olub kasaba-yı mezbûre dâhilinde nice kimeslerin hânelerin basub katl-i nüfûs ve nehb ve garet-i emvâl ile fesâd ve şekâvetleri istimâ' olunmuşdur bu makûle zâhir olan fesâd ve şekâvetlerin şimdiye dek bu tarafta i'lâm eyledüklerinden ihmâl ve tekâsülnüze haml olunmuşdur imdi vech-i meşrûh üzere ol havâlide haydûd nâmıyla eşkiyânın zuhûru ve katl-i nüfûs ve garet-i emvâl olunduğu vâki' ise vukû'-ı riâyet üzerine arz ve i'lâm eylemek için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Safer sene 1109

(Mezkûr Fenârizâde Mustafa itlak olunmuştur.)

Fî Evâil-i Rebiûlevvel sene 1109

Selânik Monlasına ve Üsküb Kadısına hüküm ki

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-ahkâm Üsküb Kadısı Mevlâna Mehmed İspirli zîde fazluhû dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Üsküb Kazâsının 'ulemâ ve fuzalâsı meclis-i şer'e varub Üsküb sâkinlerinden Reftârizâde El-Hâc Mustafa nâm kimesne zalemeden olub dâimâ elfaz-ı fitne rencide fesâddan hâlî olmayub ibâdullâha zarar olduğu hüccet ve evsâf-ı rezile ile mutasarrif olub ve İbâdullahı eziyetten hâlî olmayub kazâ ahâlisi kendinden mutazarrif olmağla mezbûrun fesâdi kurâ üzerinden def ve ahâli-i kazâ-yı âsûde hâl olmak üzere vâki' hâlî hükm-i hümâyûnum virmek ricâsına iltimâsları arz eyledüğün ecilden mezbûr Reftârizâde Mustafa zalemeden olduğu arz olunmağla İslâh-ı nefş idince Selânik'e nefy oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Safer sene 1109

Erzurum Vâlisine ve Erzincan Kadısına hüküm ki

Erzincan Kal'ası Dizdârı Abdullâh gelüb kazâ-yı mezbûre sâkinlerinden (...) ve (...) dahî ba'zları (?) olmağla kâtil ve sârik olmayub üzerlerine şuhûd-ı 'udûl ile şer'an bir cürüm sâbit ve zâhir olmayan ba'zı fukarâya ber-vech-i şer' ve bilâ emr-i şerîfim kal'a-bend idüb müft ve meccânen zâd-ı zâhirlerisin kendi malından vir deyü te'addî

eyledüklerini bildirüb hilâf-ı şer'-i şerîfime ve bilâ emr-i ma'rûf ve bilâ cürüm kimesneye ol vechle kal'a-bend ittirmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hilâf-ı şer'i şerîfe ve bilâ cürüm kimesneyi kal'a-bend ittirmemek için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Safer sene 1109

88

Kadısına hüküm ki

Afife nâm hâtun gelüb Ferecik sâkinelerinden kızı Fatma'ya ve kebîre kızı ile iki câriyesini ve bir misâfir hâtunu giceyle birkaç nefer eşkiyâ evinde basub cümlesine katl ve hânelerini ihrâk eleyüb ziyâde gadr ve te'addî ve külli fesâditmeleriyle mazannaları olan Karsak Yunus oğlu Mustafa ve Hancı oğlu Ahmed ve Sendel oğlu İbrahim ve İlyas oğlu Mustafa varub Maslofçu kızı Ayşe ve Aşçı Şahbaz nâm câriyeler şer'le teftîş ve ilhâk-ı hak ve kâtillerin cezâlarını virmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle Ferecik Nâibi ile zîr olunan mezbûrların cümlesi Divân-ı Edirne'ye iihzârları için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

89

(Mezkûrlar itlak olunmuşdur.)

Mihaliç Nâibi'ne ve Seddü'l-bahîr Kal'ası Dizdârı'na hüküm ki

Edirne kaymakamı Vezîr Hasan Paşa'nın haslarında Mihaliç Hassı Voyvodası Ahmed zîde kadruhû gelüb Mihaliç sâkinelerinden iki nefer eşkiyâ iki hâtunu tüfenk ile urub katl eyledüklerinden bu dahî kâtilleri ele getürmek için teftîş itmek istedikte kazâ-yı mezbûrede eşkiyâ küçük Ali ve Behzat nâm gulâm hevâlarına tâbi' eşkiyâ ile gelüb konağın basub mazanna ittihâz olunan kimesnelerin ahzdan itlak ve havâss-ı mezbûrun mahsûs cem'ine mâni' olmağla mezkûrlar Seddü'l-bahîr Kal'asında kal'a-bend olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

84

Dimetoka Nâibine hüküm ki

Kazâ-yı mezbûreye tâbi' Hacı Ali nâm karye fukarâsı gelüb bundan akdem haydûd ve eşkiyânın def' ve izâleleri için kazâ-yı mezbûrun â'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve zî-kudret ceng ve harbe kâdir iş erleri ihrâc olunub hâneye alınmayub ve re'âyâdan akçe pul alınmamak üzere emr-i şerîfim sâdir olmuş iken bu (?) karyelerine dahî üç nefer salyâne eyledük deyû hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i hümâyûn â'yândan ba'zları akçe talebiyle rencide eylediklerin bildirüb men' ve def' olunmak bâbında hüküm ricânuza mezbûrlar hilâf-ı şer' rencide olunmamak için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

Kavala Paşası'na ve Petriç Kadısına ve Kavala Kal'ası Dizdârlarına hüküm ki

Bereketli Kadısı Mevlâna Mehmed mektûb gönderüb Petriç Kazâsına tâbi' Leşih nâm karye sâkinelerinden sâbika Çolak Ahmed nâm kimesnenin zevcesi Sitti nâm hâtun sâî-bî'l-fesât olub haydûd eşkiyâsiyla muhtelit ve katl-i nüfûs ve ahz-ı mâl idüb (?) mezbûrenin envâ'-ı fesâd eyledüğün i'lâm eyledüklerinden mahallinde mezbûrenin şerîre olduğunu arz-ı müslimîn şehâdetiyle ta'ayyün olur ise ma'rifet-i şer'le men' oluna memnû' olur ise ahz ve habs olunub keyfiyyet i'lâm olunmak için emr-i şerîfimle müvellâ ta'yîn olunub teftîş olundukda mezbûre tenbih ile tenebbüh olmayub haydûd ve eşkiyâ kiyâfetlerine girüb muhtelit ve katl-i nüfûs ittirdüğün 'udûl-i fukarâ-yı müslimîne haber virdiklerinde fi'l-hakika bu makûle hâl ve fasl olub ahâli-yi vilâyete ve sükkân memlekete zarar ve gadr ve eziyyet zâhir olmağla mezbûre hâtun kal'a-bend olunub fesâdi def' olunmak ricâsına arz-ı keyfiyyet şâkiyye-i mezbûre Kavala Kal'asında kal'a-bend olunub fermânim sâdir olunmadıkça itlak olmamak için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

Filibé ve Sofya ve Bazarcık ve İhtimân ve Samakov ve İzladi ve Lofça ve Selvi ve Tırnovi ve Akça Kızanlık ve Çirmen ve Zağra-yı Atîk ve Zağra-yı Cedîd Kadılarına ve

Edirne Bostancı ustalarından Topal Mehmed Ustaya ve zikr olunan kazâların â'yân-ı vilâyet ve iş erleri zîde kadruhûm hüküm ki

Samakov nâhiyesine tâbi' Servili ve Bazarcık Kazâsına tâbi' Selova nâm karyeler mabeynlerinde on bir nefer haydûd ve eşkiyâyı iki ay mikdâri ihtifâ eyleyüb ve Çanakçı karyesin basub nehb ve garet idüb hâlâ mesfûr şâkiler Karacadağı ve Atîk ve Mahonata ve Tuzyan mülhâkâta girüb ihtifâ eyledükleri Edirne Bostancı başısı olan Ali dâme mecduhûya i'lâm itmeğin ta'yîn olunan usta ma'rifetîyle şâki-yi mesfûrlar herkangunuzun taht-ı kazâsında haber olunur ise zikr olunan kazâların Martoloslariyla mu'în ve ittifak üzere kalkub üzerlerine varulub bi-eyyi-hâl ele getürmeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdumki.

Fî Evâsit-ı Safer sene 1109

93

Rodoscuk Nâibi'ne hüküm ki

Sen ki nâib-i mesfûrsun dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüb Medîne-i Rodosçuk Kazâsında Büyük Kılıçlı nâm karyede sâkin Mehmed nâm şâki kuttâ-i tarîk eşkiyâsından olub dâimâ zulm 'adet-i müstemiresi olmağla sâî-bî'l-fesâd olduğu karye-i mezbûr ahâlisinin cem'-i gafir 'alâ vech-i fesâdi ihbâr idüb tarîk-i şer'de hüccet-i şer'iyye olunmağın katl-i meşrû' ihbâr olduğu taraf-ı şer'de virilen kuyûdât-ı şerîf mûcebince mahallinde cezâsı tertîb olunmak bâbında emr-i şerîfime virmek ricâsına arz eyledügün ecilden şâki-yi mezbûrun mahallinde cezâsının tertîb oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-ı Safer sene 1109

94

Kilis Nâibi'ne ve Kilis Voyvodası'na hüküm ki

Seyyidü'l-muhadderât Vâlidem Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Hacı Mehmed dâme mecduhû gelüb müşârun-ileyhin mutasarrîf olduğu haslarında Kilisli Hassı ekrâd eşkiyâsından olub bundan akdem Rakka hevâlisinden hatt-ı hümâyûnumla erkânları fermânım olan Okçu İzzettinli ve Şamlı ve Amiki Cemâ'atların hîn-i iskânlarında Kilis sâkinlerin ba'zı kimesnelere emânet-i vaz' ittikleri nükûd ve sâir ehemm-i mâl itlak olunur eşyâların sâbika Kilis Voyvodası Hüseyin vâkı' an ahz-ı kabz eylediği nükûd ve eşyâlarına

ise tenbih olan mübâşir ma'rifiyle memhûren mümzâ defteri olunub mümzâ defteri arz-ı devlet-medârima ırsâl oluna deyü yazıldı.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

95

Kastamonu Kadısına hüküm ki

Kastamonu Kal'ası Dizdârı Hacı Halil zîde hifzuhuya arz-ı hâl gönderüb ba'zi mesâlih-i mühimmesi zuhûr itmekle âsitâne-i sa'âdetime varub gelince tarafından vekil-i icrâ-yı hizmet ittikce dizdârlığına merâhile olunmak üzere izn-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzere izin hükmü yazıldı.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

95- a

Mezkûrlar haydûd eşkiyâsından olmağla ümerâ-i deryâdan Abdurrahman Paşa'nın sefenesinde müebbed kürek çekmek üzere fermân olunanlardır.

İştibli Sahan Zâiminin kölesi Nayda Bali Hızır

Ermiya Nikola Yovan Veliid Niko

Balco veledi Nikola Vamro Veliid Petro

İstefan Veliid Sako

Sah

Neferan yalnız 7 yedi neferdir.

Bâlâda mezkûr olan yedi nefer hizmetli Kara Kadi'nın hânesin basub emvâl ve erzâkın garet ve oğlunu katl iden haydûd eşkiyâsına Karacanın refikleri olub Edirne Bostancı başishi Ali ahz itmekle mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin sefenesinde müebbed kürek çekmeleri için Bostancı başı-yı mûmâ-ileyh i'lâm itmekle i'lâm üzere müebbed kürek çekmeleri bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

95-b

Mezkûrlar haydûd yatağı olmağa Abdurrahman Paşa sefenesinde ıslâh-ı nefş idince kürek çekmeleri fermân olmuşdur.

Bogud İstanko Koro	Mezkûrun Yorgimere Canko
Mezkûrun Metro ve İstefko	Daraboda Mirco Todori
Mezkûrda Niko Siyo	Mezkûrun Apostol İyyabo
Bekoncada Bosna Marçin	Mezbûre Manal Marçin
Mezbûreden Gorco Nikola	Baleskodan Girgi Velço
Mezkûreden İstiyo Velço	Mezbûreden oğlu Dimitri
Tonya Gerco Metro	İstiyodan İstefan İsteno

Neferan yalnız 15 on beş neferdir.

Bâlâda mezkûr olan on beş hizmetli Kara Kadızâde'nin menzilin basub emvâl ve erzâkın garet iden Karaca ve refikleri olan haydûd eşkiyâsının yatakları olub Edirne Bostancı başısı Ali ta'yîn olmağa Kurâ ahâlisinden teftîş ve tefahhus eyledüğün haydûd eşkiyâsını kırkbeş gün ihtifâ ve zâd u zâhirelerin virtüb ele virmeyüb haydûd yatağı oldukları bâbında zâhir ve himmet olunmağa ıslâh-ı nefş idince kürek çekmek üzere mûmâ-ileyh i'lâmiyla mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin sefenesine vaz' olunmak bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

96

Edirne'den Tekfurdağı'na varınca yol üzerinde vâki' kadılar ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Yedi nefer haydûd eşkiyâsı on beş nefer haydûd yatağı ve iki nefer kâtil ve üç nefer şâkiler ve üç nefer mîrî esirler herkangınızın taht-ı kazâsına varub dâhil olur ise giceleri bekleddirüb ve gider olduklarında yanlarına müstevfî adamlar koşub hifz iderek birbirinize ırsâl ve mahall-i me'mûra ırsâl eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

Rodoscuk Nâibi ve Tekfurdağı'nda olan Yeniçeri Zâbitine hüküm ki
 Yedi nefer haydûd eşkiyâsına on beş nefer haydûd yatağı ve iki nefer kâtil ve üç
 nefer şâki ve üç nefer mîri esirler Tekfurdağı'na vardukda mezbûr sefîneye vaz' ve
 Sultâniye Kal'ası dizdârı Mustafa'ya ırsâl oluna deyü yazıldı.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

97-a

Mezkûrlar kuttâ-i tarîk eşkiyâsından ve ba'zları dahî kâtil oldukları sâbit ve hüccet
 olunmakla ümerâ-i deryâdan Abdurrahman Paşa'nın sefînesinde kürek çekmek üzere vaz'
 ve kâtiller müebbed ve şâkileri ıslâh-ı nefş idince fermân olunmuşlardır.

(İtlak olunmuşdur.

Fî Evâsit-i Rebiüllâhir sene 1109

İbrahim Hacı Ahmed sârik ve kuttâ-i tarîk olduğuna hüccet vardır)

(Mezkûr itlak olunmuşdur.

Fî Evâsit-i Rebîulevvel sene 1109

Mustafa bin Halil mezkûr dâimâ şekâvet üzere olmayla ıslâh-ı nefş idinceye
 Mehmed bin Hüseyin kendi ikrâriyla sârik ve kuttâ-i tarîkdir
 Refiki Tonya Ahmed Kîbtî sârik olduğunu ikrâr eylemişdir.
 Sâlih bin Mustafa mezkûr ağasını katl eylemişdir müebbed küreğe fermân
 olunmuşdur.

Yovan zîmmî mesfûr câriye apartmakla ıslâh-ı nefş idince küreğe fermân
 olunmuşdur.)

(İtlak olunmuşdur.

Fî Evâhir-i Cemâziyülevvel 1109

Yovan gulâmî zîmmî ağası Hüseyini katletmekle müebbet küreğe
 Ahmed Kîbtî mezkûr ordudan gelen yankesici ve sârik Kîbtîdir)

Sah Neferan yalnız 8 sekiz neferdir.

Zikr olunan Sekiz neferin iki nefer kâtil müebbed kürek çekmek ve altı nefer şâkileri dahî ıslâh-ı nefş idince mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin sefinesinde kürek çekmek üzere fermân olunmuşdur.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

98

Tokad Nâibi'ne hüküm ki

Medîne-i Tokad'da sâkin ahâli-yi zimmet re'âyâ tâifesi arz-ı hâl idüb mesfûrlar ehl-i İslâma mahsus olan libâsda olmayub kadimden ehl-i zimmet re'âyâ tâifesine mahsus giye geldikleri kisve ile iktisâb ide gelmişler iken ba'zı ehl-i örf tâifesine mücerred celb-i mâl içün hilâf-ı şer'-i şerîf kisvelerine müdâhale idüb te'addî eyledüklerini bildirüb kadimden ehl-i zimmete mahsus olub giye geldikleri kisvelerine müdâhale olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledükleri ecilden ehl-i İslâma mahsus olan kisveyi giymeyüb ehl-i zimmete mahsus kisvelerin giydiklerinde sonra âher bahâne sebebiyle hilâf-ı şer'-i şerîf rencide olunmamak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

99

Rodoscuk Nâibine ve Yeniçeri Zâbiti Haseki Abdi zîde mecduhû ile â'yân-ı vilâyet ve saîr iş erlerine hüküm ki

Kasaba-yı mezbürenin erbâb-ı hîrefî zîde kıdvetuhû kimesneler olmağla beynlerine narh cârî olmayub nân ve lahîmlerini murâd eyledükleri üzere furûhat ve ahâli-yi fukarâya gadr ve muzâyaka virdikleri istimâ' olunmağla siz ki mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûr ihmâl ve tekâsülüñüz haml olunub îtâya müstehak olmuşsuzdur imdi hâliyâ Mahmiyye-i Edirne'de cârî olan narh üzere doksan dirhem itmek bir akçeye ve seksen dirhem nân-ı has bir akçeye ve lahm-i ganemin vakiyyesi dörder pâreye ve lahm-i keçinin bir vakiyyesi üç buçuk pâreye ve lahm-i bakarın vakiyyesi iki pâreye olmak üzere furuht ittirüb fîmâba'd Mahrûse-i Edirne'de cârî olan narh üzere 'amel ve vaz'-ı müzâyaka ile nizâm virmeye ihtiyâm eyleyüb kasaba-yı mezbûr ahâlisi beynlerinde dellâl-ı nidâ ve cümleye i'lâm ve iş'âr eyleyüb vech-i meşrûh üzere narh icrâ ittirüb kimesneye te'addî ve tecâvüz ve narhdan ziyâdeye bey-i şirâya ruhsat virmenizden be-gâyet itirâz olunub şöyle ki bundan

90

sonra narh-ı mezbûrun icrâsında ihmâl mesâhileniz zâhir olduğu istimâ' olunur ise mu'âkib olmanız emr-i mukarrerdir âna göre basîret ve intibâh üzere hareket ve bu bahâne ile tam'-ı hâm ve celb-i mâl ve hilâf-ı şer' cevr ve te'addîden ihtarâz eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

99-a

Cerb-i Kefe'den olub Bosna'da dîl olmak üzere gelen mîrî esirlerdir.

Dirağçalı veledi Elina müebbed küreğe

Vako veledi İstaş bu dahî müebbed küreğe

Simon veledi Temes Azaktan dîl olmak üzere ordudan gelmiş müebbed küreğe

Neferan 3 yalnız üç neferdir

Zîkr olunan üç nefer mîrî esirlerden olmağla emâneten Memi Paşazâde Abdurrahman Paşa'nın sefnesinde kürek çekmek üzere vaz' olunmuşdur.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

100

Sultâniye Kal'ası Mustafa zîde hifzuhûya hüküm ki

Yedi nefer haydûd eşkiyâsı ve on beş nefer haydûd yatağı ve iki nefer kâtil ve altı nefer şâkiler ve üç nefer mîrî esirler ümerâ-i deryâdan Memi Paşazâde Abdurrahman dâme ikbâlehûnün sefnesinde kürek çekmek üzere fermânım olub ırsâl olunmağla sen ki dizdâr-ı merkûmsun vardukta mîr-i mîrânı mûmâ-ileyhe ol tarafta karîb mahallinde ise kendîye teslîm ve müddet-i mihri meks iktizâ eylediği halde i'timâd olunacak Mısır firkatesi ve yahud Zagra şayı'asına vaz' ve bir gün mukaddem Sakız Kal'asına ırsâl ve anda hifz olunub mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe geldikde teslîm oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Safer sene 1109

Edirne Bostancı başısına ve Monlasına hüküm ki

Ferecik sâkinelerinden Afife nâm hâtun gelüb bundan akdem bunun kızı (...) nâm hâtun ile câriyelerin yakarak katlı iden eşkiyâlardan mazanna olanların bir kaçını mahbûs olub sâirler dahî cümlesinden olub sen ki Mevlâna-yı mezkûrsun tarafından bir mu'temed-i aleyh kimesneyi müvellâ ta'yîn ve bostancı başı tarafından dahî bir usta ta'yîn olunub mübâşir ma'rifiyle mazannaları ahz ve iş erleri zuhûra getirmek için hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzere hüküm yazıldı.

Fî Evâil-i Rebîulevvel sene 1109

(Mezkûr itlak olunmuşdur.

Fî Evâil-i Rebîulevvel sene 1109)

Sultâniye Kal'ası Dizdârına hüküm ki

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in (Çağlayık ?) Kadısı Nâibine Ahmed zîde ilmehû mektûb gönderüb (Çağlayık ?) Kazâsına tâbi' Cisr-i Cedîd nâm karyede Mehmed meclis-i şer'e varub yine karye-i mezbûreden Kara Mustafa nâm şâki Moklana tâbi' şâkileri başına cem' ve bunun menziline girüb ehl-i iyâline fi'l-i şeni' kasdin eyledüklerinden gayri akçe ve eşyâsının garet itmeleriyle bundan akdem emr-i şerîfimle murâfa'a-i şer' olunmaklarından mezbûr Kara Mustafa'nın kaydı zâhir ve taraf-ı şer'den hüccet-i şer'eye virilib mezbûr Kara Mustafa ahz olundukda ol hüccet-i şer'eye inâyet oldu deyü şart itmekle mahallinde teftîş olundukta merkûmun sû-i hâline kazâ-yı mezbûreye 'ulemâ ve sülehâ ve sâir kapusuna şehâdet eyledüklerin arz itmeğin sen ki dizdâr-ı merkûmsun şâki-yı mezbûrun şekâveti zâhir sâ'i bi'l-fesâd olmağın islâh-ı nefş idince kal'a-yı mezbûrede kal'a-bend ve fermân sâdir olmadıkça itlak olunmaya deyü yazıldı.

Fî Evâil-i Rebîulevvel sene 1109

Karinâbad Kadısına hüküm ki

Haydûd eşkiyâsından ol tarafta ahz olunan (...) nâm zimmî kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihzâr oluna deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîulevvel sene 1109

Edirne Bostancı başısına ve Zağra-yı Atık Kadısına hüküm ki

Zağra-yı Atık Kadısı mektûb gönderüb Zağra-yı Atık Kazâsı ve kurâlarında sâkin meclis-i şer'e varub kasaba ve kurâların etrâfında leyl-ü nehârdâ piyâde ve süvâri kuttâ-i tarîk eşkiyâlarından ebnâ-yı sebîlin yolları kat' ve yolcuları hayvanları sırka idüb taraf-i 'aliyyede ta'yîn olunan mübâşirler ele getürmeyüb ve teftîş ve tefahhus olundukta âher kazâlara firâr ve âcilen hakkı mümkün olmamağla ahâli-yi kazâ fesâdlarından emîn olmamağla hadîka-yı hassa ustalarından kazâ-yı mezbûrede sâkin Hüseyin usta husûs-ı mezbûra mübâşir ta'yîn ve ma'rifet-i şer'le mezbûrlar ahz ve üzerlerine sübût bulan mevaddî ile haklarından gelinmek üzere el-hâsılı arz itmeğin sen ki bostancı başı mûmâ-ileyhsin vech-i meşrûh üzere arz eyleyesiz deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîulevvâl sene 1109

Edirne'den âsitâne-i sa'âdetime varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Umûr-ı mühimme ile âsitâne-i sa'âdetime ırsâl olunan sekiz nefer adamlar herkanginizin taht-ı kazâsına varub dâhil olur ise sekiz nefer adama sekizer iş bargiri görür gibi sür'at ve istî'câl ile emîn ve sâlim birbirinize ırsâl ve ber-vech-i ta'cîl mahall-i memûra ırsâl eyleyüb menzillerde olan bargirleri yokdur deyü avn ve nasrinla ihtirâz olunub yerlüden yarar ve tuvana bargılar tedârik olunub ücret mütâbelesinde ihmâz olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîulevvâl sene 1109

Bir süreli dahî vech-i meşrûh üzere yalnız bir nefer için Edirne'den İstanbul'a varınca yazıldı.

Fî Evâil-i Rebîulevvâl sene 1109

107

Bozcaada Kal'ası Dizdârına hüküm ki

İsmail nâm yeniçeri dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüb bundan akdem bu bir cürüm ile ahz ve Bozcaada Kal'asında kal'a-bend olunub otuz iki nefer mahbûs olub ıslâh-ı nefş itmekle itlak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzerine itlak olunmak üzere yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebiülevvel sene 1109

108

İstanbul kaymakamı Vezîr İbrâhim Paşa'ya ve Âsitânedede Defterdâr Vekili Ahmed dâme 'uluvvuhûya hüküm ki

Vezîr-i âzam-ı sâbık Mehmed Paşa ve sâbık Anadolu vâlisi ve Mîsîrlîzâde Vezîr İbrahim Paşa ve sâbîkan Adana Vâlisi Vezîr Fazlı Paşa ve Yeniçeri ağası Mahmud Paşa Diyarbekir Beğlerbeği İbrahim Paşa ve Mevlûd Mehmed Paşa ve Rûm-ili Beğlerbeği Cafer Paşa ve Meşâyihzâde Hasan Paşa ve Ankaralı Ali Paşa ve Kul Kethûdâsı ve Cebeci Paşa'nın İstanbul'da olan hânelerini mühürleyüb içlerinde mevcûd bulunan nükûd ve saîr emvâl ve erzâk ve eşyâyi darb-ı ma'rifet-i şer' ile tahrîr ve defter olunub memhûren defterinin bir sûreti ordû-yı hümâyûnuma ırsâl eylemeniz bâbida fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâil-i Rebiülevvel sene 1109

108-a

Bâlâda zikr olduğu üzere Edirne'den âsitâneye beş nefere beş menzil hükmü için vech-i meşrûh üzere yazıldı.

Fî Evâil-i Rebiülevvel sene 1109

109

Niğde Kadisına ve Konya Nâibine hüküm ki

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osman zîde kadruhû dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüb bu Niğde Kazâsı sâkinlerinden olub kendi hâlinde ve kimesneye şer'an vireceği yoğiken Niğde sâkinlerinden Kara Mustafa nâm ki hevâsına tâbi' bir kaç nefer şerîrlерle

yen-dil virmesinde alacağımız var deyü Adana'ya nakl olunması için hilâf-ı inhâ emr-i şerîfim ihrâc ittirmenizde ve bu bâb'da hüccet-i şer'iyyesi olduğunu bildirüb mezbûr Niğde'de kendi hânesinde sâkin olub ıtlak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin sen ki Konya Nâibi Mevlâna-yı mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûra müeyyed olub şer'le ahvallerin görüb tesebbüt bulan hakları alub birbiriniz hânesinde kendi hâlinde oturmak üzere ıtlak olunmak için yazıldı.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

110

Edine'den âsitâne-i sa'âdetime varınca yol üzerinde vâki' olan kadılar ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Rûm-ili Beğlerbeğliği pâyesiyle dergâh-ı mu'allâm kapucular kethûdâsı olan Hasan Paşa dâmet me'âlihû umûr-ı mühimme ile âsitâne-i sa'âdetime varınca yirmi nefer adamlarıyla bargır virilüb emîn ve sâlim birbirinize ırsâl ve ber-vech-i ta'cîl mahall-i me'mûre ırsâl eyleyüb neferilerden ulak bargırı yokdur deyü ücret talebinden ihrâz oluna deyü yol hükmü yazıldı.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

111

Anadolu'da tahrîre me'mûr olan Vezîr Osman Paşa Bursa Kadısına ve Manyas Nâibine hüküm ki

Vezîr-i âzam-ı sâbık Mehmed Paşa'nın karîndaşı İbrâhim'in emvâl ve erzâk ve eşyâsı tahrîr-i defter olunmak üzere ordû-yı hümâyûn tarafından fermân-ı 'âlişânım sâdir olub Edirne'den nesnesi zuhûr itmeyüb ekser eşyâ ve nükûdu Bursa'da kaynatası (...) nâm kimesne ile Manyas Kazâsında vâki' çiftlik kethûdâsı Köse Mahmud olduğu (?) istimâ' olunmağla sen ki vezîr-i müşârun-ileyh ve Mevlâna-yı mûmâ-ileyhumâsuz mezbûrları ahz ve habs ve hânelerini mühürleyüb gerek mezbûr İbrahim'in ve gerek kaynatası çiftlik kethûdâsı merkûm Köse Mahmud'un ism-i malî ıtlak olunur her neleri var ise ma'rifet-i şer'le tefahhus ve rüsûmları ve sıhhati üzere defter ve defterinin bir sûreti der-i devlet-medârima ırsâl eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

112

Keşan Nâibine hüküm ki

Hâliyâ sefer-i hümâyûnumda şehîden fevt olan Adana Vâlisi Vezîr Fazlı Paşa mukaddemâ ordu-yı hümâyûnuma gider iken Keşan kazâsına uğrayub kendisine mahsus atalarınla bir kaç re's atların ve ba'zı eşyâsı Keşan Voyvodasına ve kazâ-yı mezbûrede Ömer Ağa dimekle ma'rûf kimesnelerin yanlarında emânet vaz' idüb âsitânem olunmağla kemâl-i tekayyûd ve ihtimâm ile takrîz müteveffâ-yı müşârun-ileyhin emânet vaz' eylediği atların ve fereslerin sâir eşyâ-yı mezbûrların tahsîl ve kendilerin ahz ve hânelerde eşyâ zuhûr ider ise ma'rifet-i şer'le mühürlenüb kendilerin zîr olunan atları ve eşyâlarıyla Edirne'ye iihzâr ve ırsâl eylemek bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâsit-ı Rebiûlevvel sene 1109

113

Seddü'l-bahîr Kal'ası Dizdârına hüküm ki

Bundan akdem dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden on bir nefer yeniçeri me'mûr oldukları sefer-i hümâyûnuma gitmeyüb Edirne'de ihtikâr üzere iken ahz ve ıslâh-ı nefş idince kal'a-yı merkûmede kal'a-bend olunmaları fermânım olub ıslâh-ı nefş eyledüler deyü Rûm-ili Beğlerbegliği payesiyle Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mehmed Paşa dâmet me'âlihûya iltimâs itmeğin imdi mezbûrlar ıslâh-ı nefşitmeleriyle ba'de'l-yevm hânelerde edepleriyle oturmak şartıyla vech-i meşrûh üzere ıtlak olunmaları için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Rebiûlevvel sene 1109

114

Seddü'l-bahîr Kal'ası Dizdârlarına hüküm ki

Şer' (?) gelüb bundan akdem bunun oğlu Seyyid Mehmedin elinde sahte emir berevât ve ruûs bulunmağla mezbûr Seyyid Mehmed ve refiki Mustafa kal'a-yı mezbûrede kal'a-bend olunmaları fermânım olub hâlen mezbûr Seyyid ve refiki Mustafa ıslâh-ı nefşitmekle cürümeli afv ve ıtlak oluna deyü yazıldı.

Fî Evâsit-ı Rebiûlevvel sene 1109

Yanbolu Kadısına hüküm ki

Hemşiren Hadice Sultan dâmet ismetühânın kethüdâları Mustafa zîde mecduhûya gelüb müşârun-ileyhin haslarından kazâ-yı mezbûreye tâbi' mirâlem Bursa dimekle ma'rûf mezra'-ı kadîmeden zira'at ve irâsetiniz olub ösr ve resmin dahî merkûm tarafından eline gelüb hassında sağır mezra'a toprağına Türkmen tâifesinden otuz kırk nefer mikdârı Türkmenler evleriyle konub tavarların ra'y-i ve korucularını katl idüb ahâlisinin zirâ'tlerine mâni' olub mahsûlüne gadr olunmağla mezbûrlar hass-ı merkûm toprağından ihrâc olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle vech-i meşrûh üzere yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

Rûsikesri Kadısına hüküm ki

Hemşiren Hadice Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa zîde mecduhû gelüb müşârun-ileyhin haslarından kazâ-yı mezbûreye tâbi' Kayalı nâm karye toprağında Hass-ı Kîbtîyân tâifesinden otuz kırk nefer mikdârı Kîbtîler çadırlarıyla konub merkebler yayub tavarların hass-ı merkûmun toprağının ra'y-i ve ahâlisini zira'atten meng idüb hass-ı merkûmu külli gadr ve karye ahâlisinin te'addî ve perâkende olmalarına ba'is ve her vechle zararları olmağla mezbûrlar hass-ı merkûmun toprağından iclâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle vech-i meşrûh üzere yazıldı.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

Rodosçuk Nâibine ve kazâ-yı mezbûrede Yeniçeri Zâbiti (...) zîde mecduhûya hüküm ki

Sen ki nâib-i mezkûrsun Rodosçuk Zâbiti olan Hüseyin meclis-i şer'e varub bu kendi hâlinde iken bin yüz dokuz senesinde medîne-i mezbûre sâkinlerinden Bîçakçıoğlu dimekle ma'rûf Mustafa nâm yeniçeri beyne'l-işâ sekranen bunun sâkin olduğu menzili dühûl ve üzerine hûcûm ve zinâ iffetîyle dîn-i îmânına şetm eyledügün mezbûr Mustafa

ikrâr ve i'tirâf itmekle vâki' habs hükm-i hümâyûnum ricâsına olunmasıyla arz itmeğin mezbûr Mustafa ma'rifiyle habs ve şer'an lâzım gelen icrâ olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

118

Kıbrıs Beğlerbeği Bahri Mehmed Paşa'ya ve Lefkoşa Monasına hüküm ki
Sâbikan Ohr-i Patriği Fargoriyos sâbikan Selânîk Metropoliti Matyos nâm râhibler
dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüb bunlar Edirne'den kendi hallerinde oturub hizmet
başı ile geçünüb kimesneye vaz' ve kayıdları olmayub ve üzerlerine şer'an bir nesne sâbit
olmuş değil iken İstanbul Patriği Mamardos Patrikligi mâlikâne oluruz dimîssüz ol-vechle
ihtilâle bais olundugunuz deyü arz ve hilâf-ı inhâ ile Kıbrıs Cezîresine nefy ittirtüb ziyâde
gadr ve habs eyledügün bildirüb hallerine merhameten itlak olunmaları bâbında emr-i
şerîfîme ricâ eyledikleri ecilden sen ki mîmîrân-ı mûmâ-ileyh ve Mevlâna-yı mûmâ-
ileyhsin mezbûrân râhibleri cezîre-i mezbüreden itlak eylemeniz bâbında fermân-ı
'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâsit-ı Rebîulevvel sene 1109

119

Mora Serdârina hüküm ki
Kıdvetü'l-akrân ve'l-hükkâm İzdin Kadısı Ali zîde fazluhû dergâh-ı mu'allâma arz
ve ahâlisi muhzır gönderüb Mora eşkiyâlarından Kâsim Kuhmerdoli ve Acadutrahuli diğer
Acidodor ve Derkamış ve Doli Ramo ve Todori Hasan ve nefatlu oğlu Ali ve diğer Ali ve
Çolak Alekol nâm şâkiler civâr karyede tâbi' nice eşkiyâ ile dâimâ katl-i şekâvet ve katl-i
nûfûs ve ahz-ı emvâl ve garet ve oğlan çekdiklerinden mâ'adâ karye-yi mezbûre
sâkinlerinden Abdülbâki oğlu Mehmed nâm kimesnenin evini basub cümle emvâl ve
erzâkı nehb ve garet eyledüklerinden sonra mezbûrlar nice def'a şer'e da'vet ve atlı ile
zâbitler tarafından adamlar ta'yîn olunub ahz ve şer'e getürürler iken mezbûr şâkilerin
muinleri âlet-i harb ile zâbitleri yedinden tahlîs ve şer'-i şerîfimin âdem-i iclâsına merbût
ve leyî ü nehâr âlet-i harb ile çarşuda ve bazarda fesâd ve şekâvet ve etrâf-ı eknâfta kuttâ-i
tarîk ve dâimîn fesâdlarla hâliyâ olmalarıyla mezbûrların fesâdları üzerlerinden def' ve ref'.
olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virmek ricâsına arz ve muhzır itmeleriyle sen vezîr-i

müşârun-ileyhsin zikr olunan on iki nefer şâkiler Eğriboz Kal'asına kal'a-bend itmeniz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdir olmuşdur.

Fî Evâhir-i Rebîulevvel sene 1109

120

Edirne'den Karaferye'ye varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara hüküm ki Karaferye Kadısı Mevlâna Mehmed arz-ı hâl idüb muvakkaten Karaferye Kadısı olub hâlâ ve Keraferye olmağla mûmâ-ileyhâ herkanginizin taht-ı kazâsına varub dâhil olur ise mahâl ve münâsib olan yerlere kondurub emîn ve sâlim birbirinize ırsâl oluna deyü vaz' üzere yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Rebîulevvel sene 1109

121

Edirne'den Bosna serhaddinde vâki' Kamangrad Ma'den-i Atîk ve (?) ve Tofa Kal'alarına varınca yol üzerine vâki' olan kadılar ve yenicileri serdârlarına ve kal'a dizdârlarına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Kal'a-yı mezbûre neferâtlarının mevâcibleri havâle olunan mahallerde tâhsîl olunub taraflarında vekilleri İbrahim zîde kadruhû ile ırsâl olunmağla herkanginizin taht-ı kazâsına varub dâhil olurlarsa mahâl ve münâsib olan yere kondurub bekçileri bekleddirüb ve gider olduklarında yanına müstevfi adamlar koşub emîn ve sâlim birbirinize ırsâl eyleyesiz deyü vusûl üzere yol hükmü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Rebîulevvel sene 1109

121-a

Ümerâ-i deryâdan Abdurrahman Paşa'nın sefenesinde ıslâh-ı nefş idince kürek çekmek üzere fermân olunmuşlardır

Mustafa veledi Temur Kîftî

Ali veledi Mısır Kîftî

Mustafa veledi Zeher Kîftî

Ahmed Veledi Mahmud Kîftî

Neferan 4 yalnız dörd neferdir

Zikr olunan dörd nefer Kîftîler sârikler olduğu hüccet olunmağla ıslâh-ı nefş idince ümerâ-i deryâdan Memi Paşazâde mûmâ-ileyh Abdurrahman dâme ikbâlehûnün

sefinesinde kürek çeküb itlakları için fermân sâdir olmadıkça itlak olunmamak üzere yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîulevvel sene 1109

121-b

Zîr olunan haydûdlar ve yatakları ve kâtiller ve Kîbtî-i sârikler ümerâ-i deryâdan Abdurrahman Paşa'nın sefinesinde kürek çekmek üzere fermân olunmuşdur.

Ermeniyan veledi Nikol haydûddur

Niko İnce Kara haydûd

Dimitri veledi yatakdir

Savo veledi Metro yatakdir

Mezbûr altı nefer haydûd ile Hezârgrad Kazâsına tâbi' Murad Helvacılar nâm karyede Muslu Mehmed hânesini basub kendin ve zevcesi katl ittiği hüccet olunmuşdur.

Kırım Hânı Müslüm Giray Hân'ın iłtimâsiyla Edirne'de ihzâr için yazıldı.

Kara Ali hüccet ile kâtildir

Fî Evâhir-i Rebîülâhir sene 1109

Hasköy Kazâsına tâbi' Mankulu nâm karyede papazın hânesini yakub zevcesin ihrâk-ı binnâr ve hizmetkârların mecrûh eyledüğü ikrâr eylemişdir.

Mitro veledi İstepan

Eflaklı Yovan sârikdir

Diger Eflaklı Yovan sârikdir

Şarman veledi Vasil Eflaklı sârikdir

Küçük Ali'nin Kölesi Şâhin sâriklere kılavuzdur

Sinan veledi Hacı Kîbtî olub kâtildir

Hüseyin veledi Mustafa Kîbtî kâtildir

Ali veledi Mustafa Kîbtî kâtildir

Bayram veledi Ahmed Kîbtî kâtildir

Neferen 15 yalnız on beş neferdir

Sah   Sah   Sah

Zikr olunan on beş nefer haydûd yatağı ve kâtiller ve sârikler ümerâ-i deryâda Memi Paşa zâde mûmâ-ileyh Abdurrahman dâme ikbâlehûnün sefinesinde müebbed kürek çekmeleri için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebiü'lâhir sene 1109

122

Mihaliç Nâibine ve Mihaliç Hassı Zâbiti Ahmed zîde kadruhûya hüküm ki Edirne'de sadâret-i uzmâ kâim-i makâm Hasan Paşa'nın Bakkal Tanaş nâm zimmîye üç kese akçe deyn-i olmayla Mutasarrif Mihaliç Hassı malından havâle ve mezbûr zimmî havâleyi kabûl itmekle sen ki voyvoda-i mezkûrsun zimmetinde olan has malından havâle olunan üç kese akçeye zimmî mübâşir ta'yîn olunan Halil zîde kadruhû ma'rifiyle teslîm eyleyüb teallûl ve inad eyleyüb tekâsûlün zuhûr iderse ihmâz olunmanız emr-i mukarrerdir âna göre tekayyûd ve ihmâm ve edâ eylemek bâbında fermân-ı 'âli şânum sâdir olmuşdur buyurdum ki.

Fî Evâhir-i Rebiülevvel sene 1109

123

Baba-yı Atîk Kadısına ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki Baba-yı Atîk Kazâsında vâki' sâbikan Kurşunlu Han'ın hancısı Küçük Hasan'ın karîndaşı Hasan ve refiki Mehmed nâm şâkiler sârikler olub Edirne'de aşub sirka itmeleriyle refikleri İbrâhim ahz olunub ve mezbûr şâkiler ol tarafa firâr ve grybet eyledüklerini haber virmekle ta'yîn olunan mübâşir ma'rifiyle mezbûrlar ahz ve kayd u bend ile Divân-ı Edirne'ye ihmâz için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebiü'lâhir sene 1109

124

Edirne'den Tekfurdağı'na varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Ümerâ-i deryâdan Memi Paşazâde Abdurrahman Paşa dâme ikbâlehûnün sefinesinde kürek çekmek üzere ırsâl olunan on dokuz nefer haydûd ve haydûd yatağı ve kâtiller ve sârikler herkangınızın taht-ı kazâsına varub dâhil olur ise bekçileri bekleddirüb

ve gider oldukda yanlarına müstevfi adamlar ta'yîn idüb hifz iderek emîn ve sâlim birbirinize ırsâl ve ber-vech-i ta'cîl mahall-i me'mûra ırsâl eyleyesiz deyü yol hükmü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîülâhir sene 1109

125

Rodoscuk Nâibine ve â'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki

Ümerâ-i deryâdan Memi Paşazâde Abdurrahman dâme ikbâlehûnün sefinesinde kürek çekmek üzere ırsâl olunan on dokuz nefer mücrimleri varduklarında bir sefineye vaz' ve yanlarına kifâyet mikdârı adamlar koşub emîn ve sâlim Sultâniye Kal'ası Dizzârı Mustafa'ya teslîm ve teslîminize mühürlü temessük alub der-i devlet-medârima ırsâl eyleyesiz deyü yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîülâhir sene 1109

126

Sultâniye Kal'ası Dizzârı Mustafa zîde hifzuhûya hüküm ki

Ümerâ-i deryâdan Memi Paşazâde Abdurrahman Paşa'nın sefinesinde kürek çekmek üzere ırsâl olunan on dokuz nefer mücrimler Sultâniye Kal'asına varduklarında alub hifz idüb ve ber-münâsib üzere sefineye vaz' ve yanlarına mu'temedün-'aleyh kifâyet mikdârı adamlar ta'yîn ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe ırsâl ve teslîm ve teslîminize mühürlü temessük alub der-i devlet-medârima göndermek bâbında fermân-ı 'âlişânim sâdir olmuşdur.

Fî Evâil-i Rebîülâhir sene 1109

127

Sakız Kal'ası Dizzârına hüküm ki

Muvakkaten Rodos Kadısı Mevlâna Mehmed zîde fazluhû arz-ı hâl gönderüb Rodos Kal'ası neferâtından dörd beş eşîrrâ Abdurrahman kapudan dimekle ma'rûf kimesnenin hevâsına tâbi' olduğu için sen zemân kazânın neferâtından zulmen akçesin almışsin ve neferâta âit olan avâidlerine vaz' olmuşsuz deyü bilâ emr-i şerîfim üzere şer'an bir nesne temin olundu Rodos Kal'asında habs ba'dehû yine habs ile Sakız Kal'asına

götürüb Sakız Kal'asında habs olunmağla sen ki dizdâr-ı Mevlâna-yı mezkûr ile şer'an maudesi olanlar ile Edirne'de murâfa'a-i şer' olmak için Mevlâna-yı mezkûru Edirne'ye iihzâr olunmak üzere itlak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzere yazılmışdır.

Fî Evâil-i Rebîülâhir sene 1109

IV. BÖLÜM

١٤

رسکنها رسکلر تو اوندی

معنی کند که از این مردمانه سعفان کار عذری اصحاب را از این بیویت برخورد نمایند

امتنانات از دنی و که روی تراجم پیشنهادی اتفاق خصوصی ممکن از بیان کنند

مباسته داروی هر نظام در دلایلی که باعث این معتقد شده خواسته عذر و محض

نخود این راهی معلوم است این بیویت بعضی وافع اولان احکام و مسلط دارند و معاشرانی نفسم

کند لر بیویت کتابه دیر بیکه اول مقوله کاغذانه ای بیویت کاغذی خواسته دارد
فی سیمینه

هذه قبور مستملة على الأحكام الامور المهمة في زمان قائم معاصر ادنه
الخross له حضرت جن ياشا وفي ايان رئيس الكتاب حضرت
يسفانيه طال بقاهما الواقع في اواخر العصر
شمار وعمران والفق

۱ \ انتقام دشمن و زلزله - برخیزندگان

لشیعی باز مطهی بیانگر عالمگیر نسیه سید محمدزاده نویسنده کتاب زریح مذکور در حقیقت حینه فتوح و حکایت پیغمبر
و بنی‌الله مربوط به لعله وزیر رفیق قصیر صلطان ادیلمه غیره از افلاک دیگر نیست بلطفه تقدیر کاربردی درین هنریه کتاب نسبت
لشیعی اطیف نهادن شنید و غیره دریلی و دیلیه آفرینش کرد که باید بود پیش از این کتاب

۲) دیگر فایده از این است که لغتگاه نسبت به مفهومیت این اصطلاحات بسیار کمتر است و این امر باعث می شود که در اینجا مفهومیت این اصطلاحات را بسیار ساده و آسان تر بگیریم.

۴) اورن وله سبیله ولرین بول لسته لسنه قیمه دزمندله لوئینه نج کرته و دوکلخه رضیم ولغه ایشه بندیه
لئینه درین مکار

لبعده، مکد عجیز و دو فوج هنرمانه شترکن لیلیه و دو فوج هنرمانه کنگن لافر، مکد کنگن حمله و صرس منقوص نایاب از این روز غم زیر
سوزه هنرمانه مادر لیسه کنگن که منفرد هنرمانه و بخوبی کجه از دله هنرمانه از روحیه هنرمانه منفع و مفاسی لهدیه بعیت و دسته هنرمانه کی طلاقی علیکی و ده بقیه
طلاقی روانی هنرمانه کلیزین گروه لذیز چاپل تخفی و کلریز امنه و بی بانی دیگر لعنی دکوه طعن جالگه هنرمانه و سیت زن لیسه فریان مادر لیی
دری ببر تکنه از انده در دل فریان دینه هنرمانه مادر در دلین خشیده بخن لایه دله خود ببر لافت از تبریزه لغیع لفته کلیزی
نیزه را رسته ولعیده سبیر دلیسته از بیزیز بو لامور هنرمانه نزل بعده قیاس ایتیر از اینه کنگن لامونه کنگن هنرمانه مادر لیسه طلاقی علیکی و
سال و سواده بیه قنکه هنرمانه کلیه فاعل هنرمانه مازله در لفته رکو و دنیا لکنر ببریں طعن جالگه بین و گل نه مادر لیح
چاپ لعن طعنی دل افریزه، لایه لایه سوریه صدو نزهه لشکرها و بخ اصله دل فتویه عزمه دیور لرمه؛ لدله تکنه فضکه و صره
بر بکنیه صبلکوی مزقیه نشیده راعلیجه و لکه شیخیه دلر لاعلیه لنه سرمه داشتند لید بکجه لده مکنه از روحیه هنرمانه
ملح و میدنیه ملقدنیه لرمه نهار رکنیه معید و بایان لند رکنیه رکنیه هنرمانه بینی جید و لفلمع لیبری بکنیه بکنیه لید لفته
لزمه و بخ قمعیه ولخ و قیزیلید و رسلازه لعدمه هریک و قتل و احتمیه ایبور برا مردانه سه شاهزاده و قتلیه و بخ لعنه
رکنیه بینه فرعه لمشیه پیشتر

٥- در فنازرسی حسنه ای و کلیه این تکمیل را طبق داده های معتبر در تحقیق این مطالعه انجام داده اند و نتایج آنها تغییراتی ایجاد نموده اند که این بینی و قدر متابله ای داشته اند.

میخ سازی هایه نهاد ترور مدعی و نادرتیه دسته و زرایه خفجع بید میان کلیع والعلیه همینه لیسه نوادره هنوز هنوزه
دسته هایه بیش از پیش لید طلاق که طلاقه هایه هبته طیعه در و دار جنیه هایه همینه قدر نهاده بید میان
بیوی هایه و فیضیه بیز بیز تیرجه لایه راکنه در شمع لاد و فیله لعیع ده هنوز بید کم و قدره لطفه داشته
لره محمد راهگاه راحله هدکه راکه ترور ختیره تکه هایه و متنیه راهن دهده که و قدره لطفه داشته و خدا
شیعه دار و ویجه هایه هر یکی مشد نهاده لاهن دیده قدره همینه قدره کام لیسه شرکه دین و مسیه هایه و دشیه و خدا و صیغه و خدا و دین
اره مصلحته که لایه دین طبله و کارکه پیه و یکی بیز بیز طبله بیمه تکه فدره لایه دیده هنوزه هنوزه دیگه دادر لهدیگه
شو همینه بیز لید عصره هایه همینه حسن قلچه هایه که بیرون دار و قدره هایه در صیغه راکه همینه دادر لهدیگه لغز حسنه
ولایه و مسیه بیز و فیله لنده در و شکرده عصمه لایه همینه ایکز سمعه هایه رفع بیده و متنیه لایه همینه لایه همینه زی خدیه زی خدیه زی خدیه
لوع خاص سیبی لید و لاف طبله لید ایل عونه فدره لایه دنیاده راکه لوقتیه سر همینه بیز لید عصره که همینه دین
مس عنده در عصره ایل دیقیه لسته لوقتیه بیکله عند جیلاک لصفه لایه همینه غیره لتشیه ملهاه و فدره لایه همینه مزیده
هر یکی ایاعه هایی در حسنه منحظه ولایه کم صراحته دسته هایه لایه ایاعه لایه همینه دینیه هایه همینه

ریز و قصبه های
سبز از خانه بخواهید میشاند و در روزی که شنید طبقه نیز کوکل خود را کشیده باشد
لذت براند و این را میتوانند خوبی داشتند و این را میتوانند خوبی داشتند و این را میتوانند خوبی داشتند
لذت براند و این را میتوانند خوبی داشتند و این را میتوانند خوبی داشتند و این را میتوانند خوبی داشتند
نه لذت براند و این را میتوانند خوبی داشتند

کلینیک نیز میگردید (۸) کلینیک نیز میگردید که یا کوئندرس و یا خانه خانه های دار و مکان ساز را یعنی مقداری از غذای مرضی میشوند. خانه های و رده بینی رفته و پیش از آن و اتفاقاً دکتر مژه زاده میگذرد. این داش خود را بسیار باقی نگذارد و موقعاً آنرا میگیرند و در آنها میگذرد. لوره، لوره از ترکیبی از چند بخش

رور نسلکتیون مکار
اقفار لاملاص و المفیرین بینر و الاصماع نهدوت رفقان سلطیح نهایی بدره لهجه عدالت دلخ غوره فهمی نوچنگل مترشوره لوقان
سلیمانی مشع و لقق نسده و علاوه از زن بیدری منتشر لرقان خیرین و کهربایی حضرت زن استاد لمهوره قصده دوزان نعمتمند
لسته اولین لنسه بزره لاقع ملکا زند و هجده بیوه لهجه مسنه او در پرشیخ دربریوس و دربریوس و هرسه بیلهه بکنر لاهن زنده
از سه اولشان کنک مذکون موبایلکن خوط بهمه سه شمشاد من در محمد زن یکنهاه بدر لوقان عویشه مشع نسده و عذرخ منتشه
روز و روز دیگر کنکهه لندینه از مردمی دربریوس بداره بدار و فرهینه نسده اوشیهی لغزو و فیری حسنه لیدیه بدر و هری لطفه
مرد محظیه طبیعه دارم خنچه منتشر لوقان و لمیه تیخ بخوبه هندر بیهی عویشه مشع ملده و ملع منتشه لوقان و کیمه
حضرت زنکهه لوقانه دوزان بدر لوقانه قطعه سلطنه لهان قمی محشیه بکنک

۱۲ نیز باید لوزن باره وضدن و سر این خند و (ایم) فتح و ز دارن ملک
بنده لکنوزن (لکن) این خند تا ج (لکن) لکنوزن وزیر را رفع و (لکن) لکنوزن و رفع کج سمعه و فدا من عده که این کنوزن همچو
عفیان لبین من رو این کجا خند صدر این زنگ فصل ملک شنخ لوزن باره وضدن این خند همچو جونه رفع و عفیان لوزن
او لوزن دوزج مکفع رسم رعیت و عذر بر این خند دس از حضرت و سر این خند فتح و وقت می پذیریم و می پذیریم
محض بر زنجه دویجه لعدوه سر خند بزرگ فرد طبقع (او) دکنر و سر خند بزرگ خنجری (اکس
و خور خنجر و خس خنجر و خود (ایم) بزرگ و سرمه بزرگ از زنجه حضرت شاهزاده خدابدیه لشکر بنهان
صمع این خند خنبد ملک و دویجه خور این خند (و من صند شیر لکه خرس لکه ایوس) قدر تله قدر لای و عشور خنجر
رشته و بره از خس مسخر قدره خور این خند خس خود از خرس دخه خس خهد و عشور لکه خرس لکه ایوس مرغوز کله
اصح این خند خس خود خد و خندر لوزن لکنوزن (ایم) فتح شنخ نه لوزن نه خد خس خهد خود لوزن لکنوزن
شروع از صد این خند خس خهد خد و خندر لوزن خد و خندر لوزن (ایم) فتح شنخ نه لوزن نه خد خس خهد خود خندر

مروج لجه نهاده بکیم هر راه مرد میزنه لدو دیگه بخت ولد میزد **کلید**
۱۵) خوشبختی و نیاز خورشید را در روز خود باز کنید. خوشبختی خود را از
آنچه و نزدیکی کنید بخواسته داشته باشد. آنچه که برخواسته باشد
خوشبختی خود را عذر میزند. خوب است که خود را خود خواسته باشند. لعنت خود را خود میزند. میزند
سته دارند. وزرمه فضیحت را فراموشند. این اسلام را بخواهند. این اسلام را بخواهند.
بخاری میزند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند.
لذت را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند.
لذت را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند.
لذت را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند.
لذت را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند. این اوضاع را فراموشند.

لطفه لاینه نقد و وزیر فصل سیزدهم بیان کرد
لعدم مکان دین و دفعه نذر مشکل ایجاد نموده که برخی این دو را ممکن نمی خواهند متصور می کنند اما از قدر تغییرات اینها
سرمهزه و در اندوده و زر آب غلچق قبرهای کنلیع و زارمه قمع و قش بر این طبقه عکس کشیده و فرم عدیه که تهمیل بگاه لده ندارد و من در این
هزار ملکه و ملکه لهریه هم و متفقین لنه لایه سینه در زدن پیش شو فناه نلیپر شکم و راه مسدع فتحه نشدند از بمناسبت این
نمایه لایه سینه و نجایمه در زوب فلسطین هر دو قلعه خیز و فرقه و مکنه و ارالع لایه این عصنا و حلا و موله و هر چند نهضه فتحه
متفقین به فلسطین نیز کیم و مصیبوب لوزه نیز لایه فتوح را در راه کار سرمهزه و شکن لده صوره ای را عیان می کنند و دوست از هر کسی
عینیه مسدع و بفتحه نیکل هر لایه بیرون مکنه و ارالع بنیه فرقه لایه بیرون قریبین مسدع و شکن

۲۹) ریزوفیلیت میانی
فقط، مرند چندین بار که در پذیره نموده بهمین صفتی بگذشت این مرند سرای عغایه نیز پنجه کسر جانشنه لب هر دو فک و این فک خود را در حالت
لذعنه بزره لفظی مرند را در پذیره نموده نزدیکیه همچنانه میگردید از طرف دوین مردوین چشم شد (بنابراین از این مرند لذعنه بزره
زیستگاه فرد این که شروع ایدمی لذعنه کلمه مرند و لذعنه ای این مرند را در پذیره نموده بگذشت) لذعنه

۱۲) و به سینه نیز و لف لبیه بزره دلخیوه میخواهد که این را درین مکان
نموده سینه و بینالله فرند راه دوستی خود را که تردد پس از آن لاید و قدرم را با یافته فصلی و خلاصه لده
فرقتاری فهمه طبع کشنه خورید و این سبک برین این بسیار لذتمند نموده از این روزهای خوبی خود را
امین و بعضی در روح ادویه این فراز، فرز و کادر رفعه لغایتی هست و هرگز نهاد لطفه ممکن و فخری را معرفه
نموده لزمند این که ترتوس عجیب این شرکه لذتمند مولوی است که خداوند رفیع این روز و او مطلع این شفیع است، محب
پیغمبر را دلخیوه عجیب این شرکه لذتمند این شفیع علیه السلام علیه السلام علیه السلام علیه السلام

وَمُعْنَى نَاسِهِ وَمُؤْمِنَةِ مُحَمَّدٍ

24

وَقِيمَتُهُ نَانَةٌ وَوَجْهُهُ مَكْبُرٌ
وَصَدِيقُهُ زَمَرَهُ لِيَقْسِ وَرَكَاهُ سَلْعَى عَضْطَاهُ لِيَرَبِّ وَصَدِيقُهُ زَمَرَهُ حَبْنَى لِيَنْقَبِ طَهُورُ لِيَرَبِّ لِوَجْهِهِ لِصَوْرَهُ لِصَوْرَهُ
وَرَأْزِرَفَرَبِّهِ غَرَبَهُ لِغَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ غَرَبَهُ
وَخَدَهُ (تَلَبِيدَهُ وَصَفْوَهُ خَرَشَهُ فَعِيشَهُ خَفَفَهُ) لِيَلْهَاهُ بَهَهُ مَكْبُرٌ جَهْنَمُ حَادَتَلَبِيدَهُ وَحَمَشَرَوْهُ لِيَنْقَبِهِ لِيَنْقَبِهِ

(25) وباریکر لاینہ لسہ بکاری ریز فرع ۲۵
سترک لایہ فقیدہ خدا لدیں کلیریز نورہ لفظ لایہ فقیدہ خدا و لایہ ترنی لیہ جمکر لکھری خدا پاپر لعیہ بکاری لدی
حستہ ملکیت میٹھی بفع ایضیہ و باریکر وکیلی دیزیج ملکیتی بیٹی دفعہ دیشیں لبٹی لیہ مساوی و بکاری کوئی هریزہ نورہ لفظ سیدو
را لرمیعیم کوئریوں تسلیم لکھشیمیں حلا و بڑیں رامہ صدر و در حبہ هرگز اکشنیم اللہ کہ ستر بولہ وکاریکی بیڑی
ملکہ کلشیں کرو قاتلوں ملکہ و موقوف لایہ وکری مسیو چینی لخنی جلاد کسریہ دعا بر لکھنی خود رایہ اکشنیم سزا خالہ و پیغمہ و دریا
بلصہ لکھنی ترس لایہ فقیدہ خدا و لایہ تاریخ کلشیں جو وقفہ تجزیہ تو قوی و بچہ ملکہ ولاریع لیکوں مقرر و متعہ بکاری لکھنی لعنت
وزیرکش رائیہ بیٹی بیٹی نہتہ ستر خل کھو بھنی و لاروہ رکا بیون دیں وہ صدور لاریت کلھنی سمعہ زندگی لامت رائیہ
یانی و لاروہ ملیہ صورتیہ لدنی حکمہ لیکوں متوکل لالہ فدریخ نعماد و لاری خاطر لکھنی ایم و لاروہ کو شنکه لکھنی لکھنی و زن کلکر خل و خل
عصفیں لاشیار ملیہ و خل و لکھنی صورت بولہ لکھنے بھریہ دلیتہ لبھ کھنے تھصفیں لکھنے دیکھنے بھریہ دلیتہ
لکھنے خل و خل

وَدَرِرَتِ الْأَرْضُ لِيَكُونَ مُنْزَهًا بَعْدَ رَسْدِهِ كَمَا يُبَشِّرُ مَكَانُهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَلَمَّا دَرَأَهُ الْمَوْتُ أَنْجَاهُ مِنْ حَيَاةٍ وَمَرْجَاهُ إِلَى مَوْتٍ

وَهُنَّ أَعْلَمُ بِأَنَّهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

لهم إني أنت عبدي فاجعلني ملائكة في سمواتك (٢٨)

وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنُونَ

33 0:60 110:00 6,00

۳۰) بیرونی مسند در غیره و صدرا
منظر شهر محبت سخا نظر و سرمه زدن. متوجه لوزن لایحه فرمده عازم محمد حله او روز خر لشنه سندمه دار
برل لوزنیه و لایحه لودونه خشم رضه ریدن در مکله و مفهنه تقدیز میزمع لایحه لوزن فرسن نظر و اغفار و دوستی
میر لایحه متوجه رش راهیه لوزن فرن لودونه و کار لایحه و نشانه هر روز دفعه روز نظر میر شهد راهیه لایحه
ضدی فرن: (فقلا کافن لودونه بحر دفعه و فدا در میر لایحه فرن بیده و فرض (غلام) لایحه لایحه بینه لوده
نهاد لایحه و (شیخ) و مج مژده لوزنیه غیر لایحه بیو بجهتی

(31) هست پاکستان میگو
لشتر نہ تباہ و لفظ سوزہ مہرہ نہ در لسیده وزری بی عقلاج دیر مریده کلیع دارول فیض وس ب طبیعہ سکری انجوں ہمیشہ بیع لیے
حصہ کو مدرزا صکھ فروزہ لیریوں طبیعہ حسین ہمیں دیت نہیں لدیدہ قصید و فردا جسمیت خانیز بزرخاء و زمانیز لامتنا
سنور زندگی ریز دس طبیعہ صدیز نہننا لبر مذکور صدم مہنی لہنی لبری سنکہ وزن رکھن اولنڈہ لکھدا لکھ کھن من دیز
کلروہ ربع لہ حض کچور طبیعہ حسین ہمیں دیت نہیں لدیدہ قصید و فردا جہ طبیعہ بزرخاء لاروں اولہیاں لہ ولاریں
ھنپتھہ لختن والہ فیض طبیعہ صدیز نہر فردا سوزہ مہرہ لادی غص کو منہدہ تقدیم نا وہ کیسہ کوکا دنبارہ ھنپتھہ
و کوکا اس ب طبیعہ سکور رکھ کر اٹھوں دیکھ لغد ولہ کوئی نہیں مادر لکھوڑہ سوزہ مہرہ بولیں کوڑہ بیڈ کوڑہ

لکھ دیکھ کر جانہ
کی نئی دنیا لیکھیں
بندوق لے کر ماریں
نکھلنا ہے ملکت
مکھ لے کر ساری روزہ

(33) شنیده افغانستان کی داروں در زمینگان بی خوبیں پھر اسی بر تجیہ لارکھنیں لسہ خبر نہ فرمادا
سر لکھنور دارکھل عوامی حفظ و حکمت لایم لدر و خود و اداروں ناک می فظاً و افق کئے سی ہو جاتا لدر و خود
لدر و خود کا خیر بدلہ میں لفڑا فری فری بدار دکھنے لایم سیچ زوں کیا لیکھنور فوج کشے تاروں دستیا
لکھنور بیع لدی کر لکھنور کا لکھنور کشے تاروں کھجور فلکھا لکھنور ملی صراحتی لسہ خیر بدلہ میں
لکھنور ملکہ فوج کلپنی نا صدر لکھنور و رہ حکمر (تھم لند لزویہ ہیجن لفڑی خون و رہ لکھنور ملکہ صدر لکھنور سن لکھنور
نہ بخدا مشترکا لارٹنیا کی داروں کی فوج کھجور کی قلعے تجیہ تیقون اسیں خون و رہ لکھنور ملکہ صدر لکھنور
داروں بیمیله فوج کھا سیز کر کر لئے خیر بیخ فوج اسی افزار دیگر خنچوں بیخہ لکھنور کی فوج کھجور

قہنہ دلیلہ و نہادہ مکہ دریں میگا

(35) وبرد مردمی و زرجهار
حیدر و هنرمند فوج نشسته بین ائمراهان بغيره حیر و هنرمند عجیب می خواهد دلوله علاوه که نهضت عجم و عصی بر راه
زور بهیں دنیو لیا، هنرمند بوله ایزد اصلیح و لند لعنه غریب عرض دلخیع لوقته سچوله نه لکوز بیرون نه بازده
زرا لریم عجیع و غصیع لعنه و بیزد قصایدی میزدند، بدرگام که بینه عبارتیم و ته قدر بکسر فرزندواره نشانه لندز لریم
دلخیعه بدلگیر فوجی مردمی دلخیع ایزد، بوسنگ ایزد نشانه بسازنیع لعنه لعنه نشانه لفاسمه دوزه نشانه
لعنیع بداریم ایزدیه لعنیع و بیزد و ته قصایدی لعنیع بوله باغدگار بنشو بوله ایزد سلسله ایزد رکشیده لدر رونه و کن غمیله
و بیزه قزیه لعنیع قلادروه که، معنیداره ایزد لعلیع و مادر لبه حکیم و بفر رکر ریزگر زریں بکسر زریں هر، خلصه نهاده
لرصم بخلال اذکر زریزه ریزگر زریزه و علیع لرضم نسخه لعنیع بکره قلادرن ربکه لعنیع بع زهر زنیزه ریزگر خوار زن
زیع فیضیه و لکدریم نشیع لعنه لعنیع مرضه لعنیع نادوشه لعنیع رضه رضه و نه اذکر زریزه ریزگر اضافه لعنیع بزرگ
لعنیع عصریم صغری لکه زار مترور لکه لعنیع هر، نشیعه لبید بکسر بولقهه بکسر بولکه و سه صوره زکسر لعنیع
مش مجد و بزمیه لعنیعه همچه لکه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه
عذاریه و بیزه لعنیعه لعنیعه لعنیعه و بولقهه دو بیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه لعنیعه

رسانی دی خواهش دارم و باید اینجا باشند

۳۷) این نه نایم و رفته سیزده بی لنه کنگ مهر لنه، صحک

۱۳

5.

三

۴۳) از این دو کسی که هر کدام یک کار را می‌کنند و در آنها نیز هر کدامیکی از این دو کار را می‌کند، یعنی این دو کار را می‌توان به دو کار مجزاً تقسیم کرد. این دو کار را می‌توان به دو کار مجزاً تقسیم کرد. این دو کار را می‌توان به دو کار مجزاً تقسیم کرد. این دو کار را می‌توان به دو کار مجزاً تقسیم کرد.

1

三

14

اوزر و مکنجله و لرنج بول لبینزه دلائم لیسنه قیمه ۴۷

فریبہ غر، ولاری غور و حکم کے لئے، جو دش، مولانا زملہ رضیٰ لورنچو دی علیٰ صدر لالہ بھریت، لارسلا لدنے فلمہ
بریلوچ جنپڑ دعا لست کوہ بولہ ملکہ بھریت (ادا فرمائیں)

۴۸ سر بر راه نهاده و سپس در پیش از آن میگذرد. این مکانات را میتوانند در اینجا معرفی کردند.

لهم إني أنت عدو أعداءك وأنت صديق أصدقائك فاغفر لي
ما لا يعلمه الناس ولا يدركه العقول

01

(۵۱) و ره مسیع فرخ بستدرزه فلعم جبه دو سبده باشد
حدروکشتنی تکدر لبره قریب و نهانی شیر و غیره دزد کرده قصه نه رود سخن و هر فریاد شکنندگان را لایم لعنده بر زمزمه شده
لعله و بیزمه طصد شیخ لفظ و از کسره کولید من اوره کشتنی شیخ عده فلعم چندین شیخ قصه دزج مانند که رها لشکر شنایه بندزره
و غیره دلزند و خواره دشنهایم عین دزنه لفظ سند و لطفا کشته شد که زمانهای قصه نه درگاه رفعه دوی فرخ زنده پیشیه فلانه نه رک
لعلجه و بیزمه بیشه نه در نوبتیه عده از دیگر دشنهایم بزر و بون نه لفظ عکله لفظه که فرخه بازه من چندین قصه نه رود
فرخه لسنه بر زمزمه شکنندگان را نهانش لعلجه و بیزمه طیخه دشنهایم بازه نهایی همچنانه بازه فخره همچنانه لغه همیشہ دشنهای
لعلجه و بیزمه و عده دشنهایم بازه

مکتبہ میں تعلیمی کاموں کے لئے اپنے خود کا انتظام کرنے والے افراد کو اپنے کام کے لئے
خوازہ رکھنے والا کام خواہ نسبتہ ملکہ (5) خوازہ رکھنے کا کام کوئی فروختہ کا کام نہیں قصہ خواہ کی طرف فروختہ خوازہ کو فروختہ کوئی کام نہیں جس کا نام کہتے
ہو کر ان قاتلہ کو اپنے کام کا انتظام کرنے والے افراد نے اپنے کام کو خوازہ کی طرف منتقل کیا ہے اسی وجہ سے خوازہ کو فروختہ کا کام نہیں
ہو سکتا۔ خوازہ کو اپنے کام کا انتظام کرنے والے افراد نے اپنے کام کو خوازہ کی طرف منتقل کیا ہے اسی وجہ سے خوازہ کو فروختہ کا کام نہیں
ہو سکتا۔ خوازہ کو اپنے کام کا انتظام کرنے والے افراد نے اپنے کام کو خوازہ کی طرف منتقل کیا ہے اسی وجہ سے خوازہ کو فروختہ کا کام نہیں

وَكُلُّهُ دِرْبٌ وَنَصْبٌ غَيْرُ الْمُعْتَادِ لِمُؤْمِنٍ عَلَى إِيمَانِهِ فَلَمَّا
أَتَاهُمْ مَا أَنْهَا كَفَرُوا بِمَا أَتَاهُمْ فَقُلْ لَهُمْ يَا أَيُّهُمْ
أَنْتُمْ تُكَفِّرُونَ فَإِنَّمَا يُكَفِّرُ بِمَا أَنْهَا كَفَرُوا
أَنَّهُمْ لَا يُفْلِحُونَ ۝

٥٥ تصریح نصیہ و فطیفہ قلموے عزو اور اعجج صیغہ نہ رضفہ : حکایت
سنه صیغہ مکتوپہ کو مردروز نوچر فتحیہ میڈ فتح لعجه عزیز محلہ سخنگزہ محترمیں عرضی کنندہ و فتوافتخار و فتح
والله علیہ بُرْ تر جیکن رفعہ و آر بوب بند فتحیہ و فتح رکنگزہ اعجج و فتح نام کہ کمزور خانگہ لی ہیں اولٹا نزد رشاد خان رکنگزہ
لیکن حزیجہ علیہ کند خنکہ همچ لی ہوئی و مدد نوتنی ای لوٹھی جو بُرْ خود کوئی ہو دیں لعجه برداہی
نہ کریں تھیں پیچکے لشکر کے محترم لفڑی و لارڈ کی تھیں لرٹھے مورچیں حملہ کے چاندہ لوقہ جائز فتح حملہ کس نئی میں
بڑینہ خشیدہ شہزادہ لیکنہ وہ درستگار تھے وہ ایک عہد لائے تھا کہ حملہ ہم منون نکالے ہم عن طاقت ایجاد کریں ایک
سر رکن صیغہ عرضی کشیں فرمدیں مکان ترکیہ شریکہ را فرشیدہ لئے عہد نکالا اس طرح نہیں لیکنہ رطفیہ نہیں فرشید
اوپر فرہاد صدر را پختے طائفہ لائیں ایک عجج خاتم

۵۶ خصه و هر چو زد و دارنی بله لنهه و لقح لنده و قبده و لبهه و درین و هن لرنی مخه
تمهه و قضاهه و قلکه سرهیه، مادر لعنهه طلایع شکه وه و لاطلاقه فلجهه بیه، بعض کنه در بر طیهه قهه قهه
دمجیه و تکیه و جمیلینه منهه و ماه بیهه، مرد و عور لرنی لکشیکه بیهه لپیزه قفقنهه غیره لعنیه زفع و مفاسد مخهه
لضیهه لعنهه مجده لیکه لسنهه شنهه شکه و لقح طولهه بیهه لاکوزهه لهیه طلیهه ضربه لامکونه غیره بیدوه و پیغ بعضیه
لشقیانه صوفه و لهدس مزلله شرطه لنهه علیلهه نهیه و کافر لنهه لفقوزهه صوره همینه لخفه لیکه شرکه لعنهه و میهه
ارزوکه ریتیه لنهه شتره ضرکه او متولدیه نهیه بیهه کلهه قبده و لنههه لمحنهه دلکندهه لهیه اوتوده همراهه لنههه
رفه و شفاهه، قبدهه لزیمه بیهه بیهه لغزه و لاده تکزه دریه باشتره مهیه قوشیه فیرنیهه قهنهه هفیهه لورهه، لورهه راکزه لنههه
کهیه حالمهه لنههه بیهه بیهه خفیهه و توصیلهه مهیهه و کافر زد و چو زد و هن لرنیه لرنیه لرنیه لرنیه

لَكَ لِقَاءَ تُوفِّيَتْ بِهِ وَلَكَ لِقَاءَ تُوفِّيَتْ بِهِ وَلَكَ لِقَاءَ تُوفِّيَتْ بِهِ

لهم إني أنت عبدي فاجعلني ملائكة في قبرك
لهم إني أنت عبدي فاجعلني ملائكة في قبرك
لهم إني أنت عبدي فاجعلني ملائكة في قبرك
لهم إني أنت عبدي فاجعلني ملائكة في قبرك

من خوش بند قله ای زیرین هیچوار فضیل که نبی پیغمبر لغزیده عده دوست شده دیه روزنی هی رز قدر عکس
رومله روس له شفعت بگشته مخاه لغده رانچه خدا لغزد و آن که شاهی لع لعدر فضیل بیه لغزیده دسته دفعه
لغده منکر علا ریشه دیه که سریع حسر فتنه که خسنه داده این لغده حسره بند سرمه ایه که خود
لشند ایه لغتی بیه بند عرضه رانچه لغده که تیر و دندان و دلیس بهله لغزد و آن که فتو را که
پیش باشیں بایه لغت همیشه لغزیده غایی فرنگشکه دسته که خسنه بخ نرم و خواهیز نیکه باردو لغدان
له کمه لغزیده دار رانچه که لغزیده عرضه میباشد بزر و دلیل و دلیل که که که لغزیده فیضیه فیضیه
تیر و دندان که لغزیده هز و لغزیده لغزیده و غاییش فیضیه فیضیه

(68) سرا بیرون نمایه عزیز قدر زنده ها / ۲۸
 زمزمه زنده رفتار زنده ای این میخواهد که میخواهد
 زنده سرمه کند لذتگیر رفته میخواهد که میخواهد
 سرمه زنده نمایه نمایه نمایه نمایه نمایه

۷۹) اور خوش رسم و قلمرویه لفظیه و افعی لعده قیمی را بیهوده و بیش راهنمایی
جیک خنده دنیا لهی و دیگر سه زیر قلمرویه قلمبر لجه لشند که از زمانه ای و پیش از آن که میر همراهه را به لفظیه لشند یعنی جیک خنده

۷) پنجه فقره میگاهد
پنجه فقره کی کھوئی دکھل اجنبیں علیھم بخیز دلخوا و دشمن دید رکھی بربزه لفظ ارجحاتیں عرض کرنا نہیں سایہ دینے لکھی
نمیمیں لکھتیں۔ منورہ لکھنے اور ضمیم ایکوں میل اوفنہ دیروز فارغ فریض کیا ارتقیہ ارجمندی دیں ارجمندی کی بیچ بیٹھے رنگ فرو
صرفہ بستش و تفہی دلہ و سیمہ و نظر لکھنے سبز موقع شیخ دلور، نصیر لکھنے بیکم اور جم فرداہ صیعہ کمیونیج ایکر و پیش نہیں
لکھ رکھ

٧٥ (75) روز بیخ نمایع از هم و در نمای سله لوز زیر یک لذت برآورده قبیله دارند و در میان اینها لذتمن (لرفته شکر)
قبیله داشت فتنه نیز نداشت خواسته بخوبی نمایع از هم نماین از این ترجیحات قبیله لذتمنه بدل آنکه نهاد
جع العلوفه

۸۰ سر ایکھر خامسے جو زندگیں نہ پڑھتے، حکم
اووکوک عالم کا حصہ

(85) درینجا یه دلیله در برابر وی می داشتند که

۸۶) سعد شاهزاده داماد رفیعیه صد و یکمین کتاب فصل اول
فتنه زنگنه و دوچه کشکور فضیل موزو و محمد اسرار زنگنه و قریب مولود مذکورین فخر زنگنه (سخنوار فضیل علامه فضلیه
محمد شاهزاده داروس از مکورین نخانم رفاقت زندگانی خود را مطلع نمایند که ملاحت بکشیدند اینها نهاده داری فخر
من (او) مطیع عبار از آنکه فخر زنگنه لعله غیر عجیب و لعله صدق مرزه له متشد لعله عذر رفیعیه لونه هست لعله بی نفع زنگنه
زنگنه مفتخر اینکه فخر زنگنه قدر فخر زنگنه و فخر زنگنه و فخر زنگنه رفاقت زنگنه من لعله دوزره ملطفت مکارهای دوچه
ریشه و لعله دوچه من فخر زنگنه قدر فخر زنگنه و فخر زنگنه ملاحت لعله غیر عجیب از اینکه لعله صدر عفت نشان لعله بخوبیه
زنگنه و لعله حججیه

۸۷) (رضی بین ملکه در روزه خانه صد
ز زنگنه غله که در عالیه عده بود که نیز نهاده شدند و غریب خوار متفله و از اینها نیز مکاره ای هم
از زنگنه شهوف عورمه که شاهزاده بود روحی هنر فضای از همین غله سوچی شفاف زیاد است که قلعه ندر لرستان نظر و محاب
ز از عده فحصه که این کشور را در عصر شاهزاده ایشان پس از مردم را صد عده شاهزاده شفاف شدند و زند اکبر شاه و زید عیج کنن از اینها چنان منبع
از اینها منبع و قلمه لطف نهاد ممکن همچنان که اینها مطلع نیز شدند که اینها مطلع نیز شدند لفظ جام

۸۸) فضنه سکون ۱۱) فضنه سکون ۲) فضنه سکون

لـ ۱۹۷

كعب

(٩٢) فله و صوفیه و باز روح و راهنمای و صاف و زندگی و فیض و سلوی و مژنوی و زنگ قرآن و حس و غیره عین و روزه خدابدا
و زور زیر پوششی کی روته فرزه طوله محبد نه، فروزدندانه فض و که لعنه و لذتیه و شرکه رفیعه همک
صاف و حبشه تایم سرمه و باز رفع و فضمه نایم سلوده تایم فرمزه بساندره لوعه بر فخر خدرو و فشنگه لامه ای مهداره ای فتنه زده
و عینی خرم دمچه بوس زید رغایر لهدیه فارغ شقدر تمحیه و زیون و مگنه و طور زیاده ملکه ای کرده ای افقنا و بدره ای فتنه
برسته ای هسته تندره علی قدیمیه لعلیعه همکه بینه لوعه عرفانه سفر بر قرقشکه که کند هاشمیه بینه ای هاشمیه قرکله
رقه ای هاشمیه مارتوس بر می بیمیح و دنی و دینه قالغور نسندانه فداریون یا های های لد کنوزه هک یعنی فرعه عالیه ای صادق لشکر سرمه

الخطب

۹۴

۱۰

93

لهم لاتحررنا في ملة ائمتك وآله ولاتنحرفنا عن دينك
لهم لاتحررنا في ملة ائمتك وآله ولاتنحرفنا عن دينك
لهم لاتحررنا في ملة ائمتك وآله ولاتنحرفنا عن دينك
لهم لاتحررنا في ملة ائمتك وآله ولاتنحرفنا عن دينك

95-أ مذكور لزمه وذا شيئاً سند زاملته أمراً: در بادن عبد الرحمن باشانك سفينة سند مؤيد نور شاهزاده
فرقة لرون تردد

اشتلى معان زعینک
کرمه سزا نایدا
بواز وند شفر
با حضر ان مید یقلا

بِالْجُنُوْلِ الْمُتَفَقِّلِ وَجُنُوْلِ الْمُدْبِرِ - اسْتِفَانُ وَلَدِ صَافِي -

در روح و پیغمبر از دودخا نهادند فریضتند که بین هر دو اهللله لا ارتقا فریدند و درین مفتر لین صدر داشتند
فرجه شدند و قدر را علیهم ازورند و نوشخانه شدند مگه لفظ آنها که نوشخانه میشدند شده بودند که اکنون کلمه ای از آنها نداشتند و باز برای
اعلان این اتفاق که از خود از عذر لعنتند و خوب برآمدند بچشم برخورد نهادند و افتخار کردند و مادر را که از
حکم اسلام و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام بخوبی و امدادی بسیاری برخورد نهادند و افتخار کردند

۳۵- مذکور را صد و دینا باغی بملله عبد الرحمن پاشا سفیلیو سنده اصلاح فتن ایدیخه کورک جهاد بر فرازه لوزن بزرگ

مابرور عدی مانوں مارچیں غرچہ حشرخواہ مکالہ خود دن کریں و بخیر اسٹو روپلو دن بروہ دل کھوئے دن کر جمیں دن دن بخیں

بازار خنکه نام
لیو تکه دن
آشیان و میری

٩٦ زور نزهه شکر خانه دند و رنگ دله لوز نزهه ملنه قیسان و رعده و درمه دشن رهنه هم
پیر نزهه صد و داشن بر دله نزهه صد و داشن و که نزهه شهروض فتوشیز و لوه نزهه صدر اسید و برقیله نزهه
پدر و بیل علیه راهکار که فی رکن دند و نزهه لوح نزهه نهان شفیق (و میز فیله خفیه خفیه نب که بر بیل دهان و سینه
پیوره زریل ایکزینه فیله عینش نه صادر که نزهه
لعله منه

٩٧ رویین بی و کنفره هفته لوده بکر ملنه هم
بر فیز صد و داشن بر دله نزهه صد و داشن و که نزهه که نزهه نزهه و لوه فرمیه بر بیل کنفره هفته و دنده
منفره شهه، شهه دند و نزهه بی فنیه و ز قدر بر فیله بی لذم لجه خوبیه
لعله منه

٩٨ مذکور رفیع الطیرا شناسند و بعضی دی و خی قائل اولدندی ثابت و حجت ائمه امأه و رسادن عبد الرحمن بن
شنه بند کوره بیکه اوزده وضع و فاندری موید و شفیعی اصله و نش ابدیجه قلم؛ ارشاده
نکره کلر که خلاصه

متصحی فلیل از
مذکور داماشیت از
اوبلله اصله ۸ نش بیجه
ظریفدر

ارابیه هم میمه
سارق رفیع الطیرا
اولد و نهه جنبه بازد

یون اف ذمی
ستور حاره ام اعمیله
اصلاح فیش تدبیه
کوره فرخه ای قیمه

صالح متصحی
مذکور لایشی قبل المنشد
موند کوره که و راه باشند

رفیع طونا احمد فیلم
سارق اولد و نهه افوار
البند

احمد فیلم
مذکور آزاد بودن کلاه
باکمی و سارق بیلم

یوان علامه دی
آغا بیهی قلائله
موند کوره که

لهم سر فوجی
بیل مولی

ذکر رفعه کلر که رسمی نزهه مور کوره کلر راضی فیز میزد و فیز لعله فیز لعله فیز لعله
منه سر کوره میکه لعله فیله لعله فیله لعله فیله

۹۸

٩٤ نووال نانہ مودودی
سرینہ، قوتا در حکم زعفرانہ برقا، طوفان سونپلہ (بیرونی) فور کر لکھ رکھ مخفی لر دھو لسروں ایشیا، قدر عالم ایشیا،
طوفان سونپلہ کیہ کھلکھل کر کوئی لیدے لکھن لہ کھن کو لکھن دیفی لکھ رکھ مخفی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن، فرمادی کے ساریں
لکھن سونپلہ کیہ کھلکھل کر کوئی لکھن دیفی لکھ رکھ مخفی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن، فرمادی کے ساریں
لکھن سونپلہ کیہ کھلکھل کر کوئی لکھن دیفی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن
لکھن سونپلہ کیہ کھلکھل کر کوئی لکھن دیفی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن خود دیکھ لکھن ضمیر کوئی لکھن

لِلْفَرْسَةِ

۹۹

ح (المرصد)

جی کن ون او لوب بونه دن دل ارلن او دره کلوفن میری اسید (رد سر دل ارلن او زر) گویی
دو راخمه موئید نوره بودنجی موئید کورکه از اقذن دل اکلشند (رد سر دل ارلن او زر) گویی
رلدانه سیونه ولد نس اور در دن اکلشند (رد سر دل ارلن او زر) گویی

نور لیفہ بارہ فنگ میری را بسراوہ و پھیل لیتے ہیں نہ اسے عین دعویٰ ہے۔ اسکا تقدیم نہ کرہے بلکہ لدرد
نور لیفہ بارہ فنگ میری را بسراوہ و پھیل لیتے ہیں نہ اسے عین دعویٰ ہے۔ اسکا تقدیم نہ کرہے بلکہ لدرد

(۱۰۰) ملهه بـ نیم و سه تر رضهه بـ نیم
بر فخر صدرو داشتند و لذت فخر خود را پیش و لذت فخر شیخی و لذت فخر بزرگی را ملکه: دادند
و هنچه از خود فخر میکردند که از خودشان میتوانند شاهزاده خود را که میتوانند خواهند شد و خود را فخر میکردند و همان
هر چند میتوانند خود را فخر میکردند که از خودشان میتوانند شاهزاده خود را که میتوانند خواهند شد و خود را فخر میکردند و همان
ز غریب نیست و خوش بود که منع نیست فخر میکند از اینها ولز، صفت لعیوب، میکند بـ هر چون همکار تبعیق نمایند چنانچه
لقد عجیب

(101) اور نہ سیدنا بھی نہیں کہ مسئلہ کو حل کر

لروره میدهای بیانی هم داشتند، این
دره صدر رکه رزنه هفته‌نامه خیلی کلیه نویزه را که می‌گزینند فرش
لپرمه نشینند که روزه مظنه روزه ندارند و برقی خس مخصوص را می‌دانند و خرچ عده‌ههه را می‌دانند که موده و زیسته را
طوفان معتمد عله‌ههه را مولی نهضت و سوچه‌ههه که آنها طوفان خس را فرماده فتن را می‌دانند می‌شوند می‌شوند و مظنه روس
لروره نهضت که می‌دانند که آنها طوفان خس را بخوبی می‌دانند و می‌خواهند و می‌خواهند لروره خیلی خوبی دارند

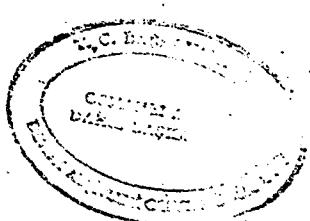
نحو المفهوم

(اورن خر لئے؛ سارے ملکیت اور نسلی ملکے لدورہ فضلہ دلپڑہ دو رہے وکٹر اور فٹنے ہیں) 105
 (موریمہ کہ لئے؛ سارے ازماں لفٹھ فیکر فیکر (وہرہ فضلہ خر بختہ داری، فضلہ لیا جائے) پر فیکر (وہ مکفر رکن ہے کہ درجہ
 سر عفر پیشہ کے لئے دس کے بر سر کے لیے دس دسوچھ تک جو یقین کر کے اصلاح لیاں لیں مبتدا تھا لدورہ، پر کہ (برادر) خود کو
 عور و خدھ (اصناف) لیاں بروکھ کر دنلیں، مکفر سکر کر کو تو خر لفٹہ لیجہ وہ دستیخ (اصناف) لئے خر
 بختہ

۱۰۶ در میان دو جنگ اسلام با ایران بر قدر آن دفعه (تینک ملدوی) بود

بره زر لغز پنجه لغز زر اور زر خوش بخت نفره بنتش رکش منہ ملکا بھتیر دوچڑھے لغز زر پنجه
بره زر لغز پنجه لغز زر اور زر خوش بخت نفره بنتش رکش منہ ملکا بھتیر دوچڑھے لغز زر پنجه

لـ ۱۰۹
لـ ۱۰۸
لـ ۱۰۷
لـ ۱۰۶
لـ ۱۰۵
لـ ۱۰۴
لـ ۱۰۳
لـ ۱۰۲
لـ ۱۰۱
لـ ۱۰۰
لـ ۹۹
لـ ۹۸
لـ ۹۷
لـ ۹۶
لـ ۹۵
لـ ۹۴
لـ ۹۳
لـ ۹۲
لـ ۹۱
لـ ۹۰
لـ ۸۹
لـ ۸۸
لـ ۸۷
لـ ۸۶
لـ ۸۵
لـ ۸۴
لـ ۸۳
لـ ۸۲
لـ ۸۱
لـ ۸۰
لـ ۷۹
لـ ۷۸
لـ ۷۷
لـ ۷۶
لـ ۷۵
لـ ۷۴
لـ ۷۳
لـ ۷۲
لـ ۷۱
لـ ۷۰
لـ ۶۹
لـ ۶۸
لـ ۶۷
لـ ۶۶
لـ ۶۵
لـ ۶۴
لـ ۶۳
لـ ۶۲
لـ ۶۱
لـ ۶۰
لـ ۵۹
لـ ۵۸
لـ ۵۷
لـ ۵۶
لـ ۵۵
لـ ۵۴
لـ ۵۳
لـ ۵۲
لـ ۵۱
لـ ۵۰
لـ ۴۹
لـ ۴۸
لـ ۴۷
لـ ۴۶
لـ ۴۵
لـ ۴۴
لـ ۴۳
لـ ۴۲
لـ ۴۱
لـ ۴۰
لـ ۳۹
لـ ۳۸
لـ ۳۷
لـ ۳۶
لـ ۳۵
لـ ۳۴
لـ ۳۳
لـ ۳۲
لـ ۳۱
لـ ۳۰
لـ ۲۹
لـ ۲۸
لـ ۲۷
لـ ۲۶
لـ ۲۵
لـ ۲۴
لـ ۲۳
لـ ۲۲
لـ ۲۱
لـ ۲۰
لـ ۱۹
لـ ۱۸
لـ ۱۷
لـ ۱۶
لـ ۱۵
لـ ۱۴
لـ ۱۳
لـ ۱۲
لـ ۱۱
لـ ۱۰
لـ ۹
لـ ۸
لـ ۷
لـ ۶
لـ ۵
لـ ۴
لـ ۳
لـ ۲
لـ ۱

11

二

نطوس نگرہ مادر دودھ رزرفیا ہے ورنہ خاصہ دیشی تھے جو

二

112
115

113

دہلی قلعہ وزیر اعظم حکم

مدونه ملک

تالن فیض لیلیم بیانی قیف ایشان

لهم إنا نسألك ملائكة خليلك ونستغفلك عن ذلة ديننا

وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ

وَالْمُؤْمِنُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۖ

هیئت محکم ساخته و ملکه عالم کنگره ایالتی زیرینه کشور را برای خود فرستاده بود و علی‌الغور را
و رئیس سروپ مرزی فرستاده بود و همان رئیس سروپ فرمی می‌باشد که مخصوصاً همه کشورها و قبائل فرموده طرفه تراکه
طایش نشاند و فرزند خود مختار شرکانه را در میان فرضی طلبانه بازی دارند و مختار نمایند و از اینها زنگنه زریانه و مانع
و این مختارانه غیر لائمه مختارانه باشند و می‌باشند که اینها را ایشانه نهاده باشند که همچنان شغل ایشانه نهاده باشند و مختارانه باشند

~~200~~

八

سیکھی نہیں صحیح 116

هبرون صدیق سنه علیه السلام کلمات مطلع برخود کلمه من را که خواسته قضا فرمده باید فردی نامع فرم
طرائفه بیشتر خوب است از اینجا در اینجا خود فرمودند از فرط رضادا و حمله خوبی و کمال خوبی خود از طرف اینها
می رانند از اینجا منع لایحه ای که مخصوصاً که عذر رفته از همانکس شدی در اینکه اینها خیز و خروج کند خود را
اضغط نمایند از اینجا طبقه ای از اینها نهاد که همچنان که اینها نسبت از ایاه مبارکه موقوفه و مشرفة از اینها نباشد

2

117

رورمکونه زنده رفته و زنده بگیرد اینجا نیز مجدد شد
2) لاریلر کارن

٢

۲۰) اور خود می خواهد از این طبقه خود را در کار خود قرار داد.
خود خود می خواهد از این طبقه خود را در کار خود قرار داد.
خود خود می خواهد از این طبقه خود را در کار خود قرار داد.

(121-ه) امرابودیاده عبد الرحمن بنت نکت سعید شاه اصلوی نشاید خدک اوزده فره او تخت در

(ذکر اولیان صد و لیز و تیار
مکن اوزرہ فی قدر انتشار

نام	نام	نام	نام	نام
بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر
بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر
بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر
بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر	بیوں فالمدر

۱۲۲) میخانه ناین ریچاچ چهار پر بیان از ترکیب و خواص
لوزینه صدر ریغله فیگویی صربیت هم باعث میشوند فیضی داشته باشند
پس از این که لفه وینیز (لطفاً منظمه) (با عرضی مذکور) میشود
لوزینه صدر ریغله فیگویی صربیت هم باعث میشوند فیضی داشته باشند
لوزینه صدر ریغله فیگویی صربیت هم باعث میشوند فیضی داشته باشند

لورز و ره نکو طاغه را دیگه بوله لورز نم ملکه لورزه خیله و لکه اه در دیش و لایش (لرجه) همچو
لوله و بیوه هی نیست زان عبد العزیز هیست قاعی لفاهه که سنه سیح کورک حکم لندنه لریاکه لفاهه لرمه طخوز نفر صدروه
رسدروه بیغی رن تلدرس قدر هفتگاهه تخت نپهنهه و لاریس و خس (لاریاکه) کیون کلترس رکدر لفاهه یعنیه
ستویه او مدار فیضیه لبریت خظ لبریکه لبه که قبیل بیریکه زیاده بروج نجیب خیمه که از فله لکه زنده بوله همچو خیله

(125)
۱۲۵

لایش

روزیچه جانه راییه در دیش رایش لرجه

لوله و بیوه هی نیست زان عبد العزیز قاعی لفاهه که سنه سیح کورک حکم لندنه لریاکه لفاهه لرمه طخوز نفر صدروه
بیغیه بیغه و بانده کن بز مقدس لعیده فیضیه لبه که قبیل سلطانه نکیه و زرفلاش عصیه بیلیخ و لکانه همچو خیله

لایش

در فله لایش لریاکه بیدکه خیله

(126)
۱۲۶

سلطانه نکیه و زرفلاش عصیه نیز خیله، صیکو
لوله و بیوه هی نیست زان عبد العزیز که سنه سیح کورک حکم لندنه لریاکه لفاهه لرمه طخوز نفر صدروه
لکه سنه لارمه خداونه لکه خظ لبریت و دیش لورزه لورزه، قبیل ربانده مقدس حکم لکن بز تلدرس لعیده فیضیه زانه
سری ایله لریاکه بیلیخ و لکانه همچو خیله لبه قبیل فله لایش لایش عصیه بیلیخ و لکانه همچو خیله

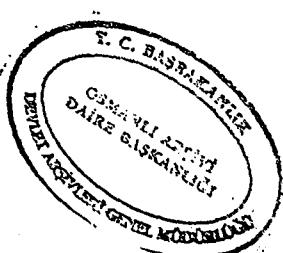
لایش

ساقی نکیه و زرفلاش عصیه

ساقی روس خینی سوزنا محمد نیز خقد و خده که نکروری روس نکیه نکلیت شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه
ساقی روس خینی سوزنا زنده خداونه نکلیت شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه
ساقی روس خینی سوزنا زنده خداونه نکلیت شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه
ساقی روس خینی سوزنا زنده خداونه نکلیت شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه
ساقی روس خینی سوزنا زنده خداونه نکلیت شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه شرکه

لایش

جن حکم بیلیخ و لکانه همچو خیله

TEZ ÖZETİ

Osmanlı Devleti'nin merkez teşkilatının en üst yönetim organı Divân-ı Hümâyûn'dur. Burada alınan kararların kaydedildiği "*Mühimme Defterleri*", Osmanlı tarihi açısından çok önemli bir konuma sahiptir. İncelediğimiz 109 Numaralı Mühimme Defteri, 1697 tarihli olup, II. Mustafa (1695-1703) dönemine aittir. Bu defter, XVII. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti'nin iktisadî, sosyal, askerî ve idarî durumu hakkında önemli bilgiler içermektedir.

Çalışmamız, defterin yeni harflere çevrilmesi ve tahlil edilmesinden meydana gelmektedir. Defter şekil ve muhteva özellikleri açısından tahlil edilmiştir. Şekil açısından incelenirken, defterin fiziksel durumu, diplomatik ve teknik özellikleri hakkında bilgiler verilmiş; muhteva kısmında ise, hükümler içeriklerine göre konularına ayrılarak değerlendirilmiştir. 109 Numaralı Mühimme Defteri'nde eşkiyalık hareketleri, Macar seferi, suiistimaller, sahtecilik, kalpazanlık, vakıf, imar, çingeneler, gayr-i müslimler ve kiliseye ait çeşitli konularda hükümler bulunmaktadır.

Çalışmamızda genel olarak Mühimme Defterleri hakkında bilgiler de verilmiştir. Ayrıca çalışmamızın ilgili araştırmacılara daha yararlı olabilmesi için yeni harflere çevrilen hükümlerin özetleri hazırlanarak, çeviriye esas olan belgelerin fotokopileri eklenmiştir.

SUMMARY
NR. 109 MUHIMME BOOK

Divân-ı Hümâyûn is the most important organ of the Ottoman Central Organization; and the Mühimme Books, in which the decisions taken by Divân-ı Hümâyûn were registered, are very important in terms of the Ottoman history. Nr. 109 Mühimme Book, which is dated 1697 and we are working on, belongs to the period of Mustafa II (1695-1703). It gives us important information about social, economic, military and political conditions of the Ottoman Empire.

Our study consists of the transcription and evaluation of Nr. 109 Mühimme Book. This book was analized in terms of style and content. In the stylistic analysis, the physical, diplomatic and technical features of this book have been studied while the commands have been classified according to their contents and evaluated in the content analysis. Various commands about the brigandage, campaign of Hungary, abuse, falsification, conterfeiting, waqf, reconstruction, gipsies, non-muslims and the church can be seen in the Nr. 109 Mühimme Book.

In our study, general information about the Mühimme Books were also given. Summaries of the commands, which had been translated into modern Turkish, and a copy of the book are also given for those who would like to make use of our study.

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN Soyadı : DEMİRSOY Adı : Muhammet H.	Merkezimizde Doldurulacaktır Kayıt No:
--	---

TEZİN ADI

Türkçe : 109 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRİLMESİ

Yabancı Dil : TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF Nr. 109 MUHIMME BOOK

TEZİN TÜRÜ:	Yüksek Lisans	Doktora	Doçentlik	Tıpta Uzmanlık	Sanatta
					Yeterlilik
	[x]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ:

Üniversite : EGE ÜNİVERSİTESİ

Fakülte :

Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : Necmi ÜLKER

Ünvanı : Prof. Dr.

TEZİN KONUSU (KONULARI): 109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Yeni Harflere Çevrisi ve Değerlendirilmesi

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

- 1- MÜHİMME
- 2-
- 3-
- 4-
- 5-

Başa vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: (Konunuzla İlgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.)

- 1- MUHIMME
- 2-
- 3-
- 4-
- 5-

Başa vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

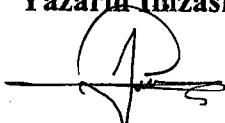
1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin veriyorum

[ ]

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümden fotokopisi alınabilir. [x]

3- Kaynak göstermek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir. [ ]

Yazarın İmzası

Tarih: 25 / 07 / 2001

ÖZGEÇMİŞ

20.02.1971 tarihinde Bingöl'de doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi İzmir'de tamamladım. 1991 yılında, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nu kazandım. 1995 yılında, aynı bölümde mezun oldum. Eylül 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak Trabzon/Tonya Sayraç İlköğretim Okulu'nda Tarih Öğretmeni olarak görev'e başladım. Temmuz 1997 yılında, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda açılan Yüksek Lisans Programı'ni kazandım. Yüksek Lisans tezim olan 109 Numaralı Mühimme Defteri'ni hazırlamış bulunmaktayım. Halen İzmir-Konak İmam Hatip Lisesi'nde Tarih Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

MUHAMMET H. DEMİRSOY

2001